dost

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

Sahibi: Salim ŞENGİL

Yazı İşleri Sorumlusu: N. ŞENGİL

Ayda Bir Çıkar

YENİ DİZİ
SAYI: 39
CİLT: 14
HAZİRAN 1964
1 LİRA

insanlık kuralları çiğnenirken

Kıbrısta aydan aya, günden güne gelişen olaylar, insanlık kurallarının yirminci yüzyılda, insanlığın bunca yüzyıldır aldığı yola, Birleşmiş Milletler ülküsüne ve yasasına karşı kolayca çiğnendiğini öğretmiştir.

Bu insanlık adına, iç acıcı bir görünüş değildir. Ortaçağ din adamlığının bütün bağnazlığını içinde taşıyan bir papazın, gelmiş geçmiş düşünürlerin koyduğu ilkeleri ve kurallara baş vererek dünyaya meydan okuması karşısından dünya eli kolu bağlı durmakta, öte yanda insan hakları çiğnenip gitmektedir.

Birinci Dünya Savaşından sonra kurulan Milletler Cemiyeti, yine böyle dünyanın, bütün insanlık ilkelerini ayak altına alan sözde liderlerin karşısında âciz kalması yüzünden yıkılmış gitmişti. Birleşmiş Milletler, Milletler Cemiyetine göre daha gelişmiş bir kuruluştur; buna karşın, çarkları döndüğü halde, daha doğrusu döner gösterildiği için işliyemiyor. Devlet adamlığı şerefine hiçbir zaman lâyık olmıyan kapkara bir papazın inadı önünde neredeyse dize gelecektir.

O halde, insanlığın geleceği için umutlar besliyen topluluklar kime ve neye bel bağlıyacaklardır. Acaba bu çeşit haydutların devlet başkanı olarak dünyayı, huzursuz bırakmaması için yeniden kanlı bir savaş mı geçirmek gerekiyor? Savaş sonraları ise bellidir, bin türlü pürüz kalıyor ve bu pürüzler yeni savaşları doğuruyor.

Kuşkusudur ki, politikacıların bu konudaki görüşleri değişiktir. Bu çeşit yazılar, dünyayı yönettiklerini sanan dünya liderlerine göre yavan, halk işi (avami) düşüncelerdir. Ne var ki, savaşların sıkıntılarını, acılarını çekenler bu sade düşünceli halklar ve onlara kaynaşmış olan aydınlardır. Yakın tarihin birbirini izliyen kötü olayları liderlere bir takım denemeler kazandırdığından daha çok, insanları derinden düşündürüyor; düşünürleri ve sanatçıları ileriye bağlanan kaygıların içine atıyor.

Kasaba papazının, bir devletin başkanı olarak insan haklarını istediği gibi çiğnemesi, buna cesaret edebilmesi, bugünkü yanlış, ama yanlışlığı hâlâ anlaşılmamış politika anlayışının sonucudur. Elbette, yarınki dünya başka çeşit bir felsefenin üzerinde yükselecek, ve böyle bir dünyada artık, sadece kendi insanlarının, kendi dininin, kendi Tanrısının (çünkü, insanların yarısını kanlar içinde görmeye razı olan bir Tanrı, bütün insanların Tanrısı olamaz) yaşamasını öngören kaatil papazlara yer olmıyacaktır. Bu dünya belli ki, henüz çok uzaklardadır. Ama, içimizde yaşıyor. Biz, Atatürkün politika felsefesinin gelecek yüzyıllara ışık tutacağına inanıyoruz.

Türk resim sanatının dünü, bugünü ve geleceği

İhsan Cemal KARABURÇAK

(26. Sahifemizde)

Paylaşılmıyan Sahne

(Kenterler - Arenacılar ve Devlet Tiyatrosu çatışması)

Tiyatroların yıllık çalışma programları bitip de tatile girdiler mi, başkent seyircisinin gözleri İstanbuldan gelecek tiyatrolardadır. Bunların içinde özlemle beklenilenler vardır. KENT OYUNCULARI, başkentin beklediği İstanbul tiyatrolarının başında gelir. Ankaralılar KENTERLERİ, daha çok kendilerinden sayarlar. YILDIZla MÜŞFİKin sevgileri öylesine yoğundur Ankaradaki seyircilerde, Sonra DORMEN TİYATROSU, beklenilen truplardandır. Bunlara bu yıl bir de ARENAcılar katıldı. Ankaralıların ARENAyı merakla beklemelerinin başlıca nedeni de, gene çok sevdikleri, sanatına hayranlık duydukları bir oyuncunun Devlet Tiyatrosundan ayrılıp ARENAda yer almasıydı. Olayı kimse unutmamıştır, YILDIRIM ÖNAL, artık Ankaralıların her zaman seyredeceği, alkışlıyacağı oyuncu değil. Onu da İstanbula kaptırdık. Konu ÖNALIN ayrılış nedenleri üzerinde durmak, kim suçlu, kim suçsuz onu araştırmak değildir. Ama bu arada şöyle bir soru da akla geliyor: Devlet Tiyatrosundan son yıllarda yerleri gerçekten doldurulamıyan sanatçılar, çeşitli nedenlerle ayrılıyor lar? Bunların üzerinde biraz daha özenle durulmalı değil midir? İşte YILDIZ KENTER, MÜŞFİK KENTER, SAİM ALPAGO, YILDIRIM ÖNAL... Gerçi Devlet Tiyatrosundan ayrılanlar yalnız bunlar değil, ÇETİN KÖROĞLU var, Kartal TiBET var ama bunlar Ankarada ilk özel tiyatroyu kurdular, başkentten ayrılmadılar.

Her biri ayrı ayrı iyi oyuncu olan bu sanatçıların ayrılmaları bir bakıma iyiye işaret de saymak olası bir iştir. Yeni yeni tiyatro kuruluşlarına yönelmek, böylece ülkede tiyatro sanatının gelişimine yeni yeni adımlar atmak.. Olabilir, böyle de düşünülebilir belki. Ne var ki, bu ayrılışların aynı değerde kişilerle Devlet Tiyatrosunda yerlerinin doldurulamadığıdır.

KENTERLER ile ARENAcıların başkente gelişlerinden önce yer kavgasında çıkan olaylar üzerinde durulmaya değer bir nitelik taşımaktadır.

Günlük basında da geniş yer alan DEVLET TİYATROSU, KENTERLER, ARENAcılar üçlüsünün çatışması bir bakıma üzücüdür. Üzücüdür, çünkü bu üç kuruluşta da, aynı okulda, aynı sıralarda okumuş, aynı sahnelerde yıllarca birlikte sahneye çıkan sanatçılar vardır ve bu sanatçılar, seyircilerin büyük sevgilerini kazanmış kişilerdir. Her üç topluluk da, ülkemizin önde gelen tiyatrolarıdır. Bu kuruluşlara beslenen bir güven duygusu vardır. Gönül isterdi ki, Küçük Tiyatro sahnesinin Kenterlere mi, Aranacıları mı verilmeli? hangisine daha önce? sorunu, kendi aralarında daha dostça, dışarıya sızdırılmadan, karşılıklı görüşmelerle çözümlenebilsin?

Ama bizde bu işler böyle olmuyor. Kuçük tutkular, bencilik duygusu, şu ya da bu nedene bağlı çekememezlikler, bir pireyi deve yaptırabiliyor. Her işimizde böyle! Olmamalı, demekte hiç bir şeyin olmasına engel omuyor!

Nedir bu üç kuruluş arasındaki çatışma? Şu : KENTERLER, kurulduklarından bu yana her yıl başkente gelirler ve Küçük Tiyatroda temsil verirler. Bir ay kalırlar. Başkentliler de bu sevdikleri topluluğu doya doya seyredebilirler.

KENTERLER geçen yıl turneleri bitince 21.6.1963 de Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne bir dilekçeyle başvurarak bu yıl için de Küçük Tiyatronun kendilerine verilmesini istemişler. Anlaşılıyor ki, KENTERLER tedbirli hareket etmek istemiş, başka özel tiyatroların da bu yolda müracaat edebileceklerini düşünerek öncelik kazanmak istemişler. Sonra bu isteklerini 11.2.1964 tarihli ikinci bir dilekçeyle pekiştirmişler. Daha sonra da 8.4.1964 de bir telgrafla üçüncü kez başvurmuşlar.

Bu arada ARENAcılar da Küçük Tiyatro için başvurmuşlar Devlet Tiyatrosuna... Onların başvurma tarihlerini bilemiyoruz.

KENTLER, Küçük Tiyatroyu 1 Hazirandan başlamak üzere bir ay istiyorlar, ARENAcılar 16 Mayıstan başlamak üzere bir ay. Bu duruma göre, iki topluluk arasında onbeşgünlük bir çatışma oluyor.

Devlet Tiyatrosu, ARENAcıların isteğini öne almış, önce Küçük Tiyatroyu onlara vermiş, KENTERLERe de, «Siz ARENAcıların Küçük Tiyatroda oynadığı günlerde isterseniz Yeni Sahnede, isterseniz Üçüncü Tiyatroda oyunlarınıza başlayın, onların işi bitince de Küçük Tiyatroya geçersiniz» demiş. Kenterler bu önergeyi kabul etmemişler, Devlet Tiyatrosunu, daha doğrusu Genel Müdür CÜNEYT GÖKÇERi suçlamışlar. Dahası bu suçlamalarını ARENAcılara da uzatmışlar. İşe ARENAcılar da katılınca iş biraz daha revnaklaşmış tâbii.. Karşılıklı cevaplar, bildiriler, savunmalar, suçlamalar.. Bir bakıma tiyatro hani. Ama biraz hüzünle seyrediliyor. Pek sevimli gelmiyor seyirciye.

Konuyu böylece toparladıktan sonra, şimdi kuruluşların durumlarını, ileri sürdükleri görüşleri ayrı ayrı inceleyip bir belli sonuca, tarafsız, sağduyulu bir sonuca varabiliriz sanıyoruz.

KENTERLERin iddiaları şunlar. Diyorlar ki :

1 — Biz, ta geçen yıl, daha hiç kimse, hiç bir topluluk başvurmadan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne başvurduk, Küçük Tiyatroyu istedik.

Bu istediğimizi Şubat ve Nisan aylarında da yeniledik.

2. — Bir yıl önceden yapılan müracaatımıza da, bundan dört ay önce yapılan ikinci müracaatımıza da «olmaz» diye cevap almadık. Gerçi «olur» da denmedi ama, bundan önceki yıllarda da uygulama böyle idi. Küçük Tiyatro bize veriliyordu.

3. — Biz, geçen yılların da uy-

(7. Sayfada)

J. Paul SARTRE'dan
Orhan SUDA

Kimin İçin Yazılıyor

Evrensel okur için yazıldığı ilk bakışta belli. Gerçekten gördük ki yazarın duyduğu ihtiyaç aslında bütün insanların ihtiyacıdır. Ne var ki daha önce anlattıklarımız olması gerekenlerdi. Yazar, gömülmüş, saklanmış, el değmedik hüriyetler için konuştuğunu bilir. Kendi hürriyeti bile o kadar saf değildir. Temizlemesi (1) gerektir bunu. Yazması da hürriyetini temizlemek içindir. Ölümsüz (ebedî) değerlerden söz edivermek son derece kolaydır. Ölümsüz değerler pek cılızdır. S u b s p e c i e a e t e r n i t a t i s olarak gözönüne alınırsa, hürriyet bile kurumuş bir dal gibi görünür. Çünkü hürriyet de deniz gibi hep yeni baştan başlar. Kendi kendinden kopan, bağımsızlaşan devamlı bir hareketten başka bir şey değildir o. Verilmiş hürriyet yoktur. Tutkuların, ırkın, sınıfın, milletin üstünde kendi benliğini ve kendisiyle birlikte öteki insanları ele geçirmesi gerektir. Ama, bu durumda önemli olan, aşılacak engelin savuşturulacak drenmenin tekil şeklidir. Her durumda, hürriyete şeklini veren budur. Eğer, yazar, Bendanın da dilediği gibi, saçmalamayı seçmişse, hem nasyonal - sosyalizmle stalinci - komünizmin, hem de kapitalist demokrasilerin istedikleri bu ölümsüz hüriyetin parlak devirlerinde konuşabilir. Kimseyi sıkmayacaktır, kimseye seslenmiyecektir de ondan. İstediği her şey ona önceden verilmiştir. Ama soyut (ham) bir hayaldir bu. Yazar istese de istemese de, hattâ gözü şan ve şerefte de olsa, çağdaşlarıyla, vatandaşlarıyla, kendi ırkından ya da sınıfından olanlarla konuşur. Aslında bir fikir eserinin i m â l ı olduğuna pek dikkat edilemez. Yazarın niyeti, konusunu en ufak noktasına varıncaya dek anlatmak da olsa, her şeyi anlatması hiçbir zaman sözkonusu değildir. Bilir ki söylemediği çok şey vardır henüz. Dil, kestirmeden gider de ondan. Yanımdakine bir eşek arısının pencereden girdiğini işaret etmek istiyorsam uzun boylu konuşmama lüzum yoktur. Dikkat ya da «işte orada» demek yeter. Görmesiyle anlaması bir olur. Provinsli ya da Angoulemli bir karı kocanın konuşmalarını bir plaktan dinlediğimizi ve hiçbir açıklama yapılmadığını farzedelim. Hiçbir şey anlamayacağımız muhakkaktır. Çünkü ortada metin yani ortak hâtıralarla ortak algılar, karı kocanın durumu, yaptıkları işler, kısacası onların kendi dünyaları yoktur. Okuma da böyledir. Aynı bir devirde ,aynı bir toplulukta, aynı olayları yaşıyan, aynı soruları soran ya da çözen insanların ağızlarındaki tad aynıdır. Hepsi de suç ortağıdırlar. Kurbanları birdir onların (yaptıkları şey aynıdır.) Uzun uzadıya yazmamak bundan dolayı gereklidir. Anahtar - kelimeler vardır. Bir Amerikan halkına Alman işgalini anlatıyorsam uzun açıklamalara girişmem ve tedbirli olmam gereklidir. İnançları, ön-yargıları, efsaneleri dağıtmak için sayfalar dolusu döşeneceğim .Sonra da her adımda durumumu sağlamlaştırmam Birleşik Devletlerin tarihinde, bizim tarihimizin anlaşılmasını sağlayan kişiler, semboller bulmam, bizim kötümserliğimizle onların çocukça iyimserliği raasındaki farkı daima gözönünde tutmam gerekecektir. Aynı konuyu Fransızlara anlatırsam biz bize olacağız. Söz gelişi, bir genel parkta çalınan bir Alman marşı deyivermek yeter. Her şey hazırdır: Tatsız bir ilkbahar, bir taşra parkı, başı usturaya vurulmuş çalgıcılar, sağına soluna bakmadan acele acele yürüyen yolcular, ağaçların altında yüzleri asık 2-3 dinleyici. Fransaya hiçbir faydası dokunmayan ve gökyüzünde kaybolan bu hava, utancımız, bunaltımız, öfkemiz, gururumuz... Karşımdaki okur ne Micromegadır ne Ingenudür ne de Allah Babadır. İlkelerden hareket ederek, kendisine her şeyin açıklanması gereken iyi-vahşinin bilgisizliği yoktur onda. O ne bir ruhtur, ne de bomboş bir kâğıttır. Ne bir meleğin, ne de Hazreti Allahın mutlak bilgisine sahiptir. Evrenin bazı görünüşlerini onun gözleri önüne sererim. Ona bilmediği şeyleri öğretebilmek için, bildiği şeylerden istifade edeirm.

Tam - bilgisizlikle tüm - bilgi arasında asılı kaldığından, her an değişen ve kendi tarihselliğini ortaya koymaya yeten belirli bir dağarcığı vardır onun. Aslında bu, ne anlık bir bilinç, ne zaman dışı hürriyetin saf bir olumlanışıdır. ne de tarihin dışındadır. Tarihe bağlanmıştır o. Yazarlar da tarihseldirler. Ve asıl bunun içindir ki içlerinden bazıları ölümsüzlüğe sıçrayarak tarihten kaçıp kurtulmak isterler. Aynı bir tarih içine dalmış bu insanlarla, bu aynı tarihin yapılışına katılanlar arasında kitap, tarihsel bir bağ kurmaya yarar. Yazı ve okuma aynı bir tariyet varolamaz (yoktur); kelimenin tam anlamıyla, hürriyet saf, soyut bir hür olma bilinci değildir. Hürriyet yaa olmaz (yoktur); kelimenin tam anlamıyla, tarihsel bir durum içinde ele geçirilir o. Her kitap özel bir yabancılaşmadan hareket ederek, somut bir kurtuluş ileri sürer. Bundan dolayıdır ki her kitapta, kurumlara, törelere, bazı baskı ve çatışma şekillerine; devamlı tutkulara ve geçici direnmelere, saçma inançlara, günlük çılgınlıklara ve sağ-duyunun kazandığı yeni başarılara; açık seçikliğe ve bilgisizliğe; bilimlerin moda haline getirdiği ve her alanda uygulanan usavurmanın özel şekilleriyle umutlara, korkulara; duygunun, hayalin. hatta algılamanın verdiği alışkanlıklara; törenlere, yerleşmiş değerlere, bir kelimeyle, yazarla okurum ortak dünyasındaki her şeye doğru içten içe bir yöneliş vardır. Yazarın canlandırdığı ve kendi hürriyetini de katıştırdığı bu bilinen dünyadır.

---

(1) J.P. Sartre, temizlemek (Nettoyer) fiilini özellikle kullanıyor.

Ç. N.

Okur kendi somut kurtuluşunu yazardan hareket ederek sağlamalıdır. Yabancılaşmadır, durumdur, tarihtir o. Kendim için de başkaları için de değiştirmem ya da korumam gereken odur. Gerçi hürriyetin ilk görünüşü olumsuzluğudur ama söz konusu olan, hayır diyebilen soyut güç değil, olumsuz kıldığını kendi benliğinde saklayan ve tepeden tırnağa bununla renklenen somut olumsuzluktur. Ve madem ki yazarla okurum hürriyetleri bir dünya içre birbirini aramakta ve birbirini etkilemektedir, öyleyse denilebilir ki, okuru belileyen, yazarın seçtiği dünya görüşüdür ve buna karşılık da, yazar, okurunu seçmekle kendi konusu hakkında karar vermiş olur. Böylece bütün fikir eserlerinde kendi okurlarının görüntüsü vardır. Söz gelişi, «Dünya Nimetlerine» göre Nathanaelin portresini çizebilirim. Nathanaelin kurtulması gereken yabancılaşma, ailesidir, sahip olduğu ya da miras yoluya kendisine kalacak olan gayrimenkuldür; faydacı bir tasarı, öğretilmiş bir ahlâkcılık ve dar bir tamıcılıktır. Menalque ustabaşıya, bir işsize, bir Amerikalı zenciye örnek diye gösterebildiğine göre onun kültürlü ve vakti bol bir insan olduğunu anlıyorum. Hiçbir dış tehlike yoktur onun için : ne açlık, ne savaş ne de bir sınıfın ya da bir ırkın baskısı. Onun tek korkusu, kendi çevresinin kurbanı olmaktır. Yani bir Beyazdır, bir Aryendir; hâkim sınıf ideolojisinin çökmeye yüz tuttuğu nisbeten sağlam (kararlı) ve henüz rahat bir devrede yaşayan büyük bir burjuva aileden gelmedir. Daha sonraları Roger Martin du Gardun Giden büyük bir hayranı olarak tanıttığı Daniel de Fantanindir bu.

Bize daha yakın bir örneği «Denizin Sessizliğini» ele alalım. Amacının ne olduğunu iyice bildiğimiz birinci sınıf bir mukavemetçi tarafından yazılan bu eserin Nevyork, Londra ve hattâ Cezayirdeki mülteciler çevresinde sadece düşmanlık yaratması ve yazarının adının işbirlikçiye kadar çıkmış olması dikkate değer. Ama Vercors bu okur - kitlesini düşünmüyordu ki. Oysa işgal bölgesinde ne yazarın niyetinden ne de eserin etkisinden kimse şüphe etmedi. Bizim için yazıyordu o. Eserindeki Almanın, ihtiyar Fransızın ve onun genç kızının gerçek olduğunu söylemekle Vercorsun savunulabileceğini sanmıyorum. Köstler bu konu üstüne çok güzel bir yazı yazmıştı. İki Fransızın susuşunda Psikolojik bir gerçeğe - benzerlik yoktur. Hattâ hafif bir anakronizm vardır. Bu sessizlik, Maupassantnın bir başka işgal devresindeki köylülerinin ağız dil vermemekteki inatçılığını hatırlatıyor. Başka umutlarla, başka bunaltılarla, başka törelerle dolu bir başka işgal devresi. Alman subayına gelince; kişiliğinde bir canlılık yok değil ama belli ki, o devrede, düşman ordusu ile her türlü teması reddeden Vercors, bu karakterin muhtemel unsurlarını bir araya getirerek, işin üstesinden gelmiştir. Bu imajların, İngilizlrin her gün propagandasını yaptıkları Almanlara tercih etmek zorunda kalınması hakikat uğruna değil midir? Ne var ki ana vatandaki bir Fransız için Vercosun romanı 1961 de en etkili olandı. Düşman, bir ateş hattı ile sizden ayrıldı mı onu, kötülüğün tâ kendisi olarak görmek zorundasınızdır. Her savaş bir menikeizmdir. Yani İngiliz gazetelerinin, Alman ordusundaki iyilerle kötüleri ayırmakla vakit kaybetmek istemedikleri belli olmaktadır. Ama buna karşılık, yenilmiş, işgal edilmiş ve düşmanla karışmış halklar, alışkanlıkların, usta bir propagandanın etkisiyle düşmanları insan olarak görmeye başlarlar: İyi ya da kötü insanlar. Hem iyi nem kötü insanlar.. 1941 de Alman askerlerini onlara bir dev (umacı) olarak tanıtan bir eser gülünç olurdu ve hedefine erişemezdi. 1942 nin sonundan itibaren, Denizin Sessizliği etkisini kaybetmişti. Çünkü savaş topraklarımızda yeniden başlıyordu. Bir yanda yer altı - faaliyeti, sabotajlar, trenlerin havava uçurulması suikastlar, bir yanda, karartma, sürgün, hapis, işkence, rehinlerin öldürülmesi. Görünmez bir ateş hattı Almanlarla Fransızları yeniden ayırıyordu. Dostlarımızın gözlerini oyan, tırnaklarını söken Almanların nazizmin suç ortakları ya da nazizmin kurbanları olup olmadıklarını bilmek istemiyorduk artık. Onların karşısında yüce bir sessizlik içinde durmak yetmiyordu. Zaten onlar da böyle bir seyi hoş karşılamazlardı. Savaşın bu döneminde ya onlarla beraber ya da onlara karşı olmak gerekiyordu. Bombardımanların, öldürmelerin, yanan şehirlerin, sürgünlerin ortasında Vercorsun romanı saf bir aşka benziyordu. Okurlarını kaybetmişti o. Onun okuru, yenilginin alçaltığı ama müstevlinin öğretilmiş - nezaketine şaşıp kalmış, barışı gönülden isteyen, bolşeviklik havalinden dehşete düşmüş, Petainin nutuklarıyla aklı çelinmiş, 1941 in insanıydı. Bu insana, Almanları gözlerini kan bürümüş olarak göstermek boşunaydı. Tersine, Almanların nâzik hattâ sevimli olabileceklerini ona anlatmak gerekiyordu. Çünkü o, çoğu Almanların «bizim gibi insanlar» olduklarını hayretle keşfetmişti. Bu durumda bile, kardeşliğin imkânsızlığını, yabancı askerlerin sevimli olmaya kalkıştıkça daha mutsuz ve güçsüz olacaklarını ona göstermek, lânetlik bir rejime ve ideolojiye karşı, bunu getirenler bize kötü görünmeseler bile, savaşmak gerekti. Aslında passif bir kalabalığa seslenildiği, önemli teşkilâtların henüz pek az olduğu ve bunlara katılanlara karşı çok ihtiyatlı davranıldığı için, halktan istenebilecek tek mukavemet şekli sessizlikti (susmaydı), hor görmeydi, istemiyerek boyun eğmeydi. Yaşayan bir varlık olduğunun ispatıydı bu. Böylece, Vercorsun romanı okurlarını belirliyor. Okurlarını belirlemekle de kendi kendini belirliyor! Vercorsun romanı, 1941 Fransız burjuvazisinin zihninde Montoire görüsmesinin etkilerini silmek istiyordu. Yenilgiden bir buçuk yıl sonra Vercosun romanı, canlı, keskin ve etkiliydi. 50 yıl sonra artık kimseyi heyecanlandırmayacaktır. İyi aydınlatılmamış bir okur kitlesi, bu kitabı 1939 savaşını anlatan hoş ve biraz da sıkıcı bir masal gibi okuyacaktır.

Muzların tadı, ağaçtan toplandıkları zaman tam kıvamındadır. Fikir eserleri de sürüm yerlerinde tüketilmelidir. Bir fikir eserini, seslendiği okur kitlesiyle açıklayan her eleştirinin (tenkidin) bir işe yaramayan inceliğini, dolaylı karakterini vermeye kalkışacaklar; ve belirleyici faktör olarak yazarın durumunu ele almak daha basi,t daha kestirme, daha keşin değil midir. Tainein ortaya attığı çevre kavramıyla yetinmek daha iyi olmaz mı? diye soracaklar, bulunabilir. Vereceğim cevap şudur. Çevreye dayanılarak yapılacak açıklama gerçekten belirleyicidir. Yazarı çevre yaratır. Bundan dolayıdır ki buna inanmıyorum. Tersine, yazara seslenen, aslında okur kitlesidir. Yani onun hürriyetini sorguya çeken odur. Çevre bir vis a tergodur. Buna karşılık, okur kitlesi bir bekleyiştir, doldurulacak bir boşluktur, bir özlemdir (hakikî ve mecazi anlamda). Bir kelimeyle başkasıdır o. Sanat eserini insanın durumuyla açıklamayı reddetmek benden o kadar uzaktır ki... Yazmak tasavvuru, insanca ve tüm bir durumu hür bir

şekilde aşmaktır. Zaten bunun içindir ki öteki teşebbüslerden farklı değildir bu. Etiemble fikir yüklü ama biraz havada kalan bir makalesinde diyor ki: «Tam küçük sözlüğümü karıştıracağım sırada tesadüfen Jean Paul Sartredan şu birkaç satır gözüme ilişti :

«Bize göre, yazar, gerçekte ne Vestaldır ne de Arieldir... Kendi kabuğuna da çekilse, uzaklara da kaçsa işin (meselenin) içindedir o»

Meselenin içinde olmak, kendini boylu boyunca buna vermek... Blaise Pascalın şöyle bir sözü vardı. «Yola koyulmustuk bir kere.» Ama aynı zamanda bağımlılığın bütün değerini yitirdiğini, Prensle Köle arasında geçen basit bir olay haline geldiğini görüyordum.

Ben de aynı şeyi söylüyorum. Ne var ki Etiemblein aklı almıyor. Her insanın bir şeye katılması, bu şeyin tamamen bilincine varıldığını göstermez ki... Birçokları vakitlerini, bağımlılıklarını saklamak la geçirirler. Bu, ille de onların yalancılığa sığındıkları, bir cennet ülkeyi ya da bir hayal - hayatı düşündükleri anlamına gelmez ki: fenerlerini karartmalarını, sadece gözlerinin önündekilerini; ya da tersine, gözlerinin önündekini değil de uzakları görmeleri; imkânları hesaba katmadan hedefi düşünmeleri; benzerleriyle dayanışmayı reddetmeleri, ağır başlılığa bürünmeleri, ölümü düşünerek hayatın değerini küçümsemeleri; aynı zamanda, ölüm korkusuyla günlük hayatın bayalığına sığmaları; ezenlerin sınıfından iseler, yüksek duygularından ötürü kendi sınıfına ayak uyduramadıklarına kendi kendilerini inandırmaları; ezilenlerin arasında iseler, insanın iç hayatı zengin olduktan sonra zincire vurulsa da ne çıkar diyerek, ezenlere yataklık ettiklerini kendi kendilerinden saklamaları yeter. Yazarlar da öteki insanlar gibi, bütün bu yollara başvurabilirler. Rahat rahat uyumak isteyen okura bir sürü yalan dolan sunan yazarlar vardır. Sayıları en çok olanlar da bunlardır. Diyeceğim şu ki, bir şeye inanarak, bilerek katılan bir yazar bağımlıdır (gönülüdür) yani kendiliğinden ve doğrudan doğruya bağımlılığı, kendisi ve başkaları için iyice düşünülmüş bir bağımlılık haline getirdiği zaman bağımlıdır. Yazar en yüksek aracıdır ve onun bağımlılığı dolayımdır (médiation). Ama aslında, durumunu gözönünde tutarak, eserini sorguya çekmek ve durumunun genellikle bir insanın durumu değil, bir yazarın durumu olduğunu da hatırlamak gerektir. Belki Yahudidir, belki de Çekolovakyalı bir köylüdür. Ama bir Yahudi yazardır, bir köylü ailesinden gelen Çekoslovakyalı bir yazardır. Bir başka makalede Yahudinin durumunu tanımlamaya kalkıştığımda söyle demiştim. «Yahudi, başkalarının Yahudi diye belledikleri ve kendisi için yaratılan durumdan hareket ederek, kendi kendini seçmek zorunda olan bir insandır» Çünkü, sadece başkalarının yargılarıyla edindiğimiz nitelikler vardır. Yazarın durumu daha da karmaşıktır. Çünkü, hiç kimse kendini yazar olarak seçmek zorunda değildir. Bu yüzden hürriyet, başlangıçtadır. Önce yazmak tasavvurumdan ötürü yazarım. Ama arkasından şu da gelir. Böylece, başkalarının yazar olarak kabul ettikleri bir insan oluyorum, yani belirli bir talebi karşılamak ve ister istemez belirli bir soyal görevi yüklenmek zorundayım. Yazarın oynamak istediği oyun ne olursa olsun, bu rolü, başkalarının onu tasavvur ettiklerine göre oynar. Belirli bir toplumda edebiyatçının büründüğü kişiliği değiştirmek isteyebilir. Ama bunu değiştirmek için önce, buna uyması gerektir. Bir toplumdaki okur kitlesinin, töreleriyle, dünya ve toplum görüşüyle işe karışması bundandır. Okur kitlesi yazarı kuşatır, onun içine işler, kesin ya da sinsice istekleri, reddetmeleri, kaçışları, bir eserin yaratılmasında hareket noktası olan verilerdir. Büyük Zenci yazarı Richard Wrihtı ele alalım. Onun sadece insan durumunu, yani kuzeye göç etmiş Güney Amerika Zencisi durumunu gözönünde tutarsak, ancak zencilerin gözüyle görülen Zencileri, ya da Beyazları yazabileceğini hemen anlarız. Güneyli Zencilerin yüzde 99 u seçim hakkından yoksunken, hayatını, doğrunun, güzelin, ölümsüz iyinin peşinde geçirebileceği bir an için olsun düşünülebilir mi?

(Bitmedi)

«Ben yalnız bir kovboyum
Hep kırlarda gezerim»

red kit

Haritasız bir kovboy, biraz silâhı biraz da atı var. Gün biter, çocukların ellerinde konaklar. Haritasız bir köyde uykuları aralanır çocukların. Alıp terini soğuturlar Düldülün. Tabancası ha patlar ha patlıyacak. Gün yalar yüzlerini sabahı bilirler.

azgın kurşunlar delemez bedenimi
sürüylen insan umarken mutluluğu
ölünmez der yüreklenirim
yoramaz atımı yolların en yoranı
koşturur aşkım beni dıgıdık dıgıdık

Gıdıklanmıyan haraççılar, ölü yıkayıcısını yoruyorlar kasabanın. Davranılsa birkaç yaprak duyulur nal sesleri Düldülün. Herkes kaçkın yerin, cilvelesen bir kuşlar gökyüzünde. Okların ucu yangın, bir sağnak Daltonlar. Davranılsa, duyulur nal sesleri Düldülün.

sundular
herşeye kıskıvraklıyan şerif yıldızını
kul olucam biracıklarını yudumlasın diye millete
artık pırrlamak düşer bize

verdim rüzgâra Düldülü
insanların silâhını konuşturacak birini bekleştiği
verdim uzağa, umulan bir yerlere

Nihat ZİYALAN

Nuri İYEM

Fahrünnisa Zeid'in Resim Sergisi

Çok eskidenberi bol renkli uyumlara ve şiddetli renkler kullanmaya tutkun olan Fahrünnisa Zeid, genel olarak bu temel eğilimi hiç elden komadan, Çağdaş resmin en uç aşamalarına dek başarı ile varabilmiştir. Bu gerçeği belli başlı Batı yazarlarından duymak, Onun sahici ve güçlü ressam oluşunun belgeleri olarak, Bizim «lüleler çarşısı» ortamımızda kabul edilebilecek mi?

Fahrünnisa Zeidin sergisi 1951 den 1961 re doğru geçtiği yolun nice olduğunu belirtici örneklerden seçilmişti. Çeşitliliği yanında, her zaman renkçi kalan bir form la duyularını, heyecanlarını yankılayıp durmuş resimlerinde.

Onun resimleri karşısında Picas sonun bir takım sözlerini ansıyorum : «Resimlerimden bütün doğa görünüşlerinin silinmesini isterdim. Geriye ne mi kalır diyorsunuz? Salt benim, renkli bagdaşımlara dönüşmüş, heyecanlarım, duyularım». Bu sözlerile Picasso, kendinden sonraki kuşakların, yapabileceğine değinmiş oluyordu. Özellikle soyut resmi saltık anlamı ile ele almamış olanlar. yani duyularından, gözlerinden, anlarından, toptan yaşadıklarından ayrılmayı istemiyenler, buna ulaştılar.

Fahrünnisa Zeid, Batıya, savaş sonrasında, birden ortaya çıkan Soyut - somut çekişmesinin en patırtılı süresinde gitmişti. Sezgilerile, yordamlıya yordamlıya, Soyut sanatın saltık dalını değil de, duyarlığa tüm açık olanını, kendine yol olarak seçmesi ne güzeldir.

Bu nedenlerledir ki, resimlerinin adları vardır. Sanki birer konusu varmışcasına... Nedir ki, onun resminde göregeldiğimiz, dış gerçeği yankılayan konular değildir. Bir zaman, bir yerde görülegelen, bu yüzden de, konuları üstüne sımsıkı kapanmış, bir anı gösteren resimler değillerdir.

Tam tersine, ne zamanı, ne yeri betimlemeyen, konudan sıyrılmış, ama sanatçının içinde, renklere dönüşmüş heyecanlardır. Resimlerindeki bu özellik, her bakışımızda, bize katılan, eş zamanı yaşamaya hazır bir nitelik verir.

Tuvalin yüzeyine yayılmış, bir duygusal denge durumunda, konusu yok, zamanı yok, ama şu içinde bulunduğumuz an ve bu yerde, yaşamamıza, sanatçının duyageldiğini, yaşadığını, bir öz durumunda yankılayarak, katılıveren bu resimleri, kendi payıma, çok ileri bir aşama olarak gördüm. Doğrusu ya, Türkiyeden onun yaşıtları arasında, kimse bu kata gerekli sürede varamadı. Elbette ki Türk heykelinde eskiden olsun, şimdilerde olsun, hep güçlü, yetenekli olduğu kadar, sınır tanımazlığı, coşkunluğu ile yüceleşen Hâdi Bara, apayrı düşünceler, duyular içinde eski kuşaklar arasından sıyrılıp, doruğa varmış, büyük heykelcimizdir. H. Baradan öteye, Fahrünnisa Zeidi, bir ileri tempo içinde kendi kuşağının en iyi sanatçısı olarak görmekteyim.

Bu geçen 19 yıl boyu, Batıdaki sanat kargaşası içinde yitmek de, ya da eski kanılar icinde fosilleşmek de vardı. Hayranlık uyandıracak bir yanılmazlık ve yerindelikle, kendi kromatik formuna uygun olarak, yol almış durmadan. Ve o coşkundur, kabına sığmayan heyecanlı kişidir de. Kendisinde her zaman yaratmaya elverişli birtakım anarşik güçler vardır. İçgüdüsü, yırtıcı, sınır tanımaz o iç güdüsü, sanırım bunca başarısının nedenidir. Bu yüzden değilmidir ki, Batılı resmin en uç yerlerine vardığı halde, bu sanat olayı içinde, bize özgü bir tat, bir çeşni katagelmiştir resmine.

Şüphesiz, söz gelişi Bay Nurullah Berk örneği, entelektüel sanatçı olaydı, her hangi bir Batılı ustanın çaresiz kalmış çömezi durumuna düşerdi. Sonra da, içine düştüğü bataktan kurtulmuş görünmek için, resmin bir köşesine bayrak, ya da yerli motif yapıştırarak, Millî (!) olmak sevdasına kalkışabilirdi.

Ne bayrakla, ne de motifle yamalı olmadan ,onun yapıtının bünyesinde, Türkiyelilere özgü bir çeşni vardır. Buna ister bilgisel deyin, ister millî... Kendisinin bu yönünü, Batılı yazarlar «mucize» olarak belirtmişler. Ben de bu «mucize» ye, bir insanın kendi güclü içgüdüsünün sürükleyişine uymasıdır diyorum.

Kullandığı eşyadan tutun da, türlü yüzeycikleri olan taşlara dek, her ilgi duyduğuna, kendi kromatik formunu bir kuşam gibi yakıştırmaktadır. Bu soy davranışının sembolik anlamı, dünyayı kendi duyularına uygun kılmak isteği midir?

Bir gün Sabahattin Eyuboğlu ve mimar Ferzan Baydarla yazılı kayayı geziyorduk. O gün, Sabahattin Hoca, Hititlerin, kocaman kayalar üzerine, kayaların doğal görünüşlerini bozmayacak orantıda kabartmalar yapmalarına değinen güzel sözler söylemişti.

Sabahattin Hoca, Hititler için; onlar kendi dünya görüşlerinin doğada ,doğanın içinde, var oluşunu, şu davranışları ile bize kadar ulaştırmışlar. Bu bir bakıma doğanın oluşumuna sevgi, saygı, bir bakıma da dünyayı nice görme isteklerine, dünyaya bir anlam vererek yaşayışlarına örnektir. Sabahattin Hocanın aşağı yukarı bu anlama gelen açıklamalarını düşünüyorum şimdi.

Fahrünnisa Zeidin eline geçen bir yüzeyse, onun yüzeyliğini bozmadan, normal gerçeğe uyarak, oraya neşesini, coşkunluğunu koyuyor. Kendisine ilginc gelen taş parcası ise, taşın görünüşüne uygun olarak, kendi duyularını yankılayan figürlerle taşı giydiriyor. Ve galiba, her çağda sanatçı ,gerçeği değil, bu gerçeğe kendi inançları ,duyuları açısından bir anlam vererek; yaşamaya değer, bir güzel, bir sevilesi, bir doyulmaz duruma getiriyor.

PAYLAŞILMIYAN SAHNE

gulamasına bakarak yaz programımızı buna göre düzenledik. Afişlerimizi, broşürlerimizi, reklâm filmlerimizi «Ankarada Küçük Tiyatroda oynıyacağımızı» düşünerek hazırladık.

Tam bütün hazırlıklarımız bitti, programımız kesinleşti, bir de baktık ki, Devlet Tiyatrosu, Küçük Tiyatroyu ARENAcılara vermiş.

4. — Bu tutum önce bizim bütün çalışma programımızı alt üst etmiştir. Sonra da, başvurmada öncelik hakkımız vardır, buna saygı gösterilmemiştir. Devlet Tiyatrosu Genel Müdürünün böyle bir tasarrufa yetkisi olmamak gerekir.

CÜNEYT GÖKÇER ne diyor? Bütün şimşekleri üzerine çeken Devlet Tiyatroları Genel Müdürü CÜNEYT GÖKÇER, Cumhuriyet Gazetesine gönderdiği uzunca cevapta, durumu, olayı kendi açısından ka mu oyuna açıklıyor. Önce bu cevabı olduğu gibi okuyalım :

KENT OYUNCULARINA İYİ NİYET :

«Değerli sütunlarınızı fazla işgal etmemek için hemen konuya geçiyorum. Meseleyi de, resmî sıfatımın gerektirdiği serinkanlılık, okuyucuya göstermeye mecbur olduğum saygı ve Kent Oyuncularına karşı yıllardanberi fiilen göstermeye çalıştığım iyiniyet çerçevesinde ele almaya kararlıyım. Kızgınlıkları geçince kendilerinin de üzüntü ve esefle karşılayacaklarından emin bulunduğum bazı yakışıksız sözleri ve suçlamaları, daha ciddi işlerimin çokluğundan, bir kenara itiyorum. Sanat kişiliğimiz 25, yönetici kişiliğimiz de 7 yılın imtihanından geçmiştir. İçten kanılarına göre değil, çıkarlarına göre konuşan insanların değer yargıları bizi ilgilendirmez.

Bir konu, ya da olayın üstüne eğilirken, resmî bir müessesede tek mesnet DOSYA dır. Hele iş, gazete sütunlarına intikal eder, kamu oyu önünde hesaplaşma bahis konusu olursa; artık, gerçeklik derecesi su götürür başıboş lâflar, sorumsuz ağızlardan verilmiş cevaplar, sohbet seviyesini geçmiyen «dedim-dedi» ler, hiçbir anlam taşımaz.

BELGELER KONUŞUR ANCAK :

1 — Kent oyuncuları, geçen 1963 turneleri biter bitmez, daha Ankaradan ayrılmadan, 21 Haziran 1963 günlü bir dilekçe ile Genel Müdürlüğümüzden, bir yıl sonraki yaz

(2 nci Sayfadan)

turneleri için, Küçük Tiyatronun kendilerine tahsisini istemişlerdir.

Binbir ihtiyaç ve ihtimaller muvacehesinde, bir yıl öncesinden böyle bir angajmana olumlu cevap vermek mümkün değildi. Günün gelmesini beklemekle yetindik.

2 — Kent oyuncularının 11 Şubat 1964 günlü ve Küçük Tiyatronun Haziran ayı içinde kendilerine tahsisi talebini tekrarlıyan ikinci yazıları var.

Şubat ayı içinde Devlet Tiyatrosunun bütün sahneleri faaliyet halindedir. Yaz turnesi için Ankaraya gelmek istiyen çeşitli özel tiyatrolar, Devlet Tiyatrosu sahnelerinden faydalanmak istemektedirler. Sezonumuz ne zaman kapanacak, sahne ve salonlarımızda, tatil ayları içinde; bakım, onarım, revizyon yönlerinden neler yapılacak, muhtemel turnelerimiz için Haziran ayında kendi sahnelerimizde, kendi faaliyetlerimiz olacak mı, olmıyacak mı? Bütün bunlar kesin ve açık olarak belli değildi. Kesinleşmemiş bir durum karşısında herhangi bir isteğe, olumlu ya da olumsuz bir cevap veremezdi Devlet Tiyatrosu... Kısacası, tereddütlü durum devam etmekteydi.

3 — Nihayet Kent oyuncularından 8 Nisan 1964 günlü, sahne taleplerini teyid eden bir telgraf alınmıştır. Telgraf sitem ve kahırla doludur.. Hattâ: «Bizim tercih ve rüçhan hakkımız mükteseptir, bize vermeye mecbursunu...» yollu bir baskı havası bile var telgrafta.

Gerek önceki müracaatlarına, gerekse bu sonuncu telgraflarına, kendi durum ve faaliyetlerimiz de vuzuha kavuştuğu için, şu karşılık verilmiştir:

«Müessesemiz Küçük Tiyatro sahnesi, Ankaraya misafir olarak gelecek olan İstanbul (ARENA) Tiyatrosuna 16 Mayıs 1964 tarihinden itibaren bir ay süre ile tahsis edilmiştir.

Bu itibarla; size, arzu edildiği takdirde, 1 Haziran 1964 tarihinden 16 Haziran 1964 tarihine kadar Üçüncü veya Yeni Sahne Tiyatrolarımız tahsis edilebilecek ve bu tarihten sonra Küçük Tiyatronun tahsisi mümkün olabilecektir. Bilgi edinmenizi ve gereği yapılmak üzere neticeden acele malûmat vermenizi rica ederim.»

Elimizdeki dosya muhteviyatı, olay, durum ve gerçek bundan ibarettir.

HAK VE VECİBELERE SAYGI!

Yaz aylarında Ankaraya gelecek tiyatro topluluklarına sahne, salon tesis ve personelini, hem de kullanılan ışık parasını bile karşılamıyacak derecede cüzî bedellerle, tahsis etmeye mecbur değildir Devlet Tiyatrosu. Sezon içindeki çok yüklü işleri arasında tatil aylarındaki kira meselelerini, tarih sırasına göre düzenleyip izliyecek vakti de yoktur Devlet Tiyatrosunun.

Ancak; misafir truplara karşı ev sahipliği, aynı amaçlara yönelmiş kültür ve sanat yolcularına HANCILIK yapmak görevimizi de unutmuş değiliz. Bunun için, bazan sorumluluk yüklenmek pahasına da olsa, kardeş sanat topluluklarına karşı, dün olduğu gibi bugün de, elimizden gelenin en çoğunu yapmakla kıvanç duyacağız.

Son olarak bir noktaya daha değinmek istiyoruz :

Her yıl Ankaraya gelecek ve sahnelerimize de şeref verecek misafir topluluklara, tasarruf ve tercih yetkisi elimizde bulunan salonlarımızı verirken, onların Devlet Tiyatrosuna karşı davranışlarını, hak ve vecibelere saygı derecelerini, en ehven ücreti ödemekte, bina ve tesislerimizi kullanmakta gösterecek leri titizlikleri hesaba katmak zorundayız.»

CÜNEYT GÖKÇER
(Devlet Tiyatrosu Genel Md.)

CÜNEYT GÖKÇER in cevabı üzerinde biraz durmahk, tarafsız bir gözle dediklerini incelemek yerinde olur sanıyoruz.

1. — Gökçer, Kenterlerin 21/6/1963 ve 11/2/1964 tarihlerinde Genel Müdürlüğe başvurduklarını ve Küçük Tiyatroyu istediklerini kabul ediyor. Bu dilekçelere cevap vermediğini de kabul ediyor. Kendince gerekçesini de ileri sürüyor. Nedir o gerekçe? Şu : «Binbir ihtiyaç ve ihtimaller muvacehesinde bir yıl öncesinden böyle bir angajmana olumlu cevap vermek mümkün değildi. Günün gelmesini beklemekle yetindik.» İlk müracaatın cevapsız kalmasının gerekçesi bu. İkinci müracaatın cevapsız kalmasının gerekçesini de şöyle açıklıyor : «Şubat ayı içinde Devlet Tiyatrosunun bütün sahneleri faaliyet halindedir. Yaz turnesi için Ankaraya gelmek isteyen çeşitli özel tiyatrolar, Devlet Tiyatrosu Sahnelerinden faydalanmak istemektedirler. Sezonumuz ne zaman kapa-

nacak, sahne ve salonlarımızda, tatil ayları içinde, bakım, onarım, revizyon yönlerinden neler yapılacak, muhtemel turnelerimiz için Haziran ayında kendi sahnelerimizde, kendi faaliyetlerimiz olacak mı, olmıyacak mı? Bütün bunlar kesin ve açık olarak belli değildi. Kesinleşmemiş bir durum karşısında herhangi bir isteğe, olumlu ya da olumsuz bir cevap veremezdi Devlet Tiyatrosu... Kısacası tereddütlü durum devam etmekteydi.»

Her iki gerekçenin de haklı yanları var. Önce bunu belirtelim. Ama «yuvarlak sözlerle» geçiştirilen yanları da var. Bir kere işi basit bir hukuk açısından ele alalım. Bir kuruluş, Devlet Tiyatrosuna, yerli ya da yersiz, zamanlı ya da zamansız dilekçeyle başvurmuş mudur? Vurmuştur. Resmî bir kuruluş olarak Devlet Tiyatrosuna düşen iş nedir? Dilekçelere, belli ve kanunî süresi içinde cevap vermek. Beklemek ve dosyaya atmak değil. Gökçerin dediği gibi «bir konu, ya da olayın üstüne eğilirken, resmî bir müessesede tek nesnet «DOSYADIR» doğru. Ama o dosyanın «tekemmül» etmesi için, bir evrakın o dosyaya girebilmesi için, o evrak üzerinde «resmî müessese» nin, «resmî» bir işlem yapması da gerekir. «Mesned» ancak böylece sağlanır. Gökçer, bir yıl sonra böyle bir olay çıktıktan sonra yaptığı açıklamayı, ileri sürdüğü gerekçeyi Kenterlerin ilk dilekçesine cevap olarak onlara bildirecekti. «Bir yıl önceden kesin bir söz vermek mümkün değildir. Müracaatınız zamanında dikkate alınacaktır» gibilerden. Bu ilkinde olduğu gibi ikinci müracaatta da yerine getirilmemiş, böylece «resmî bir müessese» olarak Devlet Tiyatrosu «kanunî» görevini yerine getirmemiştir.

Kenterlerin ikinci dilekçesi Şubat 1964 ayındadır. Gökçer, tiyatro mevsiminin kapanmasına, yıllardan beri uygulanan bir programa göre, iki, iki buçuk ay kala «sezonumuz ne zaman kapanacak?» onu bilemiyorduk, derse buna biraz güç inanılır.

İnanırsak, o zaman Devlet Tiyatrosunun iki buçuk ay ilerisini göremiyecek kadar bir programsızlık içinde olduğu anlamı çıkar. Biz, ne birincisini, ne ikincisi Devlet Tiyatrosuna yakıştırabiliriz.

Gene Gökçer şöyle diyor : «Yaz turnesi için Ankaraya gelmek isteyen çeşitli özel tiyatrolar, Devlet Tiyatrosu sahnelerinden faydalanmak istemektedirler.»

Buradan anlıyoruz ki, Devlet Tiyatrosu sahnelerinden yararlanmak isteyen yalnız KENTERLER ile ARENA cılar değil. Başka özel tiyatrolar da var. Gene Gökçerin deyimiyle Devlet Tiyatrosu «aynı amaçlara yönelmiş kültür ve sanat yolcularına HANCILIK yapmak görevi» ndedir ve bu görevlerini de «unutmuş değil» lerdir. Gerçekten de Devlet Tiyatrolarının, sanat ve kültür yolunda, binbir güçlükle boğuşarak çalışan özel tiyatroları olanaklarının elverdiği ölçüde desteklemesi, onlara yardımcı olması gerekir. Gökçer de, böyle düşündüğüne göre mesele yok. Yalnız başka bir şey var. Bu ilkede birleşildiğine göre, işin yönetim bakımından eksikliği var.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, özel tiyatroların kendi sahnelerinden yararlanmak istemelerini gözönünde tutacaktır. Müracaatların sayısı çoğalınca da, «resmî» bir teşekküle» yakışır bir ciddilikle işi ele alacaktır. Bir ilkeye bağlıyacaktır. Yani ne yapacaktır? Özel tiyatrolara «hancılık» görevini kabul ettiğine göre, bu «hancılık» hizmetini nasıl yerine getireceğini önceden tesbit edecek, «yolcu» larının kırılmamasına, haklarının venmemesine, zarara uğramamalarına dikkat edecektir.

Önce hangi sahnelerini özel tiyatrolara verebileceğini tesbit edecektir. Hangi şartlarla, ne kadar süreyle verebileceğini tesbit edecektir. Özel tiyatrolar için sahneleri verirken «tasarruf ve tercih yetkisini» ni objektif ölçüler içinde kullanacaktır. Sahnelerin verilmesinde müracaat tarihi mi esas alınacaktır, sahneleri işgal ediş suresine göre mi ayrım yapılacaktır? Çatışan tarihler olursa, bunlar arasında kura yoluna mı gidilecektir? Özel tiyatroların müracaatları için belli tarihler tesbit edilecek de, o tarihler arasında başvuranların istekleri zamanında incelenecek, özel tiyatroların da kendilerine göre düzenliyecekleri programlarını bozmıyacak şekilde sonuçlandırılacak, aradaki tarih çatışmalarını kendi aralarında uyuşarak çözmeleri mi sağlanacak? Yani, istek çoğalınca ve sahnelerin özel tiyatroların yararına onlara verilmesi kabul edilince, bütün bunların da düşünülmesi, bir düzene, sıraya sokulması gerekir. Yalnız «tasarruf ve tercih» yetkisini diledlği gibi kullanma yoluna gitmek doğru olmaz. Bütün bunlar yapılmaz da, doğrudan doğruya «tasarruf ve tercih yetkisi» kullanılırsa, bu «resmî bir müessese» nin yapması gereken «tasarruf ve tercih» sınırlarını biraz aşar.

Bize göre meselenin özü, Devlet Tiyatrosunun işi daha önceden bu açıdan ele alıp, belli ilkelere, yöntemlere bağlamamış olmasıdır.

Bunları söylemekle Kenterleri de tüm haklı saymıyoruz. Hele, işe birtakım gerçekten yakışıksız dedikodular karıştırılması, yalnız kendilerinin en öndé özel tiyatro olduğu gibi bir kanıyla hareket edilmesi, öteki kuruluşlara burun kıvırılması ve ciddiye alınmaması, Küçük Tiyatronun Arenacılara verilmesi işini Gökçerin kişiliğine ağır bir darbe sayılabilecek bir suçlama ile yorumlanmaya kalkılması, gerçekten doğru değildir. Dahası, çirkindir.

Bu yıl olan olmuştur. Gelecek yıl için Devlet Tiyatrosunun bu konuda şimdiden kesin bir tavır alması gerekir. Özel tiyatroların han gi koşullarla, nasıl bir yöntemle devlet sahnelerinden yararlanabileceğini tesbit etmeli ve bunları ilgililere de duyurmalıdır. Böylece, ilkeleri önceden bilinen, yöntemi belli bir yol tutulmuş olur. Herkes bu yöntem içinde hakkına razı olmak durumunda kalır. Sızıltılar, şikâyetler azalır. Her şeyden önce Gökçerin başı daha dinç kalır. Özel tiyatrolar da, kendi çalışma programlarını bu bilinenlere göre düzenleme olanaklarına kavuşurlar.

SÂTI ERİŞENLER

Hüseyin Rahmi'yi Okurken

HÜSEYİN RAHMİDE AŞK II

4 — HüseyinRahmi'de aşkın öğeleri : Kişiler ve kişilerin bir sınıflanması.

A — Kadınlar :

1 — Seven ve sevilen Kadınlar :

I) Genç Kızlar :

Adel (Şık'ta): «Sırma saçlı», «reng-i ruyi biraz solgun. Fakat bu solgunlukta o kadar büyük bir letafet varki insan o sevimli çehreyi kaplıyan cildini şeffaf bir maddeden halk olunmuş zanneder.» «Kaşları sarı ve ince», «gözler sarı elâ! Ağız, burun, çene ufacık. Lüle lüle sarı saçlar ise bu çehre-i letafeti altından bir çerçeve içine alarak saniğ-i hakikinin pek nefis bir levhası şekline koymuş.» (S. 111.)

Bu... ne tiyatro artisti ve ne de eğlencehaneler yosması değildir» (94 - S) «Yiyeceği ekmeğini gençliği, güzelliği bahasına kazanmak yolunda aramamıştır.», «Elinin ekmeği ile karnını doyurmak...» tadır. (95 - S.)

İffet (İffet'te): «Karşımıza doğan bu nur İffet'ti.» «Ne kadar hüsn varsa, yine bunlardan en müntehap hülâsaları toplıyarak... Bu çehreye sığdırmıştır.» (39. S.) «Kızın ne samur çini, ne kavs-ı hilâl, ne sahn-ı kaza ile tavsifine imkânı olmıyan ince kumral kaşları.» (40. S.) «Sarı elâ mahmur çeşman» ı (40. S.) «Beyaz zambakları biraz andıran solgun reng-i ruyi» (40. S.) vardır. İyi yetişmiştir. Fransızca ve Farsça bilir. Sanatkârdır. Romantizmi savunur. Terbiyeli ve namusludur.

Neriman (Sevmez) (Nimet Şinas'ta): Çok güzeldir. Onsekiz yaşındadır. İnce kaşları, kavislenir; gür kirpikli elâ gözleri süzülür. Vücudu, nezaketi endamı ihlâl etmiyecek kadar dolgunca, boyu ortadan biraz uzunca idi. (38. S.) Mektep görmüş, bir küçük hanımla beraber ev kızı gibi büyümüştür.

Şahinde Hanım (Hazan Bülbülü'nde Nurdan mahlûk zannolunan o saf alnın zirini tezyin eden mukavves, ince samur kaşlı, sık uzun kirpiklerin zıll-ı nihayetinde baygın duran elâ gözlü, dağınık kumral saçlarının çerçevelediği bedii çehreli (25. S.), bir kızdır.

Mahmure (Cehennemlik'te): Cazip iri elâ gözleri, ufak burnu, ağzı (247. S.) tarakların dendan-i zaptına pek muti olmıyan gür, kumral saçları (540. S.) olan bir kızdı. Saf, nezih, bakir yüreğinde aşkını gizli din tutar gibi saklıyan bir kızdı. (177. S.)

Lemiye Lebib (Tutuşmuş Gönüller'de): Endamı dolgunluk içinde bir nehafetle letafettar, kumral, gözleri sarı elâ, kaşları az kavisli bir kızdır. (31. S.) Evini ihmal eden bir mütekait paşanın kızıdır. Bakımsız, baskısız ve kendi delice arzularının fezasında uçan bir kırlangıç gibi serbest yetişti. Bir kaç mektebe girdi çıktı, bir çok dersler okudu. Gûya kadınlığa elzem hünerler öğrendi. Ne üzerine tertip olunduğu bilinmiyen proğramları takip etti. Bir kaç ahlâksız kızla düşe kalka onlara benzedi. Bir delikanlı kadar serbest olmak ve onun için ayıp sayılmıyan sevda imtiyazlarına tamamen malik bulunmak iddiasiyle (62-63. S.) bir kaç defa sevmiş ayrılmıştı. (33. S.)

Sema Hanım (Billûr Kalb'de): Beyaz, (449. S.) kıvırcık kirpikli engin mavisi gözlü, (549. S.) fevkalâde güzel, genç (431. S.) boylu poslu, endamlı (440. S.) bir kızdır. Cesurdur; hırsızlarla boğuşur (386. S.) Aristokratik bir terbiye almıştır. (540. S.)

Pervin (Muhabbet Tılısımı'nda): Lepiska saçlı, ince sırma kaşlı, peri gözlü, pembe beyaz, şuh, yaramaz on-iki onüç kararlarında, gittikçe afetleşen (33. S.) inatçı (210. S.), bikayt, müstağni ve hattâ bazan serkeş (216. S.) bir çerkez kızıdır.

2) Evli Kadınlar :

Bedia (Bir Muadele-i sevda'da): Güzeldir. Kibar bir ailenin kızıdır. «Elinden uçanla kaçan kurtulmuyor. Türkçe, Fransızca, okuma, yazma... nakış, dikiş, biçme, kesme... piyano keman her türlüsü» (31. S.) Müthiş zeki ve kurnazdır.

Aynınur (Sevda Peşinde'de): Ebruli, menevişli gül yaprağına benziyen pembe beyaz müdevver siması; sarı elâ, iri, fakat biraz durgun süzük gözleri;... altın saçları; balık elinde bülend kameti; pürhaşmet ve halavet yürüyüşü olan bir kadındı (9. S.). Bir hayli okumuştur. Annesi, iyi yetişmesine dikkat etmiştir. Çok afif bir çocukluk geçirmiştir. Çok hassas ve ince bir kadındır.

Binnaz (Daha önce sevilen genç kız) (Toraman'da): Hayatının yerminci senesine adım atmış, cidden müstesna hüsn ve cazibeye malik şeytan, fettan (39. S.) pek cazip, pek tatlı elâ gözleri olan (51. S.) beyaz bir kızdı. Hiç de sağlam ayakkabı olmıyan bir kadının kızıdır.

Cazibe (Cehennemlik'de): lâtif, narin vücutlu, daima açık bıraktığı boynunda gerdanının bedene iltisakındaki tenasübü güzel, firketelerin zapta ve tanzimine karşı daima isyanla rahat durmayan gümrah, koyu kumral saçları,... çehresine dilaşup bir eda-y-ı mahsus veren yine o renkte kalkıkça kaşları, kıvırcık kirpiklerin saye-i himayetinde pek cazip duran elâ gözleri, ince lâl dudakları mütenasip burun, yanak ve çenesi olan nazarruba bir kadındı (118-119. S.), onu tatminden uzak, ihtiyar mariz Ferruh Efendiyle evliydi (117. S.).

Revan Hanım (Ben Deli miyim?'de): Gür açık kumral saçlı, bembeyaz tenli (S. 341 - 342). Altın gözlüdür (188. S.)

Gülizar (Muhabbet Tılısımında) çok genç (29, - 217. S.) ve güzel, bütün kadınlık hazlarını feda ederek pinpon kocasiyle (217. S.) yaşıyan bir kadındır.

II — Orta Malları (Sevilirler, çıkarları için de sever görünürler.)

Anjel (Mürebbiye'de): «... yirmi yaşındadır. Kameti mutavassıt, endamı narin, lâkin gerdanı, yanakları dolgunca, elleri torbulca,» (74. S.) dir. «Anjel'de renk pembe beyaz... ince kumral kaşların alt uçları biraz düşük, ağız da cüzi büyük,... iki sıra dürdane-i dendan,... ham şeftali kadifesini andıran biraz çıkıntılı yanaklar... ,... ille o gözler... uzun kirpiklerle muhat açık kestane rengindeki çeşmanını...» «Açık kumral saçlarını tepesinde toplar», «gümrah sarı saçlı» (86. S.) dır.

Kirli bir geçmişi vardır. Memleketinde çok küçük yaştan, yalıya gelinceye kadar fuhşun batağına girmiş çıkmıştır.

Parnas (Metres'te): Yirmisinden pek yukarı olmıyan âfet; sarı saçları, elâ gözleri, levendane narin kameti, pürşaşa tuvaleti olan (173, S.), Paris'in yüksek tabaka alüftelerindendir. Metresi olduğu Rum, İstanbul'da ölünce burada debdebeli metres hayatına devam eden bir yüksek fahişedir. (73-74. S)

Şöhret (Tesadüf'te): Oncekiz ondokuz yaşında beyaz, mücellâ saf yüzlü, sarı elâ, baygın, sevdadan yorgun, mahmur gözlü (117. S.), şık, vardakosta, etvarı serbest, edası cazibeli, fıkırdak (72. S.), sarı altın saçlı (102. S.) gayet güzel bir kadındır. (Evlidir)

Madam Makferlan (Evlidir) (Şıp sevdi'de): Balık etinden birazfazladolgunca beyaz vucudludur (284. S.) kumral kalınca kaşlarının altındaki kestane rengi gözleri arada bir tatlı şehlâlâşıp hadekalarında değişik renkler - den müteşekkil kumru göğsü menevişler peyda olurdu. Madam Makferlan elbisesinin en ince hatlarına varıncaya kadar olan tertibatı; oturduğu zaman vücudunun aksamın dan hangisini içeriye, hangisini dışarıya kavislendirmek lâzım geleceği cihetlerini o kadar etüt etmişe benziyordu... (284. S.) Meşkûk bir hayat süren çok kurnaz, şuh bir firenk kadınıdır.

Madam Şehim (Evlidir) (Şıp Sevdi'de): Madam Makferlan'a nisbeten, narin, ince daha artistik bir güzelliğe maliktir. Levnen solgundu, ince açık kumral kaşlarının çizdiği kavisler, uzun kirpiklerle haleli ve donuk sarı saçlarına nisbetle koyu görünen elâ gözleri... birer letâfeti haizdir. Ya bülend endamı... Bu kadın eğilmek, doğrulmak evzağı aldıkça bedeninde görünen narinlik, adeta bir hezaran gibi kolaylıkla bükülüyordu (285. S.). Bu da şuh, kadınlığını kullanan, kurnaz ve şüpheli bir hayat süren bir Fransız kadınıdır.

Vuslat (Tebessüm-ü Elem'de): Enine boyuna, gürbüz her tarafından hayat, neş'e, melâhat fışkıran pembe ve korsasının tazyikiyle hapise uğraştığı göğsü bir inad-ı tuğyanla taşan bu kadın bir letafet heykeli gibi edalı adım larla yürür 389. S.). Kumral saçlı, elâ gözlüdür. (562. S.). Koyu altın iltimağlı mebzul, saçlarını başına dolamış dolamış bitirememişti, müteaddit elmaslı taraklarla güç zapdetmişti (388. S.).

Şefkat (Kokotlar Mektebi'nde): Saçları mısır püskülüne kaçan ipek sarılığında. Sima bu saçlarla ahenktar bir levinde, gözlerinde zümrük iltimaları yanan (23. S.). Şimdi fakir düşmüş ve hemen efradı kalmamış asil bir ailenin kızıdır. Fakat akrabadan hayırsız bir delikanlı ona kıymış, sonra kızın bu günahı şayi olmuş, etraftan teca - vüzler başlamştır. (82. S.) şimdi Kokotlar Mektebi'nin öğrencisidir.

Nevvare (Kokotlar Mektebi'nde): İlk bahar çiçekleri arasında dolaşan sırtları yeşil yaldızlı böceklerin iltimalarını andırır iri gözler, (evvelâ) moda makasının bile henüz düşürmiye kyamadığı ve başı bir altın taç gibi süsliyen gür saçlarla (159. S.) açık kumral (241. S.) kısaca sarı saçlı, baygın elâ gözlü (248. S.), dikçe kafalı (241. S.) canlı bir muamma halinde, arada sırada tutarağı tutan (242. S.), tavırları asil, duruşu mağrur, bir asil kızıydı. Şimdi Kokotlar Mektebi talebelerindendir.

III — Sevilmeyen genç kızlar : Atıfet (Cehennemlik'te)

O kadar zayıf, kısa ve ufak tefektir ki yirmisini geçmiş olduğu halde yüzünde otuz yaşına mahsus hatlar şimdiden tamamiyle müteşekkildir. Yüzünde hazin bir cücelik manzarası vardır. Beygiir başını andırır uçuk sarı buğdayı bir yüz üzerinde kirpiksiz, sönük bir çift siyah (Yeşil kertenkele gözlü (278. S.) göz, ince fakat ucu aşağı doğru kıvrılarak uzamış gagamsı bir burun, kemikten ibaret çıkık yanaklar, bakanları zavallıya acındıracak kasvetli bir heyet-i mecmua teşkil etmişti. Soluk ve belirsiz derecede ince dudaklarla muhat ağzı o kadar küçüktür ki... (141 - 142. S.) Bu eciş büciş çirkin bir kızdır. Ama zehir gibi müstehzi (154 - 156. S.) ve zeki (142, 156, 157. S.) dir. İyi yetişmiş, mantık bile okumuştur. (194, 479. S.)

Nober (Kokotlar Mektebi'nde): Çok güzel değil, sevimli... hassas... samimi... bir ince şiir kadar nazik, kapalı, utangaç ve lise mezunu bir kız.

IV — Sevildikleri tarafından Aldatılan ya da Bırakılan Kadınlar :

I — Genç Kızlar :

Nuriyezdan (Son Arzu'da): Duru beyaz; siyah saçlı; (18. S.) az mukavves ince kaşları (bir çift koyu elâ gözleri (24. S.), mebzul siyah saçları olan (212. S.) bir kızdı. Çok hassas ekser magmun, daima masumdu (24. S.) onda nazik bir çiçek bünyesi vardır. (42. S.). Türklük ananelerine riayetkar, eski, asil bir aileye mensup (25. S.) tu. Gene de «busbütün alafranga bir terbiye ile yetiştirilmekten korkularak, fakat kızlar için son tahsil derecesine yukselmiş, o zamanın üdeba ve şüerasının sülühatını Şinasi, Ziya Paşa ve Kemal'e kadar okumuştu (30. S.).

Rabia (Şıp Sevdi'de): On altısında kadar esmerce, kuruca, ufacık siyah gözlü bir kız. Tahsil ve terbiye namına bir kaç sene iptidai mektebinden başka birşey görmemiş... Mahalleleri olan Kumkapı semtinde buyütulmüv, yarı evde yarı sokakta alıştırılmış: (84 - 85. S.) mektebe dört beş senelik devamı keenlemyekûn hükmünde kalır, iki satır bir ibare okumak resubunu peyda edemez (86. S.). Erkek çocuklarla ziyade oynaması, düşüp kalkması kızın tabiat, ahlâk, etvarca onlara benzemesini intaç etmiştir. (86. S.).

2 — Hiç evlenmemiş geçkin kızlar :

Eda Kalfa (Muhabbet Tılısımı'nda): Bumbar gibi ince uzun, pörsük, esmer bir torba içine doldurulmuş bir yığın kemikten ibaretti (96. S.). Bu zavallı, kırkbeşlik kart çerkez altı yüz lira parasiyle bir hayli çeyiz eşyasının verdiği hakk-ı tefavvukla kendinden beş on yaş küçük bir koca bekliyordu. Kendisi hakikatte çoktan kırkını geçmişti. Kalfanın kısmeti uzadıkça huyu titizleşiyor, yüzü buruşuyor, çenesi düşüyordu (16. S.)

Hoca Azize (Şıp Sevdi'de): Günahtan korkan ,cesaretsiz, ülfetsiz (453. S.), çok sofu görünen orta yaşlı, esmer, kara kaşlı, kara gözlü bir kadındır (451. S.).

Zerafet (Şıpsevdi'de): Kendini, biraz da aşağılık duygusunun etkisiyle beyazlarla bir tutan (147-148. S.) evlenmek isteklisi saf, cahil bir zenci ahçı kadın.

3 — Evli genç kadınlar :

Nazire (Bir Muadele-i (Sevda'da): Kısa boylu, tombalakça (109. S.), pembe yumuk yumuk top simalı, siyah kehribar gibi kara, parlak, çekme gözlü ufacık ağzı burnu olan, sevimli, müdevver yüzlü güzel bir kadındır (121. S.). Fakat ümmidir; okuma yazması yoktur (119. S.) ve çok mahçuptur. (110. S.).

Saffet (Metres'te): Hami'ye ...alındığı zaman şişman değildi, ender güzellerdendi (47. S.) Gümrah kumral saçları, iki kat gerdanının üzerinde desdeğirmi duran çehresi... kıvırcık kirpikli elâ gözleri... (21. S.) vardır. Fakat ahmak, cahil ve saftır (47. S.), afiftir (174. S.)...

Saibe (Tesadüf'te) Zayıf, uzun boynu, iri kara gözlü (78. S.), nazik, solgun uzunca yüzlü; kirpikleri yanaklarına saye kalan iri siyah gözleri, biraz enli kaşları, hasılı umumî heyetinden hilmiyet akan çehreli fakat pek de güzel olmıyan bir kızdı (80. S.). Çok kültürlü asri ve ileri fi - kirlere sahip, şiddetli bir hassasiyeti ve çabuk müteessir olma kabiliyeti olan bir kızdı (78. S.).

Lebibe (Şıpsevdi'de): Onsekiz, ondokuz yaşında şışmanlığa müptelâ bir kız. Kat kat pudra allık süründüğü, kaşlarını inceltiği, gözlerini kuyruklu sürmelerle tahrilledīği zaman o tiplere mahsus bir hüsn-ü an, bir cazibe peyda olurdu (83. S.) Fransızcaya başladı... Kızda pek sathi, pek acayip bir tefennün teevvüü hasıl oldu... (84. S.) bazı edebi parçalar karalamak istidadını bile gösterdi (84. S.). Fikir ve hissi meçhûl bir adamla evlenmek istemez (252. S.).

Edibe (Sıpsevdi'de): Natürel buğdavsı bir renk, vücut balık etinde; alın çıkık: kasların ucları asağıya düşük düşük .. Gözler sivah, ufak... kulaklar etli, irice, çene uzun, ucu kıvrık, ihtivar simalı bir taze (175. S.) Tamahkâr pederinin hususî nazariyesi altında yetişmiş bir acibedir.

Giyinmek, süslenme gibi kadınlara has arzulardan uzaktır.

R a g ı b a (Sonra başkası tarafından sevilir.) (Tebessüm-ü Elem'de): Uzuna karıp, narın, mevzun endamlı, gayet nazik yapılı, reftarı halavetli, alımlı, vakarlı bir kızdır. Esmerin en açığı, çalak cildinde henüz dokunulmamış bir teravet, uzun kırpıklerle haledar, iri şahane siyah gözlerinde bir durgunluk, bir derinlik vardı. (211. S.). İri, şahane tahrilli siyah durgun gözleri (336. S.), dağınık siyah saçları vardı (190. S.)

M e l â h a t H a n ı m (Mürebbiye'de): «Erkeklerde bile nadiren tesadüf olunan telgraf direği gibi ince uzun bir vücudun üzerine kadınlarda hiç tesadüf olunmayan cesamette kutru tavili dikliğine gelmek üzere beyzi'ül şekil bir kafa geçiriniz... Bu beyzi çehrenin üzerine de Çinlilerinkine müşabih o kadar çekik, kaş, göz, ağız, burun resm ediniz ki güya Melâhat Hanım lâstikten yapma bir insanmış, da iki kişi biri ayaklarından diğeri tepesinden tutarak o lâstiği son derece-i mukavemetine kadar çekip uzatmışlar bütün aza-y-ı vücut ile beraber hutut'u simaiye de bu çekiliş nisbetinde birer resm-i münharif peyda ederek bilâ takallüs öyle kalmış zann-olunsun...» (52. S.)

N a i m e H a n ı m (Hazan Bülbülü'nde) : Kocasının üstüne hayal-i fener, ondan başka bir şey düşündüğü yok. Hakkı da var. Üvey anası kendinden hem genç, hem güzel (148. S.).

4 — Geçkin Kadınlar :

F a h i r e H a n ı m (Kokotlar Mektebi'nde): Vaktiyle güzel bir kadınmış. Fakat, kıskançlıktan hırçınlıktan solmuş, porsumuş, erimiz, simasında eski letafetinden kala kala şimdi doluk bakan bir çift iri göz kalmış (252. S.), sırım gibi (236. S) kırkbeş yaşlarında, kıskanç, dırdırı, hoppa (234. S) bir kadındır.

F e r h u n d e H a n ı m (Cehennemlik'te): Kırk ikilik, fakat muhafaza-i teravet etmiş, güzel, orta boylu, saçları reng-i asli olan koyu lepiskaya boyalı sarı elâ gözlü (120. S), gençlik budalası bir kadındır (122. S). Muzdariptir. Gençliği ihtiyar kocasiyle tebah olup gitmektedir. (128. S.) Bu ana kadar sinnen küfvü olan bir erkekle kâmyab-ı sev da olamamıştır. Bu lezzet nasıl şeydir tatmamıştır. Afif kalmak budalalığı ile hiç göz açmamıştır. Fakat kocasını aldatmağa karar vermiştir.

......H a2n ı m E f e n d i (Billûr Kalb'te): Üst baş kirlice, saçları rufai dervişleri gibi salkım saçak dizlerinde kalın bir eteklik, ayaklarında fanilâ terlikler, beniz kirli sarı, gözlerin etrafı yeis ve fütur gölgeleriyle haleli (126. S). Kıskanç, dırdırcı, müziç, çekilmez bir kadın (102. S). Kocasının aşkı onu boğacak bir dalga gibi her an üzerine savlet ediyor, hep onunla uğraşıyor (127. S). Kocası onu böyle çıldırtıncaya kadar boşlamış (144. S).

L e t a f e t H a n ı m (Utanmaz Adam'da) Makiyajla yüzünün elli yıllık çizgilerini kapatamamış (185. S) tır. Gençlik iddiasındadır (191-192. S) sıkıntı, nöbet, helecan, tıkanma ve ağlamadan şikâyetçidir (191. S). Kocası tarafından ihmal edilmiştir. (194-197. S). Dönüm yaşı kazgınlığı içindedir (198. S). Gözüne gönlüne genç erkekler dolar (195. S).

V — E r k e k D e l i s i K a d ı n l a r (İsterikler) :

1 — Kocası tarafından boşlananlar :

F a h i r e H a n ı m (Kokotlar Mektebi'nde) (Aldatılan ya da bırakılan geçkin kadınlar'a bakılması)

F e r h u n d e H a n ı m (Cehennemlik'te) (Aldatılan ya da bırakılan geçkin kadınlar'a bakılması)

...... H a n ı m (Billûr Kalb'te) Aldatılan ya da bırakılan geçkin kadınlar'a bakılması)

M e b r u r e H a n ı m E f e n d i (Muhabbet Tılsımı'nda): Ömür değirmeninin elli senelik tedviri altında bütün adaleleri erimiş, bir deri bir kemik kalmış, uzun boylu bir kadındı. Fakat kendini bilmez, genç odalıklarla güzellik müsabakasına çıkmak gülünçlüğüne düşerdi. Çukura kaçmış gözlerini, fgırlak elmacık kemiklerini, çil basmış pörsük derisini tamir için badanaların her rengini, sürmelerin en koyusunu istimalden çekinmezdi. Kendinin böyle narin, nermin, nazlı, halâvetli hüsnünü görmediği için Paşayı tabiatsızlıkla itham ederdi (28. S)

L e t a f e t H a n ı m (Utanmaz Adam'da) (Aldatılan ya da bırakılan geçkin kadınlar'a bakılması)

Ş e v k i y e (Utanmaz Adam'da): Gençtir, güzeldir (93. S); ihtiyar bir adamın karısıdır. Genç bir adamla sevişir (46. S).

F a z ı l a (Utanmaz Adam'da): Genç, güzel, oynak, fıkırdak (193. S). Kocası aptal, kılıbık, çekingen bir adamdır (121. S).

2 — Dönüm Yaşında :

Fahire (Kokotlar Mektebinde Letafet Nasıh (Utanmaz Adamda) (Aldatılan ya da bırakılan geçkin kadınlarla, kocası tarafından boşverilen erkek delisi kadınlara bakılması)

3 — Hastalıktan ötürü (Doğumdan) :

H e s n a H a n ı m (Toraman'da) Güzel fakat delişmen bir kızdı. İlk çocuğunu dünyaya getirdikten sonra «ihtinak-ı rahim» illetine uğradı. Hilkati zaten delişmenken bu al basmasından sonra zır deli oldu (31. S); kocasını kendi gözünden, kurttan kuştan kıskanırdı (34. S). Son senelerde zayıfladı, buruştu; çehresine tamamiyle koca karılık manzarası, bir yıpranma çirkinliği çöktü. Her tarafı pörsüdü, sarktı. Cildi esmerleşti, çillendi (35. S)

4 — Erkeğe doymamış Yaşlı Kadınlar :

F i r u z e H a n ı m e f e n d i (Metres'te): Çehresinde derin bir hodbini, elli senelik hayat yorgunluğuyle mubareze eden şiddetli bir nevcivanlık arzusu görülürdü (12. S.). Boyalı yüzünde yalnız iki uzuv kalmıştı ki onlar da gözlerdi. Hakikaten birer firuze parçası gibi parlıyan, sahibinin bütün kadınlık ihtiraslarını izhar ve ilân eden bu bir çift mavi göz (18. S). Fevkalâde bir tenasübe maliki-

---

walt whitman

lümsüz şarkılar sona erdi
Ve onları söyleyen bir isimdir şimdi
Tanrı da, aşkımız, yaşantılarımız ve ölüm
Bir isimdir. Hiç görmeyen gözlerle
Yazdıklarımızı bile okuyamayan
Ya da kaderin bizim için yazdıklarını
Anlamıyoruz, şaşkınlık içinde
Gözlerimizi kırpıştırıyoruz sadece.

Dün gece şarkılardı önemli olan
Şimdi söyleyendir o şarkıları yaşatan
Bu gün duyamıyoruz artık
Kulaklarımızda çınlıyan o korkunç büyük
O yırtıcı ve sınırsız müziği
Büyük bir güçle arınmış
Aşkla sevgiyle zafere ulaşmış
Ama onu duyanlar var
İnsanlar için yarınlarına uzanacak şarkıları
Ve susup dinleyecek bütün zamanlar.

Ölümsüz şarkıların sonu mu geldi? Diyelim ki
Söylenen şarkıların sonu gelmez
Ve isimler hiç bir zaman ölmezler
Gururlu mermer ya da kum üzerine
İnsanların harflerini yazdık mı bir kere
Hiç bir zaman silinmezler.

Edwin Arlington ROBINSON
Çeviren
ANIL MERİÇELLİ

yeti elan belli oluyor. Uzunca bir gerdanı, hâlâ tenasübünü muhafaza eden çekme güzel bir burnu vardı (19. S). Onsekiz ondokuz yaşında, emsalsiz bir gönül avcısı iken yetmişbeşlik bir efendinin ihtiyarlık yatağına verilmişti. (28. S). Efendi tedbil-i âlem etti. Hanım başında kavak yelleri esen genç bir kadın olarak kaldı. Muaşakalariyle dillere destan oldu (47. S). Hanımefendi, âşık nazarlarının artık, o boyalı simadan çekilip kesesine teveccüh etmiş olduğunu anlıyarak sevda muharebelerinden çekildi (50. S).

Mebrure Hanımefendi (Muhabbet Tılsımı'nda) (Kocası tarafından boş verilen erkek delisi kadınlara' bakılması.)

Makbule Hanım (Evlere Şenlik Kaynanam nasıl Kudurdu'da): Elli beşini geçkindir. Fakat kendi hesabına göre kırkiki yaşındadır. Pörsümüş damarları toy bir bakir ruhun arzulariyle çarpar. Fıkır fıkır kaynar genç bir çağındayken geçkin bir zata vermişler. Kocası hayli mal bırakarak ölünce bu izdivaçtan bir şey anlamadan genç bir dul olarak kalmış. Kayın biraderi, evlenmesine engel olmuş. Amca Beyin vefatında ise hanımın sinni kemali bulmuş, lâkin yüreğinde sönmiyen izdivaç ateşiyle yaşlandıkça çocuklaşarak hoppa bir bunak olmuş. Gençlikle bozmuş. Yanakları daima pudralı, dudakları boyalı, gözleri sürmelidir (6-7. S.) Gençlik cinnetiyle gittikçe tahammül olunmaz âdetler azgınlıklar peyda eder.

Akile'nin Kayınvaldesi (Mutallâka'da): Kocasiyle son nefesine kadar yeni gelin güvey gibi yaşamış, «Piliç gibi» dul kalmış, çıkan talipleri geri çevirmiş (66. S.), hâlâ mihrabın yerinde durduğuna (67. S.) meşakkatten vakitsiz koca karıya döndüğüne (70. S.) kani, kendi rivayetince 45, aslında 65 yaşlarında (68. S), sinirli, romatizmalı, sızılı (11. S) gaddar bir kadındır.

Müberra Hanımefendi (Ben Deli Miyim?de): Ellibeş yaşında. yüzü pudralı, kaşlar isli kağşamış bir kadın (12. S). Nazik, terbiyeli, yakışıklı, bir adamdan dul kalmış (35. S). Koyu koyu düzlünlere allıklara bulanma - sına sebep koca istemesidir (30. S).

B — Erkekler :

1 — Seven — Sevilen Erkekler :

I — Bekârlar (Hepsi genç) :

Maşuk (Şık'ta): «Sevimli delikanlıdır», «500 kuruşla... dairesine devam eder. Dirayetli ve malûmatlı bir genç tir.» (91-94. S).

Lâtıf (İffet'te): Yirmi yirmi bir yaşlarında gayet sevimli şen bir çocuktur. (116. S.)

İlhami (Sevda Peşinde'de): Narin vücutlu, duru beyaz, koyu kumral, sevimli bir çocuktur. Kaşlarının hilâl şekliyle kıvır kıvır kirpiklidir. Koyu kestane renkli şahane gözlerinin resm' oluşunda öyle gönül alıcı bir tenasüp ve cazibe vardır ki... (116. S.)

Aziz (Sonra aldatılır) (Toraman'da): Yirmi iki yaşında, ceylân bakışlı, güzel, levend endam; adelesi, şişkin pazuları, sevda itirafatı için kızarmış dudakları olan (96. S.) zeki bir gençtir.

Şemsi (Bir kadın tarafından sevilir, o başkasiyle sevişir) (Cehennemlik'te): Ortadan uzunca boylu, narin, solgun, beyaz (138. S) güzel bir gençtir. Hiç kadınla muaşakada bulunmamış, gençlik hicabı yırtılmamış, aşka daima vahşi kalmaya uğramış, bu vadide hissen pek acemi bir çocuktur. (226. S.)

Muzaffer (Cehennemlik'te): Levend gibi güzel bir gençtir. Şimali Avrupa ahalisini andırır. Nim şeffaf, pembe billûri bir letafetle teravetyap çehresine taktığı şık altın gözlük pek yaraşır, simasına başka cazibe verir (128-129. S.). Hodbindir (128. S.). Tuvalet meraklısıdır. (129. S.) Bazı aşk tecrübeleri geçirmiş, aradığını bulamamıştır. (132. S.).

Ömer Numan (Bir kadın tarafından sevilmiyerek ihanete uğrar, öteki tarafından sevilir) (Tebessüm-ü Elem-de): Sarı saçları alabros kesilmiş, ince bıyıklı levend endam bir gençtir (630. S.) Vaktiyle karısını sevmiş, fakat ihanetine uğrayınca intihar hudutlarında dolaşmış hassas, nazik bir gençtir (333. S.) .

Şadan (Ben Deli miyim? de): Genç güzel zengin bir mütereddi (41-51. S.).

Kalender Nuri (Ben Deli miyım? de) : Saz benizli, biraz şaşımsı, hiddetlendiği zaman kekemeleşen (70.S.) bir sapıktır (72. S.). Cılız (74. S.) ve yoksuldur.

Kasım Necati (Sevilmez, sever (Tutulmuş Gönüller'de) : Keman kaşlı, ahu gözlü, sümbül saçlı bir mahalle delikanlısıdır. Hisli, vefalı, yumuşak başlı ve masumdur. Kıyafetinde latarnacıya kaçar bir çalım vardır. Tahsili şöyle böyledir. (94. S.). Kalbi temiz, gözü pek, nazarını budaktan sakınmaz cesur bir delikanlıdır. (94. S.)

Naki Paşazade Muhlis Bey (Billur Kalb'de): Boylu, gösterişli, solgunca bir sima üzerinde kavisleri geniş kara kaşlı, çekik gözlü... Ağzı, burnu mütenasip, lâkin pek melankolik, hazin bir delikanlıdır. (361 - 362. S.) Azametli (326. S) pek asabî mizaçta (404. S.) ve kıskanç, (448. S.) idi. Devasız bir gönül hastalığına düşen bir aşk macerası geçirmişti. (408. S.) .

Ali Bekir (Bir kadın tarafından sevilir; o, bir başkasiyle sevişir) (Muhabbet Tılsımı'nda): Kaşlarının kavisleri kara, gözlerinin kestane rengi hadeaklarında birer cazibe leması parlar, yanakları körpe şeftali renginde hayat baharının bütün sahir güzellikleri, bütün bedii feyizleri bakışlarında, söyleyişlerinde, tavırlarında tecelliye başlamış, henüz bıyıkları terliyen bir gençtir (32. S.).

A z i z S a k ı p (Muhabbet Tılsımı'nda), paşanın yeğenlerinden yakışıklı, fakat meşrepçe terelelli, haremdeki çerkez kızlarını ayrı ayrı koklamak ister, genç bir eczacı (188. S.).

İ r f a n Y e k t a Kokotlar Mektebi'nde): Genç, güzel, asabî, toy, terbiyeli bir gençtir.

R ı d v a n S a b i h (Önce sever, sonra svemez) (Son Arzu'da): Ortadan uzunca boylu, pembe beyaz, gözleri berrak ve derin gök mavisi, saçları koyu fulya sarısı, ağız burun ve bütün yüz çizgileri tabiatın itina ile resmettiği fakat sanatın tasvirde güçlüğe düştüğü bir nisbet, cazibe ve güzellikte bir gençtir (31.S).

2) Evliler : (Hepsi genç)

F a t i h (Bir muhabbet-i Sevda'-da): Âdeta çirkindir. (164 - 165. S.).

H a m i (Metres'te) : Ancak ortadan biraz yüksek, solgun renkli uzunca bir çehre üzerindeki az mukavves narin kaşlar, ince uzun dudaklar, kanatları büyükçe çekme burun, cinsî ihtiraslarına karşı zayıf ve mağlup bulunduğunu gösteriyordu. Maviden ziyade yeşile kaçan gözleri, dünyayı mağrurane derin bir istihza ile süzerdi. Sinni otuza gelmişti (20.S.). Dandini beyin, hoppala paşam'la terbiye görmüş (46.S) ve en ziyade merak ettiği, heves gösterdiği bir şeyle üç dört aydan ziyade meşgul olmamak yaradılışında idi (47. S.). Paris'ten geldikten sonra çok değişmişti. Zevcesi Saffet'ten nefret derecesinde usanmıştır (50. S.).

M a i l (Tesadüf'te) : Tabiat, his, terbiye nokta-i nazarından tamamiyle Saibe'ye uyardı. Ondan iki yaş kadar büyük ve daha yakışıklı idi (86. S.).

M a h i r (Şıpsevdi'de) : İptidaî ve rüşti mekteplerinde okumuştu. Gayesi mümeyyizlikten ileri geçmezdi. Ahmaktır. Sınıfı kala atlıya okumuştur. Cömerttir. Basit zevkleri vardır. Şişman kadınlara incizabı vardır. (159 - 165. S.). Sevişirken kadını adetâ yer (432. S.).

K e n a n Sonra Sevilmez bırakılır (Tebessüm-ü Elem'de) : Koyu kumral, açık pembe renkli, ter bıyıklı, aza-y-ı vechiyesi mütenasip, sevimli bir delikanlıdır. Mütenasip giyinir ve Avrupailiği benimsemiş görünür (214 - 215. S.).

C â b i r B e y (Utanmaz Adam'da): Zengin, yakışıklı ve mevki sahibi bir zat (119. S). Karısı hâlâ eski usulde gider, sıkı sıkıya erkekten kaçar sofu bir kadındır. (129. S).

B e h ç e t H i l m i (Tutuşmuş Gönüller'de): Alımlı, çalımlı, güzel kaşlı gözlü, yirmiüç yaşında ay parçası gibi bir gençtir. Evlidir; bir çocuğu vardır (87. S.) son moda şıktır. Kıyafetten, fikren asri bir delikanlıdır Kadınlara şuhluk satarak geçinen bir erkektir. (116 - 117. S.).

II — S e v i l i p ç ı k a r l a r ı i ç i n d e s e v e r g ö r ü n e n l e r J ü g o l a r :

C e v h e r i Z a d e B a h a (Bir yaşlı kadın tarafından sevilir; o, genç bir kadınla sevişir) (Kokotlar Mektebi'nde): Yaşça yirmi yedi, yirmisekiz tahmin olunabilir... kırmızı saçlı, pembe çil yüzlü, kınalı kekliğe benzer, müdevver gözlerinde şeytanî bir zekânın lem'aları kaynaşır gibi bir garabet var. Sırtında çok fırçalanmaktan havi dökülmüş benzinle lekeleri siline siline rengi atmış bir komple, Saçları, kesince şimdi kadın modasını andıran bir mebzuliyette... yakalık temiz... kravat ütü ile tarazlayı yatırılmış bir emektar. Sarı glasa iskarpinler boyacı fırçasiyle hırpalana hırpalana anemik bir ihtiyar suratı bağlamış... Kolundaki bilek saatiyle göğsünde sarkan monokl, kendisine sahneye çıkmak için hazırlanmış bir aktör tavrı veriyor... Hal ve hareketleri hoppoca, jestleri fazla... parmakları kemiklice. (221 - 222. S.).

Ş a b a n A ğ a (Şıpsevdi'de): İri yarı, kaba, cahil, fakat kurnaz bir uşak.

V a s s a f B e y (Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu'da): Yirmi beş, yirmi altı yaşlarında, yukarısı şalvar, aşağısı çakşır, elifiye pantolonlu, bir tutam enfiye gibi burnunun altına yapışmış kırpık bıyıklı, bir çift piyade kayığı gibi sivri uçlu iskarpinler giyen, aç gözleri bir av yakalamak için fıldır fıldır dönen asrî bir genç tavcıdır. (10.S.).

V e k i l - h a r a ç A b d u l l a h N e y i r E f e n d i (Muhabbet Tılsımı'nda) : Kaba sakallı, badem gözlü (228. S.), göğsü uzun sık kıllı, yaban adamını andırır tüylü, kalın, kaba vücutlu (328. S.) pek ameli bir adamdır. Başkalarına ait memduh, makduh her ne hareket duyarsa yalnız avam gibi faillerin takdir veya takbih etmekle kalmaz, her şeyden bilmuhakeme kendine bir hisse çıkarmaya uğraşır, manen, kabilse maddeten bir istifade kapısı arardı. Çünkü dünyadaki bütün ahlâksızlıkların, fenalıkların mastarı zaaf olduğunu bilirdi (170.S).

R e y h a n (Metres'te) : Uzunca boylu, enli omuzlu, buğday tenli, gür bıyıklı, iri siyah gözlü, otuz beş yaşlarında, yakışıklı bir delikanlıydı (78. S.) Müteşebbistir, çeşitli işlere girmiş çıkmıştır, sebatsızdır (76 - 77. S.). Soğuk kanlı, müstehzi ve pratiktir.

M ü ş t a k (Metres'te) : Orta boylu, dolgun vücutlu, pembe tenli bir delikanlıdır. Alnının genişliği nasiyesine bir zekâ hayâleti verirse de çatığa karip, fakat ince kaşları altındaki ufak siyah gözlere dikkat edenler, bunların sahibinde büyük bir azm-ü sebat olmadığını anlarlar. Hisleri zayıf ve hodbindir (71. S.). İradesizdir (245. S).

Hidayet Efendi (Ben Deli miyim? de): Softa bozuntusu birşey Yalnız sakalı değil, bıyıklarının da onda seki

(Dost : 32)

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

PİŞMİŞ KELİMELER — Hızlı yürü yordum. Yanından geçtiğim satıcının ne sattığını görmeden sesini ışittim : «Beyinliler 175, beyinsiz 125 hanımefendi!» Adam kelle satıyormuş. Pişmiş kelle... Beyinsizlerle beyinliler arasında sadece 50 kuruş fark var söylediğine göre...

Şaşmadım; ama güldüm. Çünkü Türkiyede beyinsiz kafalarla beyinliler arasındaki fark tersinedir. Beyinsizler çok para ediyor, beyinliler ise kuşkulu...

EL ÖPENLERİN ÇOK OLSUN! — Kıbrısa gönderilen Birleşmiş Milletler askerlerinin ne yaptıklarını fotoğraflardan canlı canlı görüyoruz: evlenen, Rumların ateş eğitimine «nezaret eden», onlarla horo oynıyan, bir de : Makariosun kaatil elini öpen... mi ararsınız?

Makariosun Tanrı adamı sayılması ne korkunç bir sapıtmadır. Eğer Tanrının adamı bu ise Hristiyanlık dünyasının ayaklanması gerekirdi. Ama, ses çıkaran yok. Onun elini öpen zavallı budalaya gelince : her kara cübbelinin önünde baş kesen insanları barış gücü eri diye Adaya gönderenlerin şaşkınlığını gösteren canlı bir tablo...

Kiliseler insanlara insanlığı öğretmiyor. Yıkılası kiliseler!

ELEŞTİRİCİ — Milliyetin 13 Mayıs 1964 günlü sayısında Ulunayın ilginç bir müzik eleştirmesi vardı. Önce, bütün alaturka müzik makamlarını bir şeye benzetiyor! Hepsi de birer genç kız, ya da olgun birer kadın... Sonra, rast makamını dinlerken gökten: yakutlar, zümrütler, zebercetler, daha bir sürü değerli taşlar saçılıyor...

İnsanı biraz güldürse de hoş bir hayal dünyası. Ama, Ulunaya sormalı : bu «sanatlı» alaturkayı kimler dinler? Kendisi gibi birkaç yüz insan... Halkın neyi dinlediğini anlamak için ise radyoyu şöyle bir açıvermek yeter. Alaturkanın bu çıkmazını kimse istemiyor.

AYASOFYADA EZAN — Gazetenin bir soruşturma açtı : Ayasofya camie çevrilsin mi diye? Ne ürkek, ne kaçamak yanıtlardı o aydınların verdikleri... Sadece Vasfı Rıza Zobu : «İstanbulda Türk yapısı camı mi yok?» gibi bir yanıtla, Münir Nurettin Selçuk ise açık açık çevrilmesini istemediğini belirten yanıtıyla örnek oldular.

Atatürkün bu eski kiliseyi camiden müzeye çevirmesi bir fantezi değildir. Hıristiyan dünyası — bak sanıza — Kıbrıs dolayısıyla ayağa kalktı. Meğer ne çok bağnaz varmış yer yüzünde? Bir de Ayasofyayı camie çevirdiniz mi bütün dünya üzerimize yürüyecek?

Ama ,biz yaparız ederiz, dünyadan bize ne dersek, buyurun, çevirin!

Ne var ki, ortada yine bir güçlük beliriyor : Müslüman, resim karşısında, hele Bizans mozayikleri önünde namaz kılamaz. Mozayikleri yeniden kireçle örtersek acaip bir iş yapmış olacağız.

Bari biz, Hıristiyan dünyası karşısında daha uygar bir ulus olduğumuzu gösterelim; dünya sanat ve tarih eserleri arasına girmiş olan mozayikleri olduğu gibi bırakalım; İstanbulun birbirinden güzel camilelerinde kılalım namazımızı...

Akıl bunu gerektirmiyor mu? Bakmayın Rektörün baştan savma yanıtına, bir Ordinaryüs Profesörünün, hem de sanat tarihçiliği yapan profesörün duyarlılığına. Vasfi Rıza Zobu haklı, Münir Nurettin Selçuk uygar cesaret sahibi... Onlar aklın dediğini söyliyebilmişler...

BİR PAŞA ARANIYOR — Emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpala, seçim kampanyasının son günü öldü. Kalbi daha fazla yorgunluğa dayanamadı. Gümüşpala eski bir askerdi, bizde partilerin başında mutlaka bir paşa bulunmalıdır; çünkü halka dokt plân, ekonomi, kalkınma, eğitim... gibi sorunlar öğretilmez; sadece kuvvet gösterisiyle seçime girilir. Gümüşpala dürüst bir askerdi, ama yeterli bir devlet adamı olacak mıydı? Onu artık bilmemizin olanağı

---

zini kazıtmış Kalın enseli, iri kemikli, fazla kıllı, uzun seneler kadın yoksulluğu çekmiş kaba bir adamdır. (30 - S.)

Nedim Bey (Utanmaz Adam'da): Otuz sekizlik - kırklık, çalık benizli, asabî bir sima, Lâkin çirkin değil... Gözlerinde arada bir şehlâlaşan bir çaylak bakışı var. Nadir gümüş teller karışmış saçları muntazam taralı... Som ipek boyun bağı, iyi bir makastan çıkmış kostümle ahenktar (32. S.) zekî, karektersiz bir tip?

III — Sevgilerine karşılık görmiyenler :

Nihat (Nimetşinas'ta) : Sarışın, ince bıyıklı, pembe yanaklı, sarı elâ gözlü, sinni yirmi dokuz, nihayet otuz tahmin edilebilen, sevimli, yakışıklı bir delikanlıydı (71. S.). Zevcesine muhabbeti ziyade idi. (73. S.).

Meftun (Şıpsevdi'de) : Alafrangalığa özentili, şık giyinen, ahlâkı garip, oksidantalomaniyani Avrupaperestlik illetine müptela bir mecnun mudur? hayır, o da değil? Bazı mahdut zamanlarda akıllı anları görülmesine nazaran seyrek nöbetli sıtma gibi aklı gelir gider takımından olması daha kuvvetli bir fikirdir (15 - 16. S.).

(24. Sayfada)

kalmadı. 1960 Kasımında, henüz bir partiye girmeden verdiği demeçte: «Adımlarımı büyük bir ihtiyatla atmak zorundayım. Kırk altı yıllık şerefimi ayaklar altına almak istemem; rahmetli Mareşalin düştüğü duruma düşmemeliyim!» demişti. Askerlerin politikacıların elinde oyuncak olmaları kadar acı bir durum yoktur. Kurtuluş Savaşının büyük komutanlarından Mareşal Çakmağı önce bir siyasal derne sonra da partiler sömürmek istemişlerdi. Dimdik bir asker, eğri büğrü politikacıların oyunlarını nereden bilsin? Rahmetli Gümüşpalayı da oradan oraya turdular. Ömrü bu yüzden kısaldı. Şerefli bir asker olarak ölmüş olması önünde saygıyla susarız.

Şimdi gazetelerde partiye bir baş aranıyor. Tabiidir ki, akla ilk gelen ad yine eski bir paşanın adı... Çünkü halka : «Paşa geliyor!» denilecek...

Nedir bu, paşaların politikacıların elinde çektiği?

KARAKOLDA KÜÇÜK KIZLAR — Seks partisi yapmışlar, polis yakalamış, hepsini karakola tıkmış. Yoklamadan geçirilmişler, henüz pek tehlike yokmuş. Bunun üzerine, ana-babaları, cocuklarının adlarını polis bültenlerinde görmekten üzüldüklerini belirtmişler.

Ne kaba yöntemlerimiz var. 14-16 yaşındaki bu zavallı çocukları bir iyileştirme kliniğine götüreceğimize, kaatillerin, hırsızların, profesyonel kadınların uğrağı olan karakola götürüyoruz. Ahlâk anlayışımızda hangi düzendeyiz, anlayın artık?

Bu memlekette üniversite yok mu? Bu memlekette bilim adamları yok mu? Bu memlekette, nasılsa bir yanlış adım atmış çocukları karakola götürmekle onları çukura bir adım daha yaklaştırmış olacağımızı düşünen aklı başında yönetici yok mu? Bu memlekette...

Bu memlekette, düşenin beline tekme atma politikasının sonu nereye varacak?.. Ne korkunç bir anlayışsızlık içindeyiz!

PAŞA DEDİM DE... — Yukarıda Paşa sözü ettim. Bilirsiniz ki lâkap ve unvanları kaldıran yasa 1934 te çıkmıştır. Bu vakayı çıkaran hükümetin Baş bakanı ise İsmet İnönü idi. Soyadı yasası çıktıktan sonra Atatürk, «Gazi» sıfatını bıraktı; İsmet Paşaya ise şerefli bir «İnönü» soyadı bağışladı. Bizce Atatürk vardır, İnönü vardır. Ama, gelin görün ki, resmî ağızlardan gazetecilere değin herkes İnönüye «Paşa» diyor.

Atatürkün kurduğu parti Paşalığa bu denli özenti duyarsa ötekilere araba yolu! («Araba yolu!» eski bir deyimdir.)

YEDİ KAT GÖKLERDE — Okuyucularımız hatırlıyacaklardır. Milliyette Turhan Selçukun Abdülcanbazı, bir hocanın kitabında anlatılan gökkatlarına çıkıyordu. Turhan bu servüveni nasıl bağlıyacak diye merak ediyorduk. Abdülcanbazın bu serüveni bir rüya imiş. Öylece sona erdi. Hocaefendinin kitabı da bir rüyayı, hem de yüzyıllardan beri boşyere görülegelen bir rüyayı anlatmıyor anlatmıyor mu? İnsanlar göklere çıktıktan sonra, hâlâ hayalden gökkatlarına inanmanın gereği kaldı mı?

YAZARIN DÜŞTÜĞÜ DURUM — Bir günlük gazetenin Ankara muhabiri gazetesine «matrak» bir yazı yollamış, yazıişleri müdürü de «matrak» yazıyı okuyucuya mektup sütununda yayınlamış.

yargı

Kaldırımdan ayrılmıyor, yitirmesem,
Sonu ne olacak bunun,
İmrenir mi, kıskanır mı? Bozulur.
Bir dilim yalımlı mermer ve haykırı :
— Yarınlarımı kurtar bugünkü tutkum

Ameleler buyrukları altına almazlar mı?
Alsalar da kentin konumu ne kadar dönüm,
En sınırsız toprak ne ki yeryüzüne oranla,
Yeryüzü-gökyüzü ne ölümsüzlük yanında?
Durmadan kar kürüyorum.

En kolayı uzun ömürlü olmak,
Ya da boz tepelerde kertenkele anası;
Kayalarca dayanıklı
Ve bir devin tam el ayası kadar.

gele

Evlerinin dumanı üstünde ortadan,
Bu türküyü söylemek amma da zor ha!
Ölüm ozanımız hem toy, hem aksülümen,
Gözleri hemen dolar en topuklu sularla.

Sana yalvarırım dost, tahta atındaki dost ,
Sözlerinle bilenen hıncını gele saydım.
Galalarda kirine -and olsun- bular mıyım
Temiz mermilerini tertemiz nagantının?
Yerli dalgalar bu dem yaban okyanuslarda.

Kararlıyım. Tadı güzelse kavganın, gülümser
Mis gibi tütün kokan gamlanmalarım.

OSMAN NUMAN BARANUS

Efendim; bir Bakan gazeteye yazı vermiş, sonra uzun zamandır neden çıkmadığını öğrenmek istemiş. «Matrak» meraklısı muhabire telefon edip sormuş : «Ne zaman çıkacak?» diye... Bu çok zeki muhabir nedense o an anlamamış Bakanın ne dediğini; sanmış ki Bakan muhabirden Kıbrısa ne zaman çıkarma yapılacağını soruyor. İşte, yazı böyle sürüp gidiyordu.

Sonunda muhabir anlıyabilmiş Bakanın ne istediğini : «Ne bilelim biz onların yazılarının ne zaman çıkacağını? diyor, İstanbulda sorsalar ya...»

Burada söz konusu Bakan değil elbette, Bakanın kişiliğinde Yazar... Yazı yazarsınız, sonra da gazetenin mektup sütununda sizinle alay ederler.

Gazetecilik bir garip yolda. Dedikodu sütunları yavaş yavaş — mürekkep lekesi bu — yayıldıkça yayılıyor...

Sevim BURAK
Desen : Ömer ULUÇ

Ah Ya'rab Yehova

BAYAN ZEMBUL ALLAHANATİ
BURADA MEDFUNDUR
TARİHİ VEFATI 7 TEMMUZ 1931

BURADA MEDFUNSUN BAYAN ZEMBUL
ÇABUK SOLDUN EY GONCAİ GÜL
MELEKLER EDER SENİ KABUL
CENNETTE EBEDİ RAHATINI BUL

Ve yedi gün bekledi
Ve diğer yedi günü bekledi
Bayan Zembul Allahanati
Ve diğer yedi günü daha bekledi
Yedi yıl bekledi
Diğer yedi yıl bekledi
Bayan Zembul Allahanati
Ve diger yedi yıl daha bekledi
Yedinci yılın yedinci ayında
Onyedinci gününde
Yedinci saatinde
Bayan Zembul Allahanatinin bütün günleri dolmak üzere idi.
Kapı çalındı
Gelenin saçları kırmızıydı
Ellerinin üstü de kırmızı tüylerle kaplıydı
Gözleri korku doluydu
Ve bütün ceddinin gözleri de korku doluydu
Onun adı İsrail Allahanati idi
Bütün yılları
Bütün günleri

Bütün saatleri dolmak üzere olan Bayan Zembul Allahanatinin ağabeyi idi ve yüzünde utanç vardı ve gitti kızkardeşinin yatağı önünde durdu, elleriyle yüzünü kapıyarak ağlamağa başladı. Ve beyaz duvar önüne çöktü ve esvabını yırttı. Kızkardeşi ağabeyine kolunu uzattı ve dedi ki — Kalk niçin böyle yüzüstü çökmüşsün? Bana bildir ağabeyim, başını kaldır ve bir kere kızkardeşine bak... Gerçi ben bir suç işlemişim, şunu bunu yapmışım ama artık RABBİN huzuruna çıkıyorum, benimle barış rica ederim.

İsrail yerinden kalktı ve dedi — Böyle bize ne yaptın? Sana RABBİN «Bilme» dediğini bildin, hayatının zahmet ve eziyetini çoğalttın, günlerini saatlerini azalttın. Günah kapında pusuya yattı ve ağzını açıp seni yuttu. Sonun «Yanmak» ve «Ateş» olacak. Ey kardeşim, seni nasıl kurtarayım? O adam seninle yattı, fakat senin kocan değildir. Bir çocuk doğurdun, o çocuk senin değildir, sana «Anam» diyemiyecek, ismini tanımıyacak, bu toprak üstünde gizli kalacak, yeryüzünde serseri ve kaçak olacaktır. Şimdi ben ne yapayım?» Kızkardeşime bir fâhişe gözü ile mi bakayım? Sen benim babamın kızısın, ben babamın oğluyum. Sen benim kızkardeşim, ben senin ağabeyinim. Bize niye yüzçevirdin? Ananı, atanı, kardeşlerini, evini, sandığını, tunç ve demir eşyayı, sana ait olanların hepsini niye bıraktın? Babamın evinden niçin çıktın?

Ve Bayan Zembul Allahanati cevap verdi : — Çünkü, ben nişanlım olan Aşeri sevmedim. Çünkü beni ona zorla verirsiniz diye korkmuştum. Ondan kaçtım ve onunla beraber anamdan, atamdan, evimden, tunç ve demir eşyadan bana ait olanların hepsinden kaçtım. Babamın evinden çıktım. Çünkü ben Bilâli sevdim. Çünkü ben Bilâlin yüzünü gördüğüm zaman RABBİN yüzünü gördüm... RAB bana şöyle dedi — Sen bir Yahudi kızısın, fakat oğlun Müslüman olacaktır... Ve böyle oldu. Şimdi, bana RABBİN hatırı için söz ver. Rica ederim babamın oğlunun oğlu, benim oğlumun oğluna düşman olmayacaktır ve Bayan Zembul Allahanati oğlunu öptü ve şöyle dedi — Bak, oğlumun kokusu ,onu koklayın ona iyilik edenler iyilik ,kötülük edenler kötülük bulsunlar. Bayan Zembul Allahanati lohusa yatağında idi. Ve oğlu 40 günlüktü ve dedi — Dinle ağabeyim, kalk, git akrabalarımıza haber ver, beni almaya gelmesinler. Söz ver ki beni Yahudi Mezarlığına koymayacaksınız. Bana dokunmayacaksınız, beni burada bırakacaksınız... Ve İsrail Allahanati kızkardeşinin yüzünü ölü, ellerini de yanık gördü. Her şeyi ona göre yaptı. Onu ortada bırakıp gitti...

BİLÂL BEYİN NOT DEFTERİ

Doğum : 22 Şubat 1885
Ölüm : 7 Temmuz 1931
Oturduğu yer : Kuzguncuk

5 Eylûl 1930 Cumartesi

Zembul bu gece hastalandı. Bu sebepten sabah geç kalktım. Saatim durmuştu. İskeleye kadar inip saatimi ayar ettim. Sonra kasap dükkânına uğrayarak yarım kilo kıyma 250 gram kebaplık et aldım. Eve geldim. Sonra bir yere çıkmayıp evde istirahat etmekle vakit geçirdim. Akşamüstü Ziya Bey refikası Nurperi Hanım, Madam Viktorya ziyaretime geldiler.

13 Eylûl 1930 Salı

8.50 vapuru ile İstanbula geçtim, babamın evine gittim. Halam Azizeye bir işkembe çorbası aldırarak içtim .Babam dün geceyi uyuyarak geçirmiş. Beyazıtda câmi avlusundaki Hakkı Beyin kahvesine gittim. Kahve içtim ve bir gazete aldırarak okudum. Darülfünuna gittim. Saniyen Beyazıttan Vezneciler ve Şehzadebaşı yoluyla Fatihe gittim. Valde merhumun mezarını ziyaret ettim. Dün akşam şiddetli yağan yağmurlardan lâhdin kapısı açılmış ve içeriye sular dolmuş. Bir tranvay alarak Beyoğluna çıktım. Taksim Bahçesinin sabah matinesine gittim. Memnun kalmadım. Program değişmemiş, artistler hep ayniydi. Gece 12.30 vapuru ile eve döndüm. Zembul gündüz hiç yataktan kalkmamıştır.

8.25 vapuru ile İstanbula geçtim. Beyoğlunda traş oldum. Zembulun ablası Madam Domnanın Kuledibindeki evine gittim. Madam Domnanın kocası Müsyü İsakla konuştum. Hüseyin Efendi Lokantasında (piliç, börek, kavun) dan ibaret öğle yemeği yedim. Babamın evine gittim. Zavallı dün geceyi gene uykusuz geçirmiş. Mektebe de gittim. Maaş henüz alınmamış. Beyoğluna çıkarak (Şık Sinemasında) Anni Şoför filmini seyrettim. Beyoğlunda iki tur yaptım. Tünel târiki ile aşağı inip (Tokatlı) da ayaküstü birkaç bira içtikten sonra 9.20 vapuru ile köye döndüm.

5 Teşrinievvel 1930 Pazartesi

8.25 vapuru ile doğru mektebe gittim. Tevrinievvel maaşım olan 49 lira 56 kuruşu aldım, Beyoğlunda traş oldum. Babama da uğradım. Dün gece babam benim askerlik meselem hakkında tafsilâtlı bir rüya görmüş. Halam Azizeye 5 lira borcumu verdim. Yemek aldırarak yedim. Bir tramvay ile Ortaköyde Zembulün kızkardeşi Madam Furtunenin evine gittim. Zembul ve Furtunenin Nonası da orada idi. Görüştük. Kalktım. Bir tranvay alarak Karaköye Karaköyden de Tünel alarak Beyoğluna çıktım. Bir iki tur yaptıktan sonra (Novotni Bahçesinde) müzik dinle-

meye gittim (Garden Bar) da ayakta dans seyrettim. İki şişe şarap bir viski içtim. İşkembeci dükkânında yarım kafa yedim.

(Büyük Emperial Otelinde) sabahladım.

6 Teşrinievvel 1930 Salı

Geceyi İstanbulda geçirdiğim için 11 vapuru ile köye döndüm. Vücudum rahatsız olduğundan yattım. Yemek yemedim. Yalnız çorba içtim. Madam Domna kızı Kalika olduğu halde geldi. Akşam oğlu Avramaçi de geldi. Ablam Şahende Hanımın ve yeğenim Ayşegülün gece bizde kaldığını Zembulden öğrendim. Zembul bana surat yaptı. Sebebi gece dışarda kalmaklığım idi. Rahatsızlığım sebebiyle bir yere çıkmadım. Ziya Bey ağabevi Haydar ve biraderi Tayvar Beyler birlikte ziyaretime geldiler. Nurperi Hanım gece yatısına Kadıköyde Madam Nıvarta gitmiş.

17 Teşrinievvel 1930 Cuma

Bugün üçüncü gündür ki Zembul yataktan çıkmamaktadır. Bu hali tenkit edişime muğber olarak beni ağır bir lisan ile Ziya Beye şikâyet etmiştir. Öğleden sonra saat 4 te Kiryakonun Gazinosuna inilip bira ve rakı içilmiş vakit geçirilmiştir.

18 Teşrinievvel 1930 Cumartesi

Dün ben evden cıktıktan sonra Ebe Madam Sultana bize gelerek Zenbulü muayene etmiş ve iki aylık gebe olduğunu söylemiş. Zembule çocuğun doğmasına muhalif olduğum cevabı verilmiştir. Zembul gene mahut (nikâh) meselesini açmış ve benden cevap beklemiş, buna cevap verilmediği takdirde kendisinin de bazı hesapları olduğunu ve bana ne yapacağını **bildiğini söylemiş ve her** zamanki delilik halleri üstüne gelerek bağırmaya ve saçını başını yolmaya başlamış, kendisi orada bırakılarak İstanbula geçilmiş Bahçekapıdan tranvaya binilmiş — Fatihe gidilmiş — Fatihte tranvaydan inilerek — Fatih - Harbiye tranvayına binilmiş — Eminönünde bu tranvay da bırakılarak — Bebek - Eminönü tranvayına binilmiş — Bebek Bahçesine gidilmiş — Bir şişe rakı meze ile alınarak içilmiş — Geç vakit eve dönülmüştür.

19 Teşrinievvel 1930 Pazar

Bugün gündüz Bebek Aile Bahçesinde içmiş olduğum 50 dirhemlik rakının miğdemde yapmış olduğu tesir üzerine gaseyan etmiş olduğumdan sokağa çıkmayıp akşama kadar evde istirahat ettim. Madam Domna baldızı Öjeni — dip komşumuz Madam Viktorya — Ebe Madam Anastasiya — Dereboyundan dul Madam Sara geldiler. Akşama doğru üst komşumuz Hüsnü Kaptan — refikası Madam Ester — Hüsnü Kaptanın pederi Ahmet Kaptan ve kayınvalide Nazlı Hanım da beraber olmak üzere geldiler. Zembul onların yanında da bana surat yaptı ve benden şikâyetler etti. Akşam saatinde bize oturmaya ve Zembule geçmiş olsuna gelen Nurperi Hanımın içkili olduğu dikkati çekmiş, Ziya Beyle Haydar ve Tayyar Beylerin 20 günlüğüne Bursaya gideceklerini, onlar gittiği halde kendisinin gitmiyeceğini ifade ederek Ziya Beyin ev masrafından kıstığı halde başkalarına para dağıttığını imâ etmiştir.

Zembul Nurperi Hanıma da surat yapmış ve konuşmamıştır.

29 Teşrinievvel 1930 Perşembe

Sabah köyde traş olduktan sonra 8.25 vapuru ile doğru babamın evine gittim. Halam Azizeye yemek aldırıp yedim. Bir müddet burada oturdum.

Cumhuriyet alayı geçtikten sonra Beyoğluna çıkıp Glorya Sinemasında Şükrü Beyle buluştum. Biraz sonra Zekeriya Bey de geldi. Bizim askerlik meselesi hakkında mutabık kaldık. Onlar Glorya Sineması önünde benden ayrıldılar, ben sinemaya girerek (Bir Yılbaşı Hâtırası) filminin yarısını gördüm. Öbür yarısını seyretmedim.

3 Teşrinisani 1930 Pazartesi

Sabahleyin kalkıp 8.25 vapuru ile Üsküdara geçtim. Bir tranvay alıp Doğancılardan Millet Bahçesine gittim. Bir müddet oturdum, gene Doğancılar târiki ile Üsküdar Nüfus Memurluğuna da uğrayıp kütüklerin çıkarılması işi ile uğraşan Memduh Beyi buldum. Zekeriya Beyden selâm götürdüm. Görüştük. Kütüklerin çıkarılması işi başka bir güne kaldı. Yemeğimi Kuzguncuğa dönüp yedim. Bozulan musluğu tamir ettirdim. 3.45 vapuru ile İstanbula indim. Babama bir kilo şeftali götürdüm. Babam benim askerlik meselem yüzünden bir polisin kapıya geldiğini söyledi.

6 Teşrinisani 1930 Perşembe

Bugün aşağıya çarşıya inip ev için mübayaatta bulundum. Sütcüye ekmekçiye borcumu ödedim. Ziya Beye Kömürcü Moizin dükkânında mülâki olup ev için 40 okka kömür yarım çeki odun aldım. Öğleden sonra Ortaköyden Zembulün kızkardeşi Furtune ve Nonası geldiler. Biraz sonra Madam Domna da yanın da Furtunenin kocası Müsyü Selu olduğu halde geldiler. Akşam üzeri çocuk meselesinden dolayı Zembulle aramızda kavga oldu. O aralık bize gelmiş olan Ziya Bey de söze karıştı. Çocuk kırklandıktan sonra ayrılmaya karar verdik.

14 Teşrinisani 1930 Cuma

Dün ben evden çıktıktan sonra benden habersiz Ebe Sultana tekrar bize gelerek Zembulu ikinci kere muayene etmiş. Bu haberi bizzat kendisi veren Zembul Ebe Sultanayı Ziya Beyin gönderdiğini beyanla çocuk meselesinde Ziya Beyin kendisine yardım ettiğini - Tayyar - Haydar Beylerin - Ahmet Kaptan ve Nazlı - Nurperi Hanımların kendisini tuttuklarını ve Zembulü kayırdıklarını itiraf etmiştir. Zembula onların, bu yardıma karşı Zenbulden ne beklediği sorulmuş ve Zembulden tatmin edici bir cevap alınamamış ve Zembul cevap verecek yerde bağırıp çağırmış üstünü başını yırtıp parçalamıştır.

19 Teşrinisani 1930 Çarşanba

Bugün bir yere çıkılmamış evde istirahat etmekle vakit geçirilmiş bir ara aşaıya inilerek Sobacı Nisimle eve dönülmüş, soba kurulacak odayı tesbit ettikten sonra evde kalınmış, saat 2 de Nurperi Hanım görünmüş, kürek bahanesiyle bizim bahçeye girip bir şeyler aramıştır. Ziya Bey ikinci defa kapının önüne gelişinde Zenbulün eline beyaz bir şey vermiştir. Aşağıya inilip Bakkal Yako Efendinin dükkânından bir teneke gaz alınmıştır.

20 Teşrinisani 1930 Perşembe

Bu gün sabah bizim Askerlik Meselesi işi için Selimiye Kışlasına gittim. Zekeriye Beyin ahbabı Sırrı Beyle görüştük. (Bağzı eshap yüzünden meseleyi 15 gün sonraya talik ettik) Selimiyeden yayan Karaca Ahmet Mezarlığına kadar geldim. Biraz Kitabeleri okuyarak vakit geçirdim. Babamın Süt Nenesi Hacı Gülsümün mezarının kaybolduğunu müşahade ettim. Karaca Ahmet Mezarlığından çıkarak Duvardibinden bir tranvay aldım. Üsküdar vapor iskelesine gelerek Kuzguncuktan hareket etmiş olan vapora bindim. Vaporda Ziya Beyi gördüm.

5 Kânunusani 1931 Pazartesi

8.25 Vaporu ile İstanbula geçtim. Doğru mektebe gittim. Kâtip dışarda olduğu için maaşımı alamadım. Babama da uğradım. Dün akşam sabaha kadar uyumamış. Kendisi hasta yatıyordu. Tranvayla Beyoğluna çıktım. Doktor Jak Barbutun Muayenehanesine gittim. Beni muayene etti. Apandisit olmadığımı söyledi. Cihangir kapalı Bahçesine gidip 50 dirhemlik bir şişe rakı içtim.

8 Kânunusani 1931 Perşembe

8.50 vapuru ile mektebe gidip Kânun maaşım olan 49 lira 56 kuruşu aldım. Kız sanat muhasibi Tahir Bey geçen sene imtihan ayı olan Haziranda tahsis edilen vekâlet maaşımı alabileceğimi, 1928 de münteşir Maaş Kanununda sarahat olduğunu söyledi. Zihni Bey önümüzdeki Pazartesi günü gelip izahnamelere bakmamı söyledi.

26 Kânunsani 1931 Salı

Mektebe gittim. Gördüm ki Cumartesiye alınan beşinci saat dersim gene değişmiş. Hamdi Beyle diğer idare memurlarını tezyif ve tenkit ettim. Üç saat ders yaptım. Müdürü de gördüm. İmtihan tehirindeki bana matuf kabahatin bende olmadığını söyledi. Cumartesiye alınan sonra değiştirilerek benim malûmatım olmadan Pazartesiye alınan Cumartesi beşinci saat dersim tekrar değiştirilerek Cumartesiye alınmasını talep ettim. Riyaziye hocası ile görüşmemi ve dersleri değişmemizi söyledi. Riyaziye hocasını bulamamam üzerine mektebin karne tezkerelerini alıp kalem odasında yazdım.

Sonra mektepten çıkarak Yüksek Mektepler Encümenine gittim. Mahut vekâlet maaşı işini görüştüm. Saat 5 de âzadan Esat Paşa ile (mal meselesini) görüştük. Yugoslavlarla aramızda anlaşma imza edilir edilmez bizim Yugoslavyadaki mülk ve malımızı Yugoslavların hemen ödiyeceğini söyledi. Beyoğluna çıkıp arkadaşlardan Münif Beye rastladım. Onunla birlikte Beyoğlunda bir tur yapıp Baker Mağazasından ayrıldık. O, kendine eşya mübayaası yapacakmış. Ben ayrıldım. Beyoğlunda bir tur daha yaptıktan sonra 7.15 vapuru ile köye döndüm.

4 Şubat 1931 Cuma

Bugün 8.20 vapuru ile İstanbula inip Tünelle yukarı çıkıp yayan Kaşımpaşaya inerek ev kirasını mal sahibine verdim. Babama da uğradım. Bir paket (Yenice) sigarası hediye olarak götürdüm. Kımıldamadan yattığını gördüm. Azizeye yemek aldırarak yedim. Bir tranvaya atlayarak Cumhuriyet Bahçesine gittim. Burada nâmeze üç duble bira içtim. Novotniye de uğrayıp bir rakı da orada içtim. 12.30 vapuru ile eve avdet ettim.

5 Nisan 1931 Cumartesi

Zembulle bu sabah yine kavga ettik. Sebebi, ben uyurken bize haber vermeksizin Ayşegülün pasosunu Zembulün Şahende Hanımın el çantasından almasıyla bu halin Şahende Hanım tarafından tenkid edilmesi ve beni uyuyor zannı ile bu harekete kalkışılması âmil olmuştur. Şahende Hanım ve Ayşegül 10 gündenberi ancak bugün gittiler.

8 Nisan 1931 Pazartesi

8.5 vapuru ile doğru gidip Nisan maaşım olan 49 lira 56 kuruşu aldım.

9 Nisan 1931 Salı

Sabah geceyi Kuzguncukta geçirmiş olan ev sahibi Hüseyin Efendiye ev kirasını verdim. Sütçüye, ekmekçiye tediyatta bulundum.

18 Nisan 1931 Perşembe

Nurperi Hanımın Bursada olduğundan haberi olmayan Madam Nıvart, Nurperi Hanımı evde bulamayınca bize uğradı. Biraz sonra kocası Hayko Efendi de geldi. Taşçı Hayri Usta da geldi. Taşçı Hayri Usta ile validenin kabrinin meselesini konuşup Madam Nıvartla da ayaküstü görüşüp 2.10 vapuru ile babamın evine gidip bakkal Yaşar Ağaya 2.80 kuruş olan peynir, sucuk borcumu verdim. Doktorun eve, babama daha önce gelip gittiğini Azizeden öğrendim. Akşam Panoroma Bahçesinde biraz oturduktan sonra Köprüüstünden bir kilo üzüm alarak 10.45 vapuru ile eve döndüm.

22 Nisan 1931 Pazartesi

Sabahleyin biraderim Fehim Zembulun Tantesi Madam Klara ve torunu Avramaçi bize geldiler. Fıstıkağacından komşumuz Temel Efendiler de bize gelmişlerdi. Biraz vakit geçtikten sonra Şahende Hanım da yanında Cafer Ağa olduğu halde bize geldi. Şahende Hanımın ve Cafer Ağanın olduğu bir sıra Zembulla aramızda sert sözler teati edildi. 2.15 vapuru ile babama gittim. Durumunu ağır buldum. Zavallı dün gece gene buhran geçirmiş. Ben orada iken Gülsüm Nenenin akrabaları geldi. Ablam Şahende de Kuzguncukdan babama geldi. Ben evden ayrıldıktan sonra Zembulun kendisine hakaretâmiz sözler sarfetmiş olduğunu anlatarak bu sözleri bana nakledip Zembuldan şikâyetler etti. Akşam üstü bir polis memuru da geldi. Beni arıyormuş. Şahende Hanım çıkarak böyle bir kimseyi tanımadığını söyledi. Ben de lâfa karışarak bu isimde birinin mevcut olmadığını söyledim. Polis gitti. Akşama kadar evden dışarı çıkmadım. Geceyi babamın karşısındaki kanepenin üzerinde geçirdim.

23 Nisan 1931 Salı

Babam sabaha karşı vefat etti. Saate baktım. 5 ti. Azizeye haber verdim, geldi. Bir tülbent bulmasını söyledim. Bir tülbent bulup getirdi. Çenesini bağladım. Azize de babamın iki elini göğsünün üstünde kavuşturup düzeltti. Ekmek bıçağını getirerek göğsünün üstüne koydu. Öğleye doğru doktor geldi. Muayene etti. Babamın ölmüş olduğunu söyledi. Defin ruhsatı verdi. Doktor gittikten sonra babamın karnın inip çıktığını görmem üzerine Azizeyi çağırdım. Azize de bakıp babamın ölmemiş olduğunu söyledi. Daha dikkatli bakınca babamın ağzının kenarındaki sabun köpüğüne benzeyen tükürüğün hafif hafif oynadığını müşahede ettim. Babamın kapısını kitleyip Azizeye kimseye bir şey söylememesini tenbih ederek çıktım. İkinci defa doktor çağırdım. Doktorun bu defaki muayenesinde ben de bulundum. Doktor babamın karnında gaz birikmiş olduğunu söyleyerek babamın ağzındaki tükürüğü oynatan şeyin de biriken gazdan ileri geldiğini söyledi. Bazı cesetlerde karnın inip çıkmasından başka gazlı patlamalar olduğunu da ifade etti. Fakat ben, ikna ve tatmin olmadım. Bundan dolayı akşama kadar cenazenin başında kaldım. Bozuk olan sinirlerim yemek kabul etmediğinden Azizeye bir çorba aldırarak içtim.

24 Nisan Çarşamba 1931

Bugün aile doktoru Jak Barbutun gelmesi ile vaziyet değişmiştir. Doktor Jak Barbut babamı dikkatle muayene etmiş ve her tarafını dinlemiş ve korkulacak bir durum olmadığını, babamın dün ölmüş olduğunu söylemiş beni tatmin etmiştir. Babamın öldüğüne kanaat getirildikten sonra Azizeye bir kilo

irmik, bir kilo şeker parası verilmiş, diğer cenaze masrafları Şahende Hanımla görüşülmüş, Şahende Hanımın Kandilli Kız Lisesi piyano hocalığından Mayıs aylığına mahsuben bir miktar alması ve hususî piyano talebelerinden de bir miktar avans alması kararlaştırılmış, fakat gene bu paranın da kifayet etmiyeceği görülmüştür. Kazan ve hoca parası 5 lira daha lâzımdır.

25 Nisan 9311 Perşembe

Evveli gün babamın Yugoslavyadan köylüsü ve arkadaşı olan Elmas Ali Paşanın gönderdiği bir manga Bahriye, bir manga Nizamiye askeri ile babamın cenazesi kalabalık olmuş, fakat hava muhalefetinden hatim duası kısa kesilmiştir. Babam, vasiyeti üzerine Kuzguncukda Küplüce Mezarlığına Yanyalı Hasan Basri Paşa merhumla refikaları İzzet Paşanın ablaları Perver Hanımefendinin ayak uçlarına, Ziya Beyin babası Şefik Paşa ile Gürcü Beyi Halil İbrahimin arasına baş ve ayak uçlarında iki mürdüm eriği ağacı olan toprağa verilmiş, babam toprağa gömülünce eve dönülmüş, bir sıra bakkal Yaşar Efendi ile, birkaç dakika da tanımadığım bir zat ile görüşülmüştür.

Azize, cenazenin yıkandığı mutfağı yıkamış, benim nezaretim altında babamın yatmış olduğu karyolayı tütsülemiştir. Kuzguncuktan yardıma gelen Ebe Sultana Azizeye su taşımış, evin girip çıkılan yerini, kapı önünü temizlemiştir. Bugün Azizeye 70 kuruş şeker ve irmik parası — 50 kuruş yağ — 20 kuruş tütsü — babamın elbiselerini ve çamaşırlarını yıkayan İffet Kalfaya 50 kuruş — babama Kuran okuyan Petrogratlı Fuat Efendiye 50 kuruş — Bekçi Osman Ağaya 60 kuruş — sağa sola dağıttığım ve elden verdiğim miktarlarla kazan ve ölü yıkama parası dahil ve Azizeden aldığım 5 lira da dahil olmak üzere harcadığım para 36 lira 80 kuruşa yükselmiştir. Ebe Sultanaya yaptığı işe karşılık para verilmemiştir.

26 Nisan Cuma 1931

9.10 vapuru ile İstanbula indim. Babamın evine giderek karyolayı alarak hamallarla beraber köye döndüm ve karyolanın kurulmasına nezaret ettim. Sol ayağıma, topuğuma batan bir iğne kuvvetli ızdırap verdi. İki günden beri bizde bulunan Şahende Hanım ve Azize bakalım ne zaman gidecekler?

27 Nisan 1931 Cumartesi

Bugün tasarruf ve iktisat maksadı ile İstanbula inilmemiştir. Akşam Dereyobuna inilerek biraz canbaz seyrolunmuş ve Kiryakonun Gazinosuna gidilerek gazete okunmuştur.

1 Mayıs 1931 Perşembe

8.25 vapuru ile İstanbula indim. Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine giderek bizim vekâlet maaşı işi hakkında görüştüm. Bu defa da aldığım malûmata göre muhasip Vahit Bey evrakın birkaç gün nezdinde kalmasını münasip görmüş tediye günü Çarşamba olduğundan paranın o gün için verilmesi kaabil olacakmış. Dün, sol ayağımın topuğuna giren iğne bütün bacağıma ıztırap vermiştir.

4 Mayıs 1931 Pazar

Bugün ilk vapur olan 6.50 ye yetişmek maksadı ile evden çıkılmış ise de vapurun daha evvelden gelip gittiği görülmüş o Aralık İstanbuldan gelen vapurdan mal sahibi Hüseyin Efendi çıkarak kendisiyle ayaküstü görüşülmüştür. Yaninin kahvesinde bir nargile içilmiş, bilârdo oyunu seyredilmiştir. 6.50 vapurundan sonraki 7.10 vapuruna gidilmek üzere kahveden kalkıldığında sol ayak bileğimde bir ağrı ile beraber uyuşma olmuş, iskeleye kadar topallanarak gidilmiş, on dakika sonra ayağım düzelmiştir. Öğleden sonra saat 2 de ayağımda ayni âraz hissedilmiş, fakat bu defa çabuk geçmiştir. Tepebaşında Menekşe Bahçesine gidilmiş bir şişe 50 dirhemlik rakı meze ile birlikte alınarak içilmiş, 9.00 vapuru ile eve dönülmüştür. Zembul neşeli bir suratla beni karşılamış, Ziya Beylerin yakında Bursadan döneceklerini haber vermiştir.

10 Mayıs 1931 Cumartesi

8.25 vapuru ile İstanbula indim. Yüksek Mektepler Muhasebeciliğine giderek birçok konuşmalardan sonra vekâlet maaşım olan 15 lira 30 kuruşu aldım. Ketencilerde kurulmuş olan Pazartesi pazarından arkalıklı lâmba ve Zembule 6 arşın basma aldım. 4.15 vapuru ile Köye döndüm. Eve çıkarken iğnenin batmış olduğu yerden biraz yukarıda dehşetli bir ağrı duydum. İğnenin topuğumdan yukarı doğru çıkmakta olduğunu müşahade etmem üzerine gece uyumadım.

12 Mayıs 1931 Pazartesi

Sabahleyin Zembulle dehşetli kavga yaptık. Sebebi sabahleyin benim erken kalkıp ateş yakıp kendisini işe davet etmekliğimdir. Bu nizâ sebebiyle kahvaltı etmedim. 7.20 vapuru ile karşıya geçip Taksim Bahçesinin sabah matinesine gittim. Bu akşam Bandırma vapuru ile Tayyar Haydar ve Ziya Beyler Bursadan avdet ettiler. Ziya Bey bir kaza atlatmış. Vapur sallandığından güvertedeği çengele asılı lâmba yerinden çıkıp Ziya Beyin başına isabetle başını yaralamış. Kendisini ziyarete gittiğimde koltukta istirahat ediyordu. Aşağıya inip bir teneke gaz aldım.

16 Mayıs 1931 Cuma

Bugün öğle üzeri Tayyar Bey, öğleden sonra da Ziya Bey bize geldiler. İkinci defa bize gelen Ziya Bey evvelce almış olduğu yarım okka ekmeği iade etti. Vaktin geçilmesi sebebiyle İstanbula inilmemiş evde kalınmıştır. Kiryakonun kahvesinde nargile içilmiş, Yani Efendinin gazinosuna da uğranılarak bir duble bira ve rakı ve meze alınmıştır. Eve bir teneke gazla beraber dönülmüştür.

28 Mayıs 1931 Çarşamba

Zembul beni, saat 4 de doğuracağım diye uyandırıp Ziya Beye haber gönderdi. Meğer nasıl olur, Ziya Bey daha evvelden ebeyi çağırmaya gitmiş. Nurperi Hanım geldi. Biraz sonra da ebe geldi. Sular ısıtmaya başladı. Hizmetçi Atiyayı da çağırmaya Nurperi Hanım gitti. Henüz ortada çocuğun dünyaya geleceği hakkında kuvvetli alâmetler belirmedi. Öğle zamanında ebe Anastasiya çocuk kıvrılma ile ters geliyor, dedi. Merak ettim. Madam Viktoryaya gidip ebe Sultanayı çağırmasını rica ettim. Biraz sonra Madam Viktorya, ebe Sultana ve Madam Matilda adında bir ebe daha birlikte geldiler. Bu ebe tehlikeli bir durum olmadığını, çocuğun baş taraftan geldiğini söyledi. Fakat bu ebe de Doktor Bizantiyi tavsiye etti. Bizanti geldi. Vaziyeti tehlikeli gördü. O da arkadaşı Tevfik Beyi istedi. Tevfik Bey geldi. Doktor Bizanti, arkadaşı Tevfik Beyle ameliyat yapmak suretiyle çocuğu saat 9.30 da aldılar.

29 Mayıs 1931 Perşembe

Çocuğun kafasının sola doğru meyilli olmasını görmem üzerine Bizantiye bu sabah vizitası 3 lira verilmek şartı ile çağırttım. Çocuğu muayene etti. Tehlike olmadığını, bir sakatlık bulunmadığını söyledi. Beni tatmin ve temin edecek bazı lâkırdılar söyledi. Zembulun ıstırabı fazla olduğundan Bizanti dün akşam vermiş olduğu toza ilâveten bugün de bir tüp komprime verdi. Dün doğum masrafı ve ücreti olarak Doktor Bizantiye 15, 5 lira da Tevfik Beye verdim. Paraları Ziya Bey vasıtası ile verdim. 2 lira da elden ebe Anastasiyaya ben verdim. Madam Matilda ve Ebe Sultananın ikisine birden 3 lira verdim. Ayrıca ilâç parası 5 lira verdim.

Bugün 1931 4 Haziran saat 5 te baldırımda kalmış olan iğne ağrıyarak yerinden hareketle baldırımdan diz kapağımın altına gelmiş ve orada durmuştur. tekrar başlamış, iğne diz kapağımdan hareketle ba- Ayni saatten 1 saat sonra takriben 6 sularında ağrı tekrar başlamış, iğne diz kapağımdan hareketle bacağıma doğru yürümeye başlamış sonra gene durmuştur.

5 Haziran 1931 Perşembe

Dün akşam Zembulun inlemelerinden ve bacağımdaki iğnenin sancısından uyuyamayıp erkenden çarşıya inip Yako Efendinin dükkânından bir teneke gaz alıp eve geldim. Bu tenekeyi de öbür tenekelerin yanına koydum. Ve bütün tenekeleri tekrardan tanzim ederek evin garbından şimaline geçirdim. 8.50 vapuruna yetiştim. Vapurda Nurperi Hanımla Ziya Beyi gördüm. Bu çocuk meselesinde ve çocuğun doğmasında âmil oldukları için ters ve dik nazarla baktım.

6 Haziran 1931 Cuma

Bugün Doktor Bizantiye bakma ücreti olan 2.50 kuruşu Ziya Bey vasıtası ile verdim. Bir tüp ilâca da 1.30 kuruşu da gene Ziya Bey vasıtası ile verdim. Bir tüp ilâca da 1.30 kuruşu da gene Ziya Beye elden ödedim. Doktor Bizanti vaziyette bir gayritabilik olmadığı halde iki gün sonra Zembulü tekrar yoklamak icabettiğini söylemiş. Dün akşam bozdurduğum 50 liradan bugün aldığım yarım kilo kıyma 250 dirhem kuyruk yağı ve bir küçük paket tereyağı ile 20 lira 90 kuruş kalmıştır.

19 Haziran 1931 Cumartesi

13 gündür iğnenin neremde olduğunu bilmemem zaten bozuk olan sinirlerimi perişan etmiştir. Ağrı ve sancı yoktur. Bu yüzden sancı beklenmiş fakat bedenimde bir değişiklik husule gelmemiştir. Dün Taksim Bahçesine gitmek istediğim halde Beyoğlunda bir iki tur yapıp eve döndüm. Neşem yok idi. Galatasaraydan Tünele yürürken birini arkadaşlardan Muhlis Beye benzettim. Fakat o değilmiş.

Bugün 1931. 21 Haziran Pazartesi saat akşamın 10 unda iğnenin yeri anlaşıldı. Sabah saat 8 de topuğumda şiddetli bir sancı duymam üzerine iğnenin topuğuma gelmiş olduğu zannı ile ayakkabı giymeyip bütün gün evde oturdum. Meğer nasıl olmuş çok hayret ettim. İğne daha öncesinden de kasığımda duruyormuş. Gece 10 da kasığımda çok şiddetli bir ağrı duymam üzerine topuğumdaki ağrının hakikat olduğu anlaşıldı.

22 Haziran 1931 Salı

Sabah aşağıya çarşıya inilmiş bir teneke gaz daha alınarak gelinmiş. Bizim evden Ziya Beyin evine kadar yol yürünmüş ve adımlarım sayılmıştır. Ziya Beyin evi bizim kapının önünden kendi adımımla 36 adımdır.

24 Haziran 1931 Perşembe

Bu sabah Tayyar Haydar ve Ziya Beylerle aşağıya indik. Tayyar ve Haydar Beyler kasap dükkânının önünden ayrıldılar. Ziya Bey Zembulün sıhhî durumunu anlamak üzere şahsıma bazı sualler tevcih etti. Bu isticvaptan hoşlanmadım. Kendisinden ayrıldığımda 8.25 vapuru gitmişti. 9.15 e kadar Yani Efendinin Gazinosunda caddeden yürüyenleri temaşa ettim. 9.15 vapuru ile İstanbula geçtim. Vapurda tekrar Ziya Beyi gördüm. Selâmlaştık. Ben ayrı yerde oturdum.

25 Haziran 1931 Cuma

Doktor Bizantinin bize geldiğini dün akşam bizde kalan Şahende Hanım söyledi. Ziya Bey kasap dükkânının önünden benden ayrıldıktan sonra Doktor Bizantiye giderek Zembulün sıhhî vaziyetine müdahale etmesini söylemiş. Sinirlerim adamakıllı bozulduğundan evde kalamayıp aşağıya indim. Bir teneke gaz daha alıp eve bıraktıktan sonra tekrar aşağıya inip 15.25 vapuru ile Üsküdara gittim. Üsküdar târikiyle Beşiktaşa ve bir tramvay alıp Ortaköye Madam Furtuneye gittim. Madam Furtune ile Ortaköyde Müsyü Avramın dükkânından çocuğun mütebaki eşyasını aldık. 345 kuruş verdim. Furtunenin kocası Müsyü Selu olduğu halde beraber bir tranvaya atlayarak Eminönüne geldik. Eminönünde o yanımdan ayrıldı. Ben Orozdibak Mağazasına da uğrayarak Mahmutpaşaya çıkıp dondurmacı dükkânında bir dondurma yedim. Yürüyerek yukarı çıktım. Kapalıçarşı yolu ile Sahaflar Çarşısına, Sahaflar Çarşısından da cami avlusuna çıktım. Geri döndüm. Kapalıçarşı yoluyla Nuruosmaniye kapısına, Nuruosmaniye kapısı yoluyla Bâbıâli tarikiyle Ankara Caddesinden Eminönüne gelip Üsküdar vapur iskelesinden Kuzguncuğa kalkan 4.10 vapuruna bindim.

Bugün Ziya Beye gidilip şemsiyesi verilmiş nim pardesümün boyanma ücreti de verilmiştir. Elmas Alî Paşanın evine gidilmiş, yengem Kâmuran ve Esat Paşa da orada bulunmuş, çocuğun bin müşkülâtla dünyaya geldiği söylenmiş, yengem Kâmuran çocuk için bir (pelerin) hediye etmiş, eve pelerinle beraber dönülmüştür.

Bugün evde çamaşır yıkandı. Çamaşırcı yeni olduğu ve ben de birkaç gecedir başlayan tahtakurusundan uyumadığımdan, uykusuz kaldığımdan sokağa çıkmadım, akşama kadar evde kalarak uyudum.

Bugün 1931 - 27 Nisan Pazar saat 3 te karşımızdaki maşatlığın altındaki taş basamaklı evde oturan Filip Zempto Efendi namındaki zat, ve biraderi Ahiliya Zempto, beraberinde karısı Diamande, iki kızı Vivi ve Klara olduğu halde kendilerine ait olan her şeyi toplayarak evden çıktılar. Nasıl olur? Yarım saat geçmeden boşalan eve lehimci Amigo girdi.

SENENİN NOTU

Bu sene de yine eğlence ile zaman geçirilirken bazı hâdiseler olmuş, 1931 - 23 Nisan Salı günü sabaha karşı babam ölmüş,

1931 - 28 Mayıs Cuma sabahı saat 9 ile 10 arasında Zembul bir oğlan çocuğu doğurmuş — Çocuğun adı Yahudice Verdul (güzel gözlü) Türkçe (Ferdi) konmuş,

1931 - 13 Mayıs Perşembe sabahı halam Azize Zekeriya Beyin himmetiyle Darülâcezeye yerleştirilmiş,

Babamın ölümünü müteakip Elmas Ali Paşa biraderim Fehime her ay vermek üzere 5 lira aylık bağlamış, mektep masariflerini de vermeyi kabul etmiş,

Ablam Şahende, senebaşı maaşını Kandilli Lisesinden aldığı gün Kandilli vapur iskelesinde çorabının bağ yerine koyup düşürmüş,

Ziya Bey bu sene iki kere ölüm tehlikesi atlatmış — Bir keresinde Ispanyol nezlesine yakalanmış — Bir keresinde de Bandırma vapurunda başına lâmba düşmüş fakat her ikisinde de kurtulmuştur — Bursadan geldikten sonra yine gizli gizli arkamdan konuşmaya devam etmiş — Mahalleyi aleyhime döndürüp kışkırtmış — Yahudiler dahil, mahallede herkesin bana karşı şüpheli halleri artmış — Ziya Bey son olarak Nazlı Hanımın gelini Madam Estere de giderek beni kötülemiş — Hüsnü ve Ahmet Kaptanlar da Ziya Beye uyarak aleyhime dönmüşlerdir — 1931 — 29 Mart tarihinde Hüsnü Kaptan içkili olarak bizim kapının önüne gelmiş ve bana «dışarı çık» diye ihtarda bulunmuş, kendisine cevap verilmeyince küfür edip bağırmış — O tarihten iki gün sonra gene bizim kapının önünden geçerken benim, zannı ile pencereye bir taş atmış — Bunu müteakip 1931 - 2 Mayıs gecesi saat 12 de pencereye atılan bir taş daha kaydedilmiş — O geceden sonra tam bir hafta uyunmamış elde rövelver pencerenin önünde beklenmiştir.

Babamın ölümünden bir gün önce babamın kapısı önüne bir polis gelerek beni aramış — Bu askerlik meselesinin tehlikeli bir durum alması üzerine Zekeriya Bey işi ele almış ve düzeltmiştir — Nüfus kâğıdım ve kütükler değiştirilerek Muzaffer Seza namındaki bir şahsın adına girmek suretiyle asker kaçağı olmak durumundan kurtulunmuş — Zekeriya Bey Muzaffer Sezanın künyesini de temin etmiş, böylelikle askerlik meselem kapanmıştır.

Mahalledeki dedikodular yüzünden Zembulle aramızdaki ihtilâfın bir zaman için durdurulması cihetine gidilerek — Kadıköy Noteri Asım Beyden Zembulle bilâhare evlenmek vaadi ile bir senet hazırlanmış — Şahitler Ziya Beyle Nurperi Hanım olmuştur.

Şahende ablamın kızı Ayşegül Ahmet Kaptanın Almanyadan Makine - Şimendifer Mühendisliğinden dönen ortanca oğlu Afif Beyle evlenerek 1931 - 3 Kânunsanide Eskişehire hareket etmişlerdir.

Babamın öldüğünün üçüncü günü, babamın karyolasını eve getirdikten sonra o karyolada istirahat ederken sol ayağımın topuğuna batan bir dikiş iğnesi topuğumdan ayakbileğime, ayakbileğimden bacağıma, bacağımdan **kasığıma çıktıktan** sonra [illegible] kalmıştır.

Bugün 1931 - 28 **Haziran** Pazartesi saat 3 te [illegible]sığımdan hareketle belime çıktı. Ağrı ve sızı yüzünden bir yere çıkmayıp akşama kadar evde pencerenin önünde oturdum. Saat 6 ya doğru iğnenin yürümesi ve ağrı durdu. Ben de kapının önüne çıkarak Ebe Anastasiyanın evine kadar yürüdüm. Ebe Anastasiyanın evi, bizim evin kapısından kendi ayağımla 63 adımdır. Dükkânların kapanmasından önce aşağıya inerek tütsü - bir kilo kadar çocuk pudrası - yarım kilo peynir - tülbent - bir teneke gaz aldım.

Iki gündenberi belimle sırtım arasında dehşetli ağrılar yapan iğne ,bugün 1931 Haziran Çarşamba kürek kemiğime girmiş, ağrı ve sancı çok derinden hissedilmeye başlanmış ve iğnenin göğüs boşluğunda bir yere saplanmış olması ihtimali ile sabaha kadar göz kırpılmamıştır. Sabahleyin durum ehemmiyetini muhafaza etmiş, sancı gittikçe artmış — Sokağa çıkılmış — Filip Zempto Efendinin çıktığı, lehimci Amigonun girdiği taş basamaklı eve kadar yürünmüş fakat ağrı durmamıştır — Bizim evin kapısından taş basamaklı evin kapısına kadar 141 adım sayılmış — Ağrı durmuş — Taş basamaklı evin kapısından bizim evin kapısına kadar 141 adım sayılmış — Ağrı durmamış — Bizim evle taş basamaklı evin arasındaki sobacı Yasefe 50 adım — Ağrı durmamış — Sobacı Vasefin evinden taş basamaklı eve — Taş basamaklı evden bizim eve — Bizim evden sobacı Yasefe — Sobacı Yaseften gene bizim eve — Bizim evden Yani Efendinin kahvesine — Yani Efendinin Kahvesinden Kiryakanun gazinosuna 654 adım — Ağrı durmamış — **Kiryakonun** gazinosunda oturulmuş — bir nargile içilmiş — Ağrı durmamış — Kir-Dükkânların açılması beklenmiş ve Yako Efendiden bir teneke gaz alınarak eve dönülmüştür — Ağrı durmamıştır. —

Bugün 5 Temmuz — Ağrı durmamıştır. —

Bugün 1931 — 7 Temmuz saat 9 da çarşı kasabı Nahum, karısı İda ,adları Yasef, Şalom, Moiz olan üç çocuğu bizim evin tam karşısına taşındılar. Ayni saatlerde, takriben 9.30 sıralarında iğne sol kaburgalarımın arasına girerek orada durdu. Kasap Nahumun taşındığı evin benim pencereme olan uzaklığı tam 10 adım. Evin alt katındaki odadan en üst kattaki odaya kadar olan ölçü, bizim evin en alt katındaki odadan en üst kattaki odaya kadar olan ölçünün ayni. Sağdaki oda 5, soldaki oda 5 adım. Odaların boyu ,eni bizim odaların boyu, eni gibi. Kapıların, yangın duvarının, tavanların yüksekliği, bizim kapıların, bizim yangın duvarının, bizim tavanların yüksekliği kadar. Evin ön cumbası 3, yan cumbası 3, arka cumbası 3. Evin cephesindeki pencerelerinin sayısı 3, arka pencerelerinin 3, yan pencerelerinin 3.

Bizim evin cumbaları, pencereleri de 3 3 3, 3 3 3. — İğne kalbime doğru yürümeye başladı — İğnenin kalbime gelmekte olduğunu müşahede etmem üzerine — Cenuba doğru yürümeye başladım. O yandaki bahçe duvarları — bahçe kapıları — Evlerin duvar yüzleri — Evlerin duvar yüzleri — Tek kanat kapılar — Çift kanat kapılar — Çam ağaçları — Bütün tahta kaplamalar — Evlerin yüzüyle beraber sokağın yüzü 604 adım idi.

Garba doğru yürümeye başladım. Yani sağa. O yandaki çam ağaçları — kök kısımlarından tepe bitimlerine kadar 7 arşındı — Direkler 7 arşındı — Duvarlar 7 arşındı — Evler yukarıdan aşağıya aşağıdan yukarıya 7 arşındı — Eşikler kapılara 7 arşındı — Kapılar kafeslere 7 arşındı — Kafesler pencerelere 7

arşındı — Pencereler çatıya 7 arşındı — Çatı eşiğe — Eşik kapıya — Kapı pencereye — Pencere kafese — Kafes çatıya 7 arşındı — Mahallenin o yandaki yüksekliği 7 arşındı.

Şimale doğru yürümeye başladım. Yani aşağıya. O yandaki bahçe kapıları — bahçe duvarları — Maşatlığın duvarı — Maşatlığın kapısı — Evlerin tahta kaplamaları — Tahta kapıları — Tek kanat kapılar — Çift kanatlı kapılar — Ağaçlar — Evlerin taş yüzleri — Evlerin duvar yüzleri — Sokağın yüzüyle beraber mahallenin o yandaki genişliği 523 adım idi — Mahallenin uzunluğuyla genişliği 10 adım şimalden 5 adım cenuptan — Yüksekliğiyle derinliği — Bir adım o yandan bir adım bu yandan — sağdan soldan — üstten alttan — Açık kalan yerler — Oyukların darinliği — İçerden dışardan — garpten şimalden — cenuben garptan — bir o yandan bir de öbür yandan — Hem şu yandan hem bu yandan — Bir adım alttan bir adım üstten — Her taraftan — Herbir yandan — Mahallenin ölçüsü kendi adımımla 10000008 adım idi.

Eve avdetle geriye döndüm. Zamanım azalmış idi. Aceleyle adımlarım sayılarak eve — Odama — Zembulun odasına — Zembulun odasından sofaya — Sofadan tahtaboşa — Tahtaboştan muğfağa — Mutfaktan merdivene — Merdivenden basamakları sayılarak tavanarasına — Tavanarasından tekrar merdi ven basamakları sayılarak — Sofaya — Sofadan mutfağa — Mutfak merdivenleri sayılarak bodruma indim — Evin kapısından tavan arasına 48, tavanarasından bodruma 41 adım idi — Bodrum kapısı önündeki leğeni kaldırarak bodrum anahtarını aldım. İçeri girdim. Tenekeleri saydım. Onun da sayısı tam 40 idi. Tenekeleri evin şarkından cenubuna taşıdım. Daha öncesinden zeytinyağı doldurduğum bir tabağı kandil, Zembulun elbisesinden kestiğim bir parçayı da fitil gibi kullanarak kibriti çaktım. Tam 15 kibrit çaktım. Güçlükle yanmış olan kandili tenekelerin berisine yaklaştıdım. Fitilin daha fazlaca yranarak gaz tenekesinin üstüne yattığını ve tenekenin üstünde is yapmaya başladığımı görmem üzerine, babamın ruhuna «Sübhaneke »duasını okudum. Saatime baktım. 10 u 10 geçiyordu. Kapıyı kitleyip çıktım. Sonra kedinin içerde kalmış olduğunu işiterek kapıyı tekrar açtım. Bağırarak yangının bulunduğu yeri belli eder diye kediyi bodrumdan çıkarıp bahçeye kovaladım. Dönüp bodrumun kapısını kitledikten sonra anahtarı artık işe yaramıyacağı için Maşatlığın duvarına attım. Saatimi ceketimin iç cebinden çıkararak elime aldım. Saat 10 u 13 geçe yukarı çıktım. Saat 10 u 23 geçe kapılar çalındı. Zembulun İstanbuldaki ve Filibedeki kızkardeşleri ve evvelce akraba oldukları hısımları ile eskiden tanıdıklarının hepsi onun yanına girdiler. Ve herbiri hastalığından dolayı onu teselli ettiler ve hediyelik verdiler. Ben ayakta durdum. Onlar yiyeceklerini yediler. Ayaklarımı ittiler. Saat 10 u 40 geçe Ziya da Zembulun yanına girdi. Tayyar Bey ve Haydar Beyler de Zembulun yanına girdiler. Nurperi Hanım, Doktor Bizanti Bey (Bizantinin evi 300 ayaktır) Kiriya Mati, Kiriya Fofo — Hizmetçi Atiya da Zembulun yanına girdiler. Şahende Hanım da geldi. Üst komşumuz Ahmet Kaptan oğlu Hüsnü Kaptan (içkili olarak) karısı Madam Ester ve kayınvalide Nazlı Hanım geldi. (Nazlı Hanımın da evi 100 ayaktır.) Bugün 1931 - 7 Temmuz Çarşamba — Saat 10.55 geçe — İğne beni öldürmek üzere kalbime doğru ilerliyor — Saat onbiri 3 geçe Eskenaziler, kendileriyle beraber olan çocukları geldiler. Onların da ellerinde yiyecekler vardı. Bugün 1931 - 7 Temmuz saat onbiri 30 da — iğne kalbimin hizasında durdu. — Saat 12. Yürüdü. Saat 12.5. Kapımın önünden Yahya, Malhus, Lazar, Davut, Zakarya geçti. Saat 12.6 geçerek Eliyazaroflar, Yeruşalmiler, Roçildler, kendileriyle beraber olan çocukları, Müsyü Gazezler, Baron Baharlar, Barzilaylar, Güzel Baharlar, Mandiller, kendileriyle beraber olan çocukları geldiler. Zembulun doğurduğunu işitince Zembulun dayısının oğlu Benhabip geldi ve Simon Efendi geldi ve düz siyah saçlı bir adam geldi. Onun da adı İssakkar idi. Kaç adım ilerden geldiğini sordum. Zürriyet sahibi olmadığını ve karısının adetten kesildiğini ve kendi gözünde küçüldüğünü söyledi ve onun da elinde hediyeler vardı. Saat 12 yi 20 geçe Kalbime bir sancı girdi. Saat 12.21. Hiç vaktim kalmadı. Saat 12.22 Sancı arttı. Saat 12.24 Küçük bir çocuk geldi. Duvara bir oyuk açtı. Beş adım ilerimde Ruben karısı ile oynaştı. Bünyamin karısı Teri ile oynaştı. Manuel karısı ile, Mişel, Mordo, Eeliya, Roza, Rebeka, Silvia ile oynaştılar. Aron, kaynatasını ve kardeşlerini evin iç avlusuna yerleştirdi. Mahalledeki bütün kapıların girilecek yerlerine Allahanatiler oturdu. Zembulun bütün kızkardeşleri ve akrabaları iç odalara gizlendiler. Müsyü Aşer çömeldi aslan gibi yere yattı. Müsyü Daniel mahallenin cenup ucunda iki kızı ile bir ateş yaktı. Saat 12 yi 33 geçe kapı çalındı. Ebe Anastasiya kapıya koştu. Ebe Sultana onu görünce o da kapıya koştu. Madam Mari kapıya koştu. Madam Donna onu görünce o da kapıya koştu. Madam Viktorya, Madam Raşel, Madam Furtune kapıya koştu. Onları görünve hizmetçi Atiya da kapıya koştu. Ezra, Ida, Ketura, Lusi, Betuel, Anna, Lea, Dora, Abimelek, Milka, Bohora, anet, Ventura, Uaftali, Lili, udi, Luiza, Sofiya, Kalo, Duşa, Yeruşal, Vivi, Matilda, Deboran, Şuşa, Amelia kapıya koştular. Gelen siyah dulluk elbisesini giymiş Madam Sara idi. Onun da kapısını ölçtüm. Onun görünce alt komşumuz Madam Viktorya da kendi kapısını ölçtü. Onu görünce Madam Furtune de kendi kapısını ölçtü. Onun da kapısı 150 adımdı. Kapı çalındı. Madam Roza kapıya koştu. Madam Ventura onu görünce o da kapıya koştu. Duşa, Abimelek, Şuşa, Kalo, Betuel, Naftali kapıya koştu. Gelen Mordohaydı. Mordahayın da kapısını ölçtüm. Bakkal Yasef kendi kapısını ölçtü. Kömürcü Yako onu görünce o da kendi kapısını ölçtü. Hepsinin kapısını ölçtüm. Manuel, Nahum, Aşer, Issaklar, Davut, Lazar, Yahya, Malhus, kendi kapılarını ölçtüler. Kapı çalındı. Madam Şuşa kapıya koştu. Ida onu görünce o da kapıya koştu. Sara, Luiza, Bohora kapıya koştular.

Gelen YA'RAB YEHOVA idi.
O'nun elinde ATEŞ vardı.
Bir kalabalık yokuşu çıktı.
Onların da ellerinde ATEŞ vardı.
Esvaplarını yırtıp bağırdılar «ATEŞ» «ATEŞ»
ZEMBUL kapıya koştu. O'nun da elinde ATEŞ
«ATEŞ»
VARDI?

Hüseyin RAHMİ'yi okurken

(14. sayfadan)

N a k i (Bir Muadele-i Sevdada) : Aileden servet sahibi bir zatın yegâne oğludur. Naz ve naim içinde büyümüştür. Her sözü olur, vurduğu vurduk, kırdığı kırdıktır. (72 s.) Gönlünde bir arzu uyandı mı hiçbir muhakeme onu men edemez. Son derece hassas ve asabidir. Şundan bundan birer pasça tahsil etmiştir. Şiir yazar ve kendini büyük şair zanneder. Sefahet dünyasında durmadan bocalarken ebeveyni onu iki defa evlendirirler. Kızların ikisi de kudret elinin yaptığı bir güzellik heykeli idiler. Fakat o güzel kafalarında zekâdan eser, malûmat namına nebze yoktu.

Aldatılanlar

1 — Sevîştikleri tarafından aldatılanlar :

S a d r i B e y (Mürebbiyede) : Halim-üt-tabiat, terbiyeli, mütevazi (55 s.), güzel, oldukça cahil, fakat akıllı bir zattır.

A m c a B e y (Mürebbiyede) : Bacaklar yılankavileşmiş, inhiraf-ı kamete amud-u fıkarideki inhina-y-ı tabiî de inzimam eden icac-ı bedene sahipti (49. s.). Her emre eyvallah demek Amca Bey için artık br zaruret-i hayat sırasına geçmiştir. (50) Mevki-i haysiyeti ise çocuklarla uşaklar beyninde bir derke-y-i adiyeye tenezzül etmiştir. (50 s.). Birkaç karı alarak geçinemeyip boşanmıştı (50).

Ş e m i (Mürebbiyede) : On sekiz on dokuz yaşlarında (69 s.), kara göz, kaş bütün hutut-u sima pederinin aynı. Fakat zekâ o zekâ değil, çalışmasına çalışır fakat kafasına bir şey dank demezdi. (69-70 s.); fakat tahsildeki istidatsızlığı kadar desais-i adiyeden binasip değildi.

D e h r i E f e n d i (Mürebbiyede) : Altmış beş yetmiş yaşlarında iri yapılı, çok kıllı, tok ve doğru sözlü, ahlâk-ı milliyeden bazılarını miraatta ziyade müteassıp, ama ulum-u fününa muhabbeti bunlardan bazılarına da iktisabı, Avrupa lisanlarından Fransızcaya bir suret-i ciddiyede, diğerlerine de sahihen vukufu vardır. (Bu tipin Ahmet Vefik Paşa olduğu söylenir. (44-45 s.)

A z i z (Toramanda) : (Seven ve Sevilen erkeklere bakılması)

2 — Metresleri tarafından aldatılanlar :

H a m i (Metreste) : (Seven ve Sevilen evli Erkeklere Bakılması)

M a i l (Tesadüfte) : Seven ve Sevilen Evli Erkeklere bakılması)

K e n a n (Tebessüm-ü Elemde) : (Seven ve Sevilen erkeklere bakılması)

R a g ı p Ş e y d a (Kokotlar Mektebinde) : Kısa, tıknaz, kırk sekizlik, ellilik, zengin bir beyefendidir. Yüzü kanlı, hareketleri canlı, fakat kadından yana talihsizdir (232 s.) yaşlı huysuz karısından bıkmıştır (234 s.)

3 — Karıları tarafından aldatılanlar :

N a k i (Bir Muadele-i Sevdada) : (Sevip Sevilmiyen Erkeklere bakılması)

M a h i r (Şıpsevdide) : (Seven Sevilen Evli Erkeklere bakılması)

M e f t u n (Şıpsevdide) : (Sevip Sevilmiyen Erkeklere bakılması)

N e z i h i B e y (Sevda Peşinde de) : İri, pehlivan yapılı; koca bir kafa, kalın bir boyun, kahvaltı tepsisi kadar iri müdevver bir çehre, dolgun yanaklar, koca kulaklar, puhuya benzer tekerlek gözler, sıfır numara makine ile kırkılmış saçlarla muhip, müdhiş bir zattır (122 s.). Egoisttir, kıskançtır ve öldürmekten söz eder.

Ş u a y ı p E fe n d i (Toramanda) : Boyalı sakallı, bir az göbeklice, son zamanlarda eline bir hayli para geçmiş basit bir adamdır.

S a b r i B e y (Cehennemlikte) : Sinni altmışı geçmiş, vaktinden önce çökmüş mariz bir ihtiyardır (123-124 s.). Saçını sakalını boyamasını beceremez. Gözlerin fersizliği, buruşukların derinliği daima bıyık gibi uzayan kaşları tuğyanlı boyaların muhtelif elvaniyle karışarak çehreye gülünç bir karikatür hali verir. Buna rağmen muzip bir adamdır (126-127 s.).

H a s a n F e r r u h E f e n d i (Cehennemlikte) : Uzunca boylu, nahif, cildi rakik, solgun, iri siyah gözlü, tümsek burunlu, sivri çeneli, saçına sakalına yarı yarıya kır düşmüş, nasiyesi geniş, mevzun, armudi simalı, heyet-i umumiyesiyle hazin, fevkalâde zeki, elli beşlik bir zattır (11 s.). Hastalık hastasıdır ve genç karısiyle yatmaz. (40 s.)

A d n a n Ş e m ı P a ş a (Muhabbet Tılsımında) : Eski Abdülhamit ricalinden (21 s.), boğazına (27. s.) ve kadına (29 s.) düşkün, yetmişlik fakat sağlam (27 s.), cahil ve mutaassıp (25 s.) bir adamdı.

R a g ı p - Ş e y d a (Kokotlar Mektebinde) : (Metresi tarafından aldatılanlara bakılması)

A t r a ş z a d e M u h i p P a ş a (Utanmaz Adamda) : Çok zengin, hasta bir ihtiyar (46. s.)

N a s i h B e y (Utanmaz Adamda) : Kadından hoşlanmaz, ihmâl eder, sapık (194 s.), mütecaviz, şirret bir adam (261 s.)

ibrahim 3

Sıcak ölümlerin yiğit ayaklarında
Unutulan çocukluğu TANRIya götürdüler
Dar uçuşuna başlamadan evrenin
Tutulan kanlarda bozuldu gülüşler

Bir ağaç suskusunda gitti İBRAHİM
Ekmek buğularına doldurdu kokusunu
Uzay sonlarının eksik gölgelerinde
Büyüttük yokluğunu

Giti gözlerimizi boşlukta durdurarak
Doyumsuz çığlıkları yaşamadan gitti
Gecenin ellerine baka baka
Kent ışıklarını kanlamadan gitti.

Mehmet KIYAT

Bize Gelen Kitaplar

O AKADEMİ. Güzel Sanatlar Akademisinin dört aylık dergisi. İlk sayı: Mart 1964. İyi kâğıt, özenli baskı, renkli resimler. Mimarî ve güzel sanatlar konularında yazılar. 52 S. 14 lira.

O ADLARINI GÖKLERE YAZDIRDILAR. Yazan : Fikret Arıt. İstanbul 1964. Ak Kitabevi. 74 s. Resimli. 5 lira.

O DÖNEMEÇ. Tankred Dorstun oyunu. Çeviren: Behçet Necatigil. Istanbul 1964 (de) Yayınevi. 51 S. 2 lira.

O İKİ ÇİLEYİŞ. Gürcan Gürlerin şiirleri. İzmir 1963. İstiklâl Matbaası. 63 s. 250 kuruş.

O KİTAPLA İLGİLİ FIKRALAR. Derleyen : Şefika Mercanlıgil. Ankara 1964. Yeni Yayınlar Dergisi. 32 s. Resimli, 100 kuruş.

O KİTAPLA İLGİLİ ÖZLÜ SÖZLER. Derliyen : Çiğdem Mercanlıgil. Ankara 1964. Yeni Yayınlar Dergisi. 32 s. resimli, 100 kuruş.

O KİTAPLAR - KÜTÜPHANELER. Yazan: Muharrem Mercanlıgil. Ankara 1964. Yeni Yayınlar Dergisi. 32 s. Resimli, 100 kuruş.

O PEK BÜYÜK GÖZLERİM. Aras Örenin şiirleri. İstanbul 1964 Batur Matbaası. 32 s. 250 kuruş.

O SARTRE, YAZARLIĞI ve FELSEFESİ. Çeviren : Selâhattin Hilâv. İstanbul 1946. (de) Yayınevi. 139 s. 5 lira.

O TÜRK EDEBİYATÇILAR BİRLİĞİ. Yıllık 1964. İstanbul 1964. 170 s. 5 lira.

O UZAY GÜLÜ. Arif Coşkunun şiirleri. İstanbul 1964. Yeditepe Yayını. 45 s. 2 lira.

İhsan Cemal KARABURÇAK

Türk resim sanatının dünü, bugünü ve geleceği

Bu çok geniş konuyu, önce, bütün ayrıntıları ile ele alarak uzun bir yazı serisi içinde incelemediği düşündüm. Fakat, ne derginin sütunları, ne de benim vaktim buna elveriyor. Bundan dolayı, yakın geçmişi hatırlatmak ve gerek fert, gerekse Devlet olarak son çalışmalarımızı ve nihayet daha neler yapabileceğimiz hakkındaki görüşümü söylemekle yetineceğim.

Her şeyden önce şunu belirtelim. Türk resim sanatının bugünkü seviyeli durumunu, yalanlanmaktan hiç korkmaksızın, bir «mucize» olarak vasıflandırabilirim. Çünkü ilkin, Batı anlayışında resim sanatını memleketimize Paristen getirenler, bunu artık bütün Batının bıraktığı cereyanlar üzerine kurmuşlar. işin acı tarafı da bu getirdiklerini, ellerine zaruri olarak verilen körpe istidatlar üzerinde sakınılmaz etkiler yaparak devam ettirmişlerdir. Bugün hâlâ özel sergilerde, kollektif sergilerde, ve ne yazık, Devlet sergilerinde, çoğunluğu ile bir takım garibelere ve demode olmuş çalışmalara, ciddi olmayan moda tesirlerine rastlanmamız bu yüzdendir.

İkincisi ilk okullarımızdan Güzel Sanatlar Akademesine kadar, prensip olarak, Batının bu modası geçmiş sistemlerini izlemedikten başka, yeni modalarını da taklitten kaçınacak, yani tam deyimiyle «ciddi» çalışma ve araştırmalarla «kişilik» sağlamaya heves edecek bir sanat kuşağı yetiştirmeğe elverişli bir öğretim sistemi kuramadık.

Üçüncüsü, belki de en önemlisi, sanat zevki ve kültürü olan, verdiği hükümde pek az yanılan, kinci ve hınççı olduğu için iyiye kötü; arkadaşlığı, menfaatı veya sempatisi dolayısı ile, ya da kendi yetiştirmesi olduğu için kötüye iyi demiyecek objektif tenkitçi yetiştiremedik. Hâlâ, yeni istidatları hırpalayan gerici tenkitçiler, etrafta günün cereyanını ve modayı izlediği sanısını yaratmak için kötü taklitlere iyi diyen «ilerici» tenkitçiler görüyoruz. Bu yüzden sanatçılarımız da, tenkitlere gücenmeden katlanacak yerde, faydalanmayı öğrenemediler. Ressamlarımız, bir eserin dunyanın neresine giderse gitsin, güzelse güzel, kötü ise kötü olacağını kendileride bildikleri halde, değersiz bir tualinin övülmesinden zevk alıyorlar. Sanki alçak ressam olurmuş gibi kendi kendilerine «yüksek ressam» adı takıyorlar. Cemiyetler kuruyorlar, bütün memleketi temsil ettiği sanısını uyandıracak adlar takıyorlar. Gerçek söz sahibi sanatçı «neme lâzım» diyor, yetkili makamlar ise aldırış bile etmiyor. Hülâsa bir «katakulli» dir gidiyor. Sanatçı resim yapmayı öğrenmek için çalışacak yerde etrafını kandırmakla meşgul.

Dördüncü nokta da, ancak son yıllarda ele alındığı görülen galeri ve müzeler meselesinin elân askıda olmasıdır. İstanbulda, gözümün önüne geldikçe içimi ürküntü alıyor. Şehir Galerisini kaale almazsak, resmi bir galerimiz olduğunu hatırlamıyorum. Patagonyada bile daha güzeli olması gereken karanlık ve derbeder Dolmabahçe Müzesini günde kaç kişinin ziyaret ettiği ve sanatçılarımızın gelişmek için buradan ne derece faydalanabildikleri gerçekten sorulmaya değer. Ankarada müze yok. Yetersiz boyutta karanlık galerimiz ancak iki yaşında. Ankarada kapanan «Karaburçak Sanat Galerisi» ni kimler anacak bilmem ama İstanbulda Adalet Cimcoz'un ilgisizlik yüzünden tarihe karışan «Maya» galerisinin özgür bir sanat kuşağı yetişmesindeki rolünü burada överek belirtmek bana düşüyor.

İşte bu sebeplerden ve daha bir çok sebeplerden dolayı Türk resim sanatının bugünkü seviyeli durumunu bir mucize olarak vasıflandırıyorum. 1943 de memleketten ayrıldığım zaman sanat hareket ve faaliyeti sözcüklerine bile yakışacak bir çalışma yok sayılırdı. 1948 de döndüğüm zaman da kayda değer bir gelişme tesbit edemedim. Bu hareketsizlik kafamda o kadar derin bir iz bırakmış olacak ki, meselâ, o tarihlerde Bükreşte adım başında bir galeriye rastlıyorum gibi geliyordu bana. Sanat seviyesi de bu hareket ve faaliyetlerle orantılı oluyor. Romen resim sanatı o tarihlerde hiç şüphesiz Türk sanatından yarım yüzyıl ilerde idi. Ama şimdi, iki Rumen sergisinde gördüklerimizle sabit olmuştur ki, biz onlardan yarım yüzyıl ilerdeyiz.

Dahası var. Brüksel, Paris, Berlin ve Viyanada gösterildikten sonra kapanan «Çağdaş Türk Sanatı Sergisi» bu şehirlerin bir kaçında başka memleketlerin benzer mahiyetteki sergileriyle aynı zamana rastlamıştı. İzlediğim tenkit yazıları gösteriyor ki Türk sergisi ötekilerden üstün vasıfta idi. Bu teşebbüse ön ayak olanları tebrik etmeliyiz. Gerçi bütün bu yüksek şehirlerde sergimiz, çoğu eserler bakımından ya demode, ya da hazmedilmeyen bir çağdaş batı sanatının taklidi olarak yerildi ve «bu sergi bir Fransız veya bir Senegal sergisi de olabilirdi, o kadar Türk olmaktan uzaktı» denildi ama çoğu tenkitçiler yazılarına «bu güzel sergide» diye başlamayı ihmal etmediler. Esasen ben de bu tenkitçileri tenkit edeceğim, hem de hemen hepsi söz birliği etmiş gibi benim eserlerimi övdükleri halde.

Tenkit etmek zorundayım, çünkü sanatın vatanı yoktur. Gerisi, ilerisi vardır. Iyisi, kötüsü vardır. Sanatçının da «kişisel» olanı ile ol-

Çember

**Nasıl olsa bir gün eriye eriye tükenecek güneş ,
nasıl olsa düşeceksiniz bir kaldırıma, severken
ya koklarkan bir çiçeği, bir mektubu okurken ya da
bir parkta güneşlenirken, çocukların oynaştığı bir sıra
(sevgi, o yabanıl dağ geyiği, kaçar durur sizden)
akşam çökerken, boğuk bir sıkıntıyla kente
o alışılmış sicim yağmurlar yağarken
(soluk, kararsız bir göğün altında, bir başınıza öyle)
adımlarınız gider ya gitmez, sigaranız ağzınızda
merhaba diyensiz, tükenmişliğinizi sonuna değin yaşarken
siz var mısınız bu kentin pis havasında (bilmezken)
sokak kedilerinin, o hüzün şarkılarının yanında
nasıl olsa bir gün olacak bu, kaçamazsınız
(siz kendiniz misiniz gerçekten? Onu da düşünmelisiniz)
meyhanelere girseniz sıkıntıyla, kavgalarınız olsa
nedensiz ve korkunç. Tutup güvercinleri okşasanız
ya da yolsanız tüylerini martıların ve onların
gümüş saplı kara bir bıçağı öfkeyle sallasanız havaya
tükeneceksiniz yine de. Bu korkunç sorunun karşılığı yok
savaşlardan yenilmiş çıkacaksınız, yitik hep yitik
neyiniz varsa, acının bilinmedik köşelerinde tâ derinde
yitik hep yiitk. Boyuna bu. Varlaştırmaz sizi hiçbir şey
akşamın yüreğe ağır basan o yılgın gelişinde
isteklerin bilinmezliğinde, adım başı değişen, adım başı
kararsız. Hangi soruya karşılık olacak? bilinmezken
kalmanın neyi değiştireceği, gitmenin neyi eksilteceği
neyi yoksasak, neyi çarmıha gersek, neye tapsak
diye düşünseniz bile. Düşünmek olur bu önce, ama sonra?
ama sonra sıkıntılarımızın kışı başlar yine de
çevrenizde ateşten bir çember gibi darala darala
çevrenizde ateşten bir çember gibi darala darala.**

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

büyük şehirlerimizde kurulduğunu düşününüz. Ama, diyeceksiniz, duvarlar, hatta bölmeler eşin dostun tabloları ile kaplanacak. Ziyanı yok, bir gün o problem de çözülür. İnsanlar kalıcı değildir. Bütün memleketler aynı yoldan geçmişlerdir. Elverir ki başlansın. Çeşitli sanat meseleleri üzerinde tartışmaların yapıldığı, gençlerin kendilerinden önce yol almış yaşlılarının düşünce, görgü ve tecrübelerinden faydalanmak için sorular sordukları ortam yaratılmış olacak, ciğerler sanat havası ile beslenecektir.

İlkokuldan Güzel Sanatlar Akademisine kadar resim öğretimi sistemimiz artık tezelden ciddî olarak ele alınmalıdır. Fakat bir çok meselelerde sık sık yapıldığı gibi raporlarla, kongrelerle, hülâsa lâfla değil, gerçekten ciddî olarak. Kongrelerle belki olur diyeceğim, fakat korkuyorum. Acaba selâhiyetli insanlarla kongre kurulabilir mi? Yahut şimdiye kadar böyle bir dileğin hakkıyla gerçekleşebildiği görülmüş müdür? Gerçekleştiği takdirde kararlar uygulanacak mıdır?

Çocukta resim yapma zevki hayata atılıncaya kadar sönmeden devam edebilmelidir. Özellikle resim öğretimi yapan okul ve akademilerde programlar vakit kaybetmeden ve yabancı büyük ihtisaslardan da faydalanılmak suretile gözden geçirilmelidir. Öğretime, resim öğretmeni yetiştirirken Türk ressamını da yetiştirebilecek bir şekil vermeliyiz. Bunu söylerken, hem yetişecek rassam öğretmeni, hem de ona tevdi edilen çocuklardan ressam olacakları kasdediyorum. Pedogoji (?) öğrenmek ve bir takım teoriler bellemek başka, resim yapmasını öğrenmek başka şeydir.

İyi ressamı her fırsatta teşvik etmeliyiz. Bunun yolu, Devlete ve iştirâklerine ait binaların cephelerinde ve içlerinde freskler ve mozayikler yapılması için belli nisbette bir para ayırmak ve şimdiki «Devlet «Sergi» lerinden vaz geçerek biri İlkbaharda Ankarada, öteki de Sonbaharda İstanbulda olmak üzere yılda iki defa resmî «yarışma» sergileri düzenlemektir. İleride bir üçüncü sergi İzmirde düşünülebilir.

Fresk ve mozayikler, kıskançlıktan müstağni olacak sanat seviyesinde ve her türlü gizli fikirle hareketten uzak kalacak olgunluktaki hakemler tarafından ehil sanatçılara verilmelidir. Binanın mimarı bu hakem heyetine yalnız müşavir ola-

mayanı vardır. İşte bu yabancı tenkitcilerin bir çoğu kişiliği olmayanlara «Türk değil», kişiliği olanlara da «Türktür» derken terim yanlışlığına düşmüşlerdir.

Son Devlet Sergisinde bazı gençlerin çalışmaları da bu mucizeye yardım edecek niteliktedir. Ne putlar devrilmiş, ne adlar yükseliyor!

Acaba her şeye rağmen bu mucizenin kaynağı nedir? Çok açık. Türkün pek eski sanat aşkı, istidadı şevki, heyecanı. Devlet bir şey yapmamıştır. Küçük fırsat ve imkânlar, dünyada olup bitenlerin memlekete aksini sağlayan yayınlara katılınca bu istidat bir volkan gibi püskürmüştür.

Bir de Devlet Bakanın işe gereği gibi el uzattığını hayal ediniz!

Batı anlayışındaki resim sanatımız Batının bıraktığı yerden başlamış, o şekilde devam ettirilmiş, öğretim düzenlenmemiş, tenkitçi yetişmemiş, galeri ve müze kurulamamış, bütün bunlara rağmen sanatımız Türkün ezeli şevki, istidadı ve heyecanı sayesinde filizlenmiş, yüzümüzü ağartacak seviyeye ulaşmıştır, demiştim.

Evet. Bugün Ankarada resim atölyelerine devam eden, az çok isim yapmış hocalardan faydalanmak isteyen gençlerin şevkini, hatta ihtirasını görseniz bu mucizenin nedenini kolay kavrarsınız. Yüzlerce amatör içlerini insanlığın bu en eski sanat kolu ile ifade için çırpınıyor. Ankarada bir güzel sanatlar okulu açılsa daha ilk günden öğrenci kadrosu taşacağa benzer.

Bir de Devlet Babanın işe gereği ölçüde el uzattığını hayal ediniz. Her tarafta, geniş, ışıklı, modern tesisli güzel galeriler ve müzeler açıldığını düşününüz. Şevkleri içlerinde kalan amatörlerin faydalanacakları sergilerin birbirini izlediğini, dıvarlarında bir diksiyoner gibi baş vuracakları yerli yabancı güzel eserler asılı müzelerin bütün

rak katılmalıdır. Hakemler yukarıda saydığımız vasıfları sayesinde tarafsız, adaletli ve şefkatli davranacaklardır.

Resmî «yarışma» sergilerinde ödüllerle satın alma işleri için bol ödenek ayrılmalı, bu işin hakemliğini de yukarıda söz konusu ettiğimiz hakemler yapmalıdır. Şu noktayı çok önce bu sütunlarda ısrarla söylediğim gibi, bir daha belirtmeliyim: Bu işlerin hakemliğine ve sergilerin komiserliklerine atanacak kimseler hiç bir şekilde yarışmalara katılmamalı, buna karşılık kendilerine yeteri kadar ödenek verilmelidir.

Bu işlerin tüzükleri selâhiyetli kimseler tarafından, bütün tecrübeler gözönünde tutularak artık ve son defaya mahsus olmak üzere hazırlanmalı Bakanlar Kurulu tarafından tasdik edilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı ve Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü, bizim dilediğimiz tertip ve miktarda olmasa bile yıllardan beri ödenekler istemiş, fakat Maliye Bakanlığı bir türlü işin önemini kavrayamamıştır. Minyon kadrosu ile, dört beş odalı bir apartman dairesinde çalışan,, fakat resim ve heykelden başka müzik, tiyatro, mimarlık ve daha bir çok muazzam işleri yürütmeğe yeltenen Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğünün, özellikle son yıllarda yetersiz de olsa, tasarladığı bazı güzel icraatın bütçe görüşmeleri sırasında nasıl suya düştüğünü bilmiyor değiliz. Maliye Bakanlığında bir gelenek var. Bir fasıl veya maddede yıllardan beri yazılı bir ödenek lüzumsuz da olsa sürer gider de, yeni bir kalem söz konusu olamaz. Tiyatro nasılsa bir kere konulmuştur. Fakat plâstik sanatlar öksüz ve bakımsızdır. Tiyatro ile Belediyeler de ilgilenmektedir. Müşteri nisbeti ise Tiyatronun lehinedir. Bir sanat eseri olduğu zaman, resmin hiç değilse daha beş on yıl alıcısı yalnız Devlet ve müzeler olacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı bu kola da önemle eğilmeli, Maliye Bakanlığı yetkilileri de artık insafa ve doğru yola gelmelidir. Yoksa bugünkü durumu ile Devlet sergilerinden dahi vazgeçmek gerekecektir.

Dost

İdare yeri: Mithatpaşa Cad. 21 - YENİŞEHİR - ANKARA
Tel :

ABONESİ :

Yıllık 12 TL. — 6 Aylık 6 TL. Dış ülkeler için bir mislidir. Öğretmen ve öğrencilere % 20 indirme yapılır.

İlân şartları : Santimi 12 Lira Arka kapak 2 renkli 1.500 TL. Arka kapak 1 renkli 1.250 TL. İç kapak 1 renkli 1.000 TL. Sürekli olarak 6 sayı reklâm verenlere % 20 indirim yapılır.

BASILDIĞI YER :

İktisat ve Piyasa Gazetecilik Ortaklığı Matbaası, Mithatpaşa Cad. 21/A, YENİŞEHİR - ANKARA

Basıldığı Tarih : 15 Haziran 1964

BİNGÜL HASIN SERAMİK SERGİSİ — 25 Mayıs günü Ankara Mühendisler Birliği Salonunda bir seramik sergisi açan Bingöl Has, sanat çevrelerinde büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Satıhta rolyef ve derinliklerde renk ve ışık oyununu sürdüren sanatçı, çamura plâstik değerini vermede başarıya ulaşmıştır. Bingül Has, seramiğe 1959 yılı başında Füreyanın yanında başlamış ve üç yıl çalışmıştır. 1962 yılı başından beri kendi atölyesinde çamurla haşırneşir olmaktadır. İlk defa 1962 de Pragda açılan uluslararası seramik sergisine katılmış ve bu sergide altın madalya almıştır. Sanatçı ilk sergisini 1963 Haziran ayında Ankara sanat sevenler kulübünde açmış tır.

Sanat-Sanatçılar

Mayıs ayı, hemen hemen bütün sanat çalışmalarının, toplantıların, konferansların, çeşitli gösterilerin bitiş ayı sayılır. Yaz mevsiminde hemen hemen bütün sanat çalışmaları — tiyatroların turneleri dışında — durur. Aslında, Türkiyede sanat çalışmaları da belli başlı bir iki büyük ilimizin, yani Ankara ile İstanbulun biraz da İzmirin dışına pek çıkabilmiş değildir.

«Türk Kültür Dernekleri» nin «Halkevi» adını almasından sonra bu kuruluşun yeni dönem çalışmalarına bağlanan büyük umud da gereği gibi gerçekleşebilmiş sayılmaz. Her ne kadar çeşitli Halkevlerinden alabildiğimiz çalısma bilgileri, yer yer küçük kıvılcımlar hâlinde oldukca umutlu görünüyor ise de sayısı 100 e yaklasan Halkevlerinden daha yoğun, daha etkim, daha yararlı çalısmalar beklemek hakkımızdır. Özellikle eski Halkevlerinin calısmalarını yakından bilenler, Halkevlerinde yıllarca calışmıs, emek vermiş ve bir «Halkevcilik ruhu» içinde yetişmiş olanlar, çoğunlukla bu calısmaların dışında tutulmaktadır. Bu tutumun, yeni çalışma döneminde önemli bir eksik olduğunu belirtmek yerinde. olur sanıyoruz. Halkevleri ancak belli bir politika yatırımı icin kullanılmadığı zaman yararlı olabilir. Bir ülkü ocağı alarak kullanıldığı zaman yararlı olabilir. Öyle sanıyoruz ki. Halkevleri Genel Merkezinin yöneticileri, bu önemli noktayı gözden ırak tutmaktadırlar.

Sayısı 100 e yaklasan Halkevlerinin de kültür calısmaları böylesine bir yetersizlik içinde bulunduğuna göre, yıllardan beri kültür ve sanat susuzluğundan dudakları çatlamış Anadoluya «bir yudum su» verecek kişi, kurum daha uzun süre çıkmayacak demektir. Yani, günlere de, bunca emeklere de, umudlara da yazık olacak demektir.

Her neyse, büyük illerimizde, yâni Ankara ile İstanbulda bile önemli sanat çalışmaları ,sergiler, konferanslar, açık oturumlar yabancı ülkelerin Haber Merkezleri ile Kitaplıklarında yapılırken, yâni bu ülkenin sanat ürünlerini kendi salonlarında sergilemek olanakları doğru dürüst gerçekleştirilememişken, Anadolu illerine de sıra gelmesini beklemek aslında büyük bir iyimserlik, ya da ütopist bir düşüncenin sonucu olabilir; olsa olsa.

Düşünün ki, Millî Eğitim Bakanlığı, her yıl düzenlediği Resim ve Heykel Sergisi için, Başkent Ankarada doğru dürüst bir salon bulamamaktadır. Eskiden Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde açılan bu sergi şimdi her yıl bir başka yerde açılmaktadır. Bu Bakanlığa bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün neyle uğraşmakta olduğu

da epeyce düşünülecek bir durumdur.

Tabiî bütün bu sözlerimiz, yakınmalarımız, sadece şu birkaç sütunu doldurmaya yarayacaktır. Başka hiç mi hiçbir etkisi olmıyacaktır.

Biz, bunları bir yana bırakıp Mayıs ayı içindeki toparlıyabildiğimiz sanat kültür olaylarını kısa notlarla sizlere ulaştırma görevimizi yerine getirmeye çalışalım.

FAHİR AKSOYUN RESİM SERGİSİ :

Ressam Fahir Aksoy, başkentteki üçüncü resim sergisini 13-23 Mayıs 1964 tarihleri arasında Alman Kütüphanesinde açtı. Bu sergide Aksoyun 26 tablosu sergilenmişti.

Aksoyun profesyonel olarak resim alanında görünmesinin uzun bir geçmişi yoktur. Süre kısadır ama Aksoydaki gelişme bu kısa süreyle ölçülemiyecek öl cüde büyük olmuştur.

Aksoyun üçüncü resim sergisi, hem gelişmesini hem de yeni bir çalışma biçimini bize getirmiştir. Bu yönden çok İgi çekici olmuştur. Aksoy bu sergisinde, çok değişik bir çalışmaya yönelmiş, geleneksel sanatlarımızdan, minyatürlerden yararlanma yoluna girmiş. Çocuksu bir duyarlığın egemen olduğu, primitif havadaki resimleri üzerinde özenle durmak gerekiyor. Bu resimlerde «figüratif abstre» bir çalışma var. Doğrudan doğruya soyut çalışmalarında da, bundan öncekilere göre büyük gelişme çizgisine varmış.

Özellikle «figüratif abstre» çalışmaları, sergiyi gezenlerin en çok dikkatlerini çeken, beğenilerini kazanan eserler oldu. Satılan tabloların çoğunluğu bu ceşit resimlerdi. Bu çalışmaları resmimiz için yeni bir tür aymak da doğru olur sanıyoruz. sürdürürse daha da gelişkin, etkin resimler yapabilecektir. Sanıyoruz ki, sanatçı da bu konuda çalışma kararındadır ve daha yoğun bir anlatıya yönelmek istemektedir.

Aksoyun on gün süreyle açık kalan ve yılın hemen hemen en cok gezilen, en çok resim satılan sergisi olan bu üçüncü resim sergisi de, sanatçı için hem yeni bir aşamaya yönelmenin ilk işareti olmuş hem de her bakımdan verimli sonuçlar doğurmuştur.

SEVİNÇ ENERİN SERGİSİ

Ressam Sevinç Enerin Toroslardan topladığı bitkilerle meydana getirdiği eserlerinin Ankara Türk - Amerikan Derneğinde sergilenmesi, günün tartış ma konusu olmuştur. Yeni ve değişik bir malzeme ile taptaze bir estetik tada ulaşmasını bilen bu soylu sanatçının sergisi ilgi ile izlenmektedir.

ANKARADAKİ YABANCI KÜLTÜR DERNEKLERİ

Yabancı kültür derneklerinin Türkiyedeki çalışmaları her yönden övülmeğe değer doğrusu...

1963 yılına kadar başkent olan Ankarada bir resim galerisi mevcut değildi. Buna karşılık Amerikan, Alman, Fransız Kültür Derneklerinin galerileri bütün Türk ressamlarına açıktı. Diğer taraftan film, konferans, dil kursları, konser bakımından da zengin bir prog ramla Türk halkına, sanat ve kültür yönünden inkâr götürmez hizmetlerden bulunan bu dernekler ade tâ birbirleriyle yarış halindedirler.

Bu ara Türk - Amerikan Kültür Derneğinin sanat kolu yöneticileri olan Ellen Ervinin ayrılacağını duyduk. Ellen Ervin, sanatkârlarla, basınla, Türk ve yabancı kültür ocaklarıyla sempatik ilişkiler kurmuş ve işe başladıktan kısa bir süre sonra gerek realize ettiği çalışma düzeni ve gerekse çevresinde olumlu yankılar uyandıran dinamik hamleleriyle herkesin ilgisini toplamış, birçok davranışlarıyla iyi niyetini ortaya koymuş olan bir kişiliğe sahipti. En verimli olacağı bir devrede Türkiyeden apansız ayrılışı sanat çevrelerinde üzüntü yaratmıştır.

ÇİN ŞİİRİ GÜNÜ

Bundan bir süre önce «Japon Şiiri» adlı geniş bir inceleme yazısı ile Japon şiirinin çeşitli dönemleriyle ilgili çevirilerini bir ciltte toplayan (K i t a p Varlık Yayınları arasında çıkmıştı) L. Sami Akalın ,bu kez de «Çin Şiiri» nin Türkiyede tanıtılması uğrunda çalışmıştır. «Çin Şiiri» ni Akalın kendi hesabına bastırmış. «Çin Şiiri» konusunda sinelog Prof. Dr. Muhaddere N. Özerdimin İş Bankası Yayınları arasında çıkan bir çevirisi de vardı.

Çin Şiirini kitaplar dışında sözlü olarak da tanıtılmasını sağlamak üzere Eminönü Devrim Ocağı tarafından Güzel Sanatlar Akademisinde 30 Mayıs 1964 Cumartesi günü saat 14.30 da özel bir gün düzenlendi.

«Çin Şiiri Günü» nde, Çin şiiri üzerine L. Sami Akalın, Bülent Dalyancı, Sinolog Prof. Muhaddere N. Özerdim, Erkan Polat konuştular ve Çin şiirini çeşitli açılardan anlattılar. Bundan sonra, Çin şiirinden örnekler verildi. Bu örnekleri Yüksel Altıparmak, Aybeniz Apak, Neclâ Atam, Asuman Gayır, Tülin Güçlü, Oya Gündoğan, Attilâ Karacan, İlkay Kasatura, Türkân Menteşe, Mutlu Pekyılmaz, Mehrizat Poyraz okudular.

«Çin Şiiri Günü» yapılan konuşmalar ve okunan örneklerle, yararlı bir gün oldu.

JAPON ŞİİRİ GÜNÜ

Gene L. Sami Akalın ile Bülent Dalyancının öncülük ettiği anlaşılan benzeri bir toplantı «Japon Şiiri Günü» olarak düzenlenmiş ve 2 Mayıs 1964 Cumartesi günü Güzel Sanatlar Akademisinde yapılmıştı. Bu toplantıyı da Beşiktaş Halkevi düzenliyordu.

«Japon Şiiri» üzerine L. Sami Akalın ile Bülent Dalyancı konuştular. Bundan sonra da Japon şiirinden örnekler verildi. Bu örnekleri Neclâ Atam, Melisa Erdönmez, Tülin Güçlü, Türkân Menteş, Melih Milci, Mehrizat Poyraz, Gülsen Tuncer okudular. Bundan başka Japon Folklor Müziğinden de örnekler sunulan toplantıyı Türkân Menteş yönetiyordu.

«Japon Şiiri Günü», yabancı ülkelerin şiirlerini tanıma bakımından girişilen çalışmaların yararlı ilk toplantısı olarak değerlendirilmesi gerekir.

ELDEROĞLUNUN BAŞARISI

1963 yılında Brezilyada Sao Paola şehrinde 56 ülkenin katıldığı VII Sanat Sergisine Türkiyeden de 6 ressamın resimleri gönderilmişti. Türkiyeden sergiye katılan ressam lar arasında Abidin Elderoğlu da vardı. Sergi Seçici Kurulu, Abidin Elderoğlunun eserlerine «Şeref Ödülü» nün verilmesini uygun görmüştür.

Elderoğlunun bu başarısı, aynı zamanda Türk resminin de bir başarısı sayılmak gerekir.

Ressam Elderoğlunu bu başarısından ötürü kutlarız.

ELOĞLUNUN SOHBET TOPLANTISI

Şair ve ressam arkadaşımız Metin Eloğlu, 8 Mayıs 1964 Cuma günü saat 20 de Adana Halkevi tarafından Veremle Savaş Derneği Salonunda düzenlenen «Resim Sanatı Üzerine» bir sohbet toplantısı yapmıştır. Eloğlunun ilgiyle izlenen konuşmasından sonra, sanatçı sorulan çeşitli soruları da cevaplamış, ayrıca kendi şiirlerinden okumuştur.

ERGÜVENİN SERGİSİ

Ressam Nurettin Ergüven 12 Mayıs Salı günü saat 18 de Tunalı Hilmi Cad. 82/A daki kendi galerisinde resimlerini sergilemiştir. Ergüvenin kendi janrındaki eserleri ilgiyle karşılanmıştır.

«YANLIŞLIK»

Mayıs ayı içindeki en önemli sayılabilecek amatör tiyatro gösterisi Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Öğrenci Derneği ile Askerî Tıbbiye Kültür Kolunun ortak çalışmasının ürünü oldu.

K.T.Ö.O. ile A.T.K.K. Albert Camusden Fikret Arıtın çevirdiği «YALNIŞLIK» oyununu oynadılar. eseri Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Mustafa Yalçın sahneye koymuştu. Aynı gece Cahit Atayın bir perdelik «PUSUDA» oyunu da oynandı. Bu eseri de Mustafa Yalçın sahneye koymuştu. «Yanlışlık» da anneyi Ayten Aksoylu, Marthayı Kadriye Samancı, Mariayı Hulya Evcioğlu, Janı Orhan Özcan, uşağı da İsmet Gürel oynadılar.

«Pusuda» oyununda rol alan amatör sanatçılar da şunlardı : Yınoğlunda İsmet Gürel, Dursunda Orhan Özcan, Yaşarda Mustafa K[illegible] ano[illegible]

Gerek «Yanlışlık» oyununun gerekse «Pusuda» oyununun sahneye konuluşunda Mustafa Yalçın iyi bir başarı elde etmişti. Amatör oyuncuların tümü de kendilerinden beklenilenin çok üstünde bir başarı gösterdiler.

KORAD - GİRGİNKOÇ RESİTALİ

5 Mayıs 1964 Salı günü saat 20.30 da soprano Suna Korad ile bas Hilmi Girginkoçun şan resitali bu yılın en önemli şan konserlerinden biri oldu. Piyanist Ferhunde Erkinin eşliğinde verilen konserde Suna Korad da, uzun bir süredir resital vermeyen bas Hilmi Girginkoç da büyük başarı gösterdiler ve uzun uzun alkışlandılar.

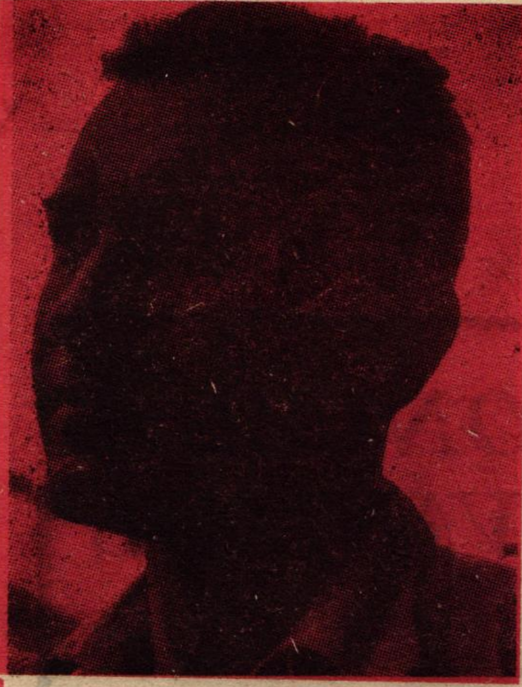
Suna Koradın programında Haendel, Bellini, Donizetti, Schumann R. Korsakoff, A. Alliabieff vardı.

Hilmi Girginkoçun programında da J. Sebastian Bach, Scarlatti, Schubert, Beethoven, Adriana Lyanowa, Moussorgsky ye ralmşıtı.

9. SENFONİ

6 ve 7 Mayıs 1964 günleri Cumile Devlet Operası Korosu Beethovenin 9. Senfonisini Ankaralılara dinlettiler. Prof. Gottold E. Lessingin yönetimindeki konsere solist olarak Devlet Operası sanatçılarından soprano Sevda Aydan, alto Nevin Pere, tenor Cemil Sökmen ve George Pascuda, bas Ayhan Baran katılmışlardı. Devlet Operası Korosunu da Domenico Trizio çalıştırmıştı.

Konser baştan sona kadar büyük bir başarı ile geçti ve büyük ilgi topladı.

Fotograf : Orhan SAYGAÇ

DÜNDEN-BUGÜNDEN

ahd-i atik

Uzakta. Kimsenin ölmediği o yerde
Uzakta. Hayvanat bahçesinde
Doğurur kendine aykırı bir fil
yıkanmaya su dağıtılırdı, herkes
kendi akşamını çıkarırdı karanlıktan.

Kargış, o güzel bitki, ona tapardık!...
Kalabalık ölülere dirilere bölünürdü
Uzakta. Çok kesilen kâğıtlar ülkesinde...

Sular o yanlış kökleri çürütürdü.

Ve kimsenin hiç görmediği yerde,
onun bir kan tadı idi sesinde
benzin ve banka dağıtılırdı, herkes,
göçen, yerleşen birşey değil
herkes kaçışırdı yalnızlıktan.
Kadınlar erkeklerle idi, yalnızlıktan
herkes herkesle idi yalnızlıktan...

Kargış, o güzel bitki!..

ve sonra duvarları dibinde ölünürdü.
Ölüm idi kolayca yenen bir kişiyi,
Uzakta. Hayvanat bahçesinde.
bir çocuk, bir öyküde, bir düşü, yürütürdü...

tekvin

Ve öyle bir yaz geçirdik Tanrının bahçesinde
Bozuk paralarda sinemalarda gerçeklerde

Uzak görüşlülüğüne inanıp suların herşeydi taze
Yalnızlığımız değil

Bomboş ellerimizde sonsuz düzenler
Anlaşamadık erincin ve karşı koymanın gerekçesinde

Korkusuz belki ama umutsuz değil ve uykusuz
Aklımız kendimizin yapacağı bir şeylerde

Dünyanın bütün saatleri onikilerde

Herşeylere bir başlangıçtık ve bir sonduk
Ve kimbilirdi aşk nerde oteller nerde

Biz bir acıydık acımız idi bütün fenerlerde
ve kimbilirdi aşk nerde oteller nerde

İndi kve yorgun argın ve saygımız idi yok
Boşalmış İstanbulda gökte ve her yerde

Dünyanın bütün saatleri onikilerde

Bir nefesin bütün uykusu kendini yontu sanan bir taştı
Yalnızlığımız değil

Bütün çocuklar uyudular gelinler ere vardılar
Sonra bir sabah ölmüş olduğumuzu okuduk gazetelerde

Kimbilirdi aşk nerde oteller nerde

Ah büyük gök yokuslsun suyumuz bile değilsin
Ve maviliğin ve karanlığın ve karşıtlığın nerde
Ah yüzgöz olduğumuz sanki karımız deniz
Ve karşımız ve arkamız ve heryerimiz

Kimbilirdi aşk nerde oteller nerde?

çok üşümek

Bir kalır uzun resimlerde anısı sakallarımızın
Urban içinde üşüyüp üşüyüp kaldığımızın

Bir kalır yanık yağlar kokusu o şehirlerde
Uzun nehirlere binip uzaklaşmadıkça

Bir kalır yabancı yataklarda o oteller
Meydanlar heykeller sizin olmadığınız o her yer

O çok yalınç gerçekli gelip gitmeler

Bir kalır uzun duvarlar ve onların dipleri
Bir kalır yılgın adamların hep «evet» dedikleri

Çok üşürdük hep üşürdük üşümekti bütün yaşadığımız
Üşürdü ellerimiz aşkımız sonsuz uzun sakallarımız

Tükenir dağınık dirliği kasıntımızın bir gün
Bir kalır uzun kitaplarda anısı çok üşüdüğümüzün

Turgut UYAR